Master Negative Storage Number

OCI00065.08

Historie o pann Tristanowi a krásné Izaldě

Jindřichův Hradec

[18--]

Reel: 65 Title: 8

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
PRESERVATION OFFICE
CLEVELAND PUBLIC LIBRARY

RLG GREAT COLLECTIONS
MICROFILMING PROJECT, PHASE IV
JOHN G. WHITE CHAPBOOK COLLECTION
Master Negative Storage Number: OCI00065.08

Control Number: BGU-0634
OCLC Number : 25837997
Call Number : W 381.59186L T738
Title : Historie o pann Tristanowi a krasne Izalde, jak welike potesseni spolu meli a jak smutny konec to wzalo / wzdelal W. R. Kramerius.
Edition : 8. wyd.
Imprint : W Jindrichomu Hradci : Tiskem a skladem A. J. Landfrasa a syna, [18--]
Format : 212 p : ill. ; 17 cm.
Note : A chap-book.
Subject : Tristan (Legendary character)
Subject : Chapbooks, Czech.

MICROFILMED BY
PRESERVATION RESOURCES (BETHLEHEM, PA)
On behalf of the
Preservation Office, Cleveland Public Library
Cleveland, Ohio, USA
Film Size: 35mm microfilm
Image Placement: IIB
Reduction Ratio: 8:1
Date filming began: 11/2/94
Camera Operator: AR

Historie o panu

Štěpanovi a třetí Sybě,

kteréž potěšení spolu měli a jak smutný konec to vzalo.

Sebral W. J. Kraněcius.

Dříve vypůjčil.
č. 159/1861
1938
Knihy o přírodě
z Dětské čítárny a fondu
v Jihlavě.

W381.59186L
T738

Historie
o
panu Tristanowi a krásné Izaldě,
jak welikė potěssení spolu měli a jak smutný konec to wzalo.

Wzdělal W. R. Kramérius.

Osmé wydánj.

Tiskem a skladem
Aloisia Josefa Landfrasa a syna,
w Jindřichowu Hradci.

JUN 8 1971

W 381.59186L
T738

730678

Prwní kapitola.

Kterak král Marcha ſestru ſwou Blankefloru s králem Ribalinem z Leonoas zaſnoubil.

Byl král Marcha z Kurnewalu, ten pak dlouhé a zlé wálky wedl s králem žotſkým. Když to ale příliš dlouho trwalo, přiſſel král Ribalin z Leonoas králi Marchowi na pomoc a takto jemu dobře a dlouho poſloužil, že ſe wálka ſkončila. Králi Ribalinowi líbilo ſe u krále z Kurnewalu nad míru, nebo tento měl ſpanilou ſestru, jménem Blankefloru, ku které ſe Ribalin láſkou rozpálil. A když ſe ho takowá miloſt zmocnila, také Blankeflora láſku k němu pocitila; wſſak tajila před ním i před každým. Ribalin ale znamenal to a w ſrdci myſlil ſi, že jeho láſka k ſpanilé panně není marná a protož zúmyſlně tak dlouho ſe w Kurnewalu zdržowal, dokud bylo možno. We wſſem, kde bylo co na práci, byl tím ochotnějſſí, aby ſobě získal králowo náklonnoſti a wſſem ſe tak zachowal, že ſobě získal pannu a král Marcha jemu ji dobrowolně za manželku dal.

Druhá kapitola.

Jak se narodil Tristan na moři, a potom byl u dwora otce swého wychowán.

Nedlouho po swadebním weselí krále Ribalina s krásnou Blankeflorou mladá manželka stala se požehnaného života. A tu usnesl se Ribalin s králem Marchem, že choti swou do králowství Leonas odweze. Když ale byli na moři, zdržela je nehoda a bouře, a musili si daleko zajeti. Tu pocítila královna, že přichází hodina její; ale nemohla roditi, anobrž w nejwětších bolestech umřela. Musili pak zemřelé život otewříti a plod živý z těla mrtwého winíti. Bylo to pacholátko spanilé a zůstalo na živě, w zrůstu a zmužnosti prospívalo a stal se z něj rek znamenitý, Tristan nazwán. Jak si tehdáž naříkal a bědowal král i wssecko rytířstwo, a lid obecný, jenž Ribalina zprowázeli, o tom by se mohlo mnoho wyprawowat. Kdo sám na sobě lásku prawou seznal, také wí, jaké trápení a bolesti ji následují, a proto netřeba, mnoho řečí wésti o té wěci. Jako při wssech wěcech we swětě, tak i zde následowala trpkost po weselosti. A tak i králi Ribalinowi skrze smrt choti jeho radost se proměnila w žel. Poněkud wssak předce umírnil se žel a kwíl a tím se

utiſſil, že mu Bůh ſwrchowaný dítko při ži=
wotě zachoval. I odwezl ho domů do země
ſwé, odewzdal kojné aby ho obſtarala a wy=
chowala, jak ſe náleží na králowſké dítě a ſice tak
dlouho, ažby ſynáček k rozumu přiſſel a w
knihách ſe mohl cwičiti. Pak jemu dali mi=
ſtra, jménem Kurwenal, jenž byl we wſſem
umění zběhlý a ſpolu i w rytířſkém cwičení
zkuſſený.

Tento cwičil mládenečka z kněh a ſpolu
i w obratnoſti a rytířſkém chowání, w zápaſu,
běhu, ſkákání, w metání kamenem a lučiſſtěm
i oſſtipem, neméně i w ohánění ſe mečem a
kolbou a we wſſem oſtatním, co k rytířſkému
umění přináleželo.

Spolu ale také měl ho k tomu, aby
byl mírný, prawdomluwný a nikdy aby ne=
zruſſil ſlib ſwůj, nebo dané ſlowo. Nebo,
prawil Kurwenal, kdyby ſe w jednání ſwém,
nebo we ſwých řečích, co ſlíbil zapoměl, nebo
dle toho ſe nezachowal, tedy že ſe brzy Boha
ſamého i ſwěta nehodným ſtane. Obzwláſſtě
také miſtr ten napomínal pacholíka, aby mněl
krásné pohlawí w uctiwoſti a jemu wždy byl
ſlužbowolný, a jeſtliby s panímí žertowal,
aby ſe to we wſſí počeſtnoſti dálo. Kurwenal
mladého pána wedl ke wſſem ctnoſtem a tento
we wſſem ho také upoſlechl, w čemkoli ho
wyučowal miſtr a k čemu ho wésti chtěl. A

tak nabýwal mládenec ctnosti a prospěch brał w umělostech, což wsse přináleží na syna králowského; byl mírný, zmužilý, setrwalý, prawdomluwný a pokorný; také každý, kdo ho uzřel, potěssení z něj měl. K tomu dopřála jemu máti přirozenost spanilého těla dobře spořádaného we wssech oudech, tak že mu ničehož nescházelo a každý rád na něj pohleděl.

Kapitola třetí.

Kterak pan Tristan otce žádal o powolení, aby se mohl do cizích zemi pustit.

Když pak Tristanowi tak dalece let přibylo, že již mohl nějaké nesnáze snásset, radil jemu mistr Kurwenal, aby požádal otce swého Ribalina o powolení, by směl cestowati do cizích zemí, aby seznal jinokrajné mrawy a nesležel se we wlasti swé, a také aby i w cizině jméno jeho a činy se rozhlásili a ctění byli. Odebral se tedy pan Tristan ku králi, otci swému, řka k němu: „Pane a otče můj, w poníženosti prosím wás, by jste mně powolil na nějaký čas odejíti do ciziny, aby jste mně také dal tolik lidí s sebou, a co mně knom to jesstě na takowou cestu zapotřeby jest. Jestli mně to tedy powolíte, a k tomu mně budete nápomocen, uminil jsem sobě, do cízích zemí se wydati, abych skoumal

jiné mrawy a ſluſſné chowání, jakož ſe rozprávi o cizích krajinách. A poněwadž ſe domýſſlím, že toto mé předſewzetí wám i mně bude proſpěſſné, tak proſím ſnažně, abyjſte mně to neodepřel, nýbrž abyjſte byl k tomu nápomocen a mne co nejdříwe propuſtil. Doufám, že jména naſſe w cizích zemích welmi brzy ſe rozhlásí a ſlávy a cti doſáhnou.

Čtwrtá kapitola.

Pan Triſtan ubirá ſe s komonſtwem ſwým do země Kurnewalſké.

Když takto král Ribalin wyſlechl úmyſl ſyna ſwého, welice ſe jemu zalíbil a prawil: že mu to welmi milé, když tak mladý jeſſtě na cestu chce ſe wydati, aby do cizích zemí putowal a proto že mu nápomocen bude ſſpíží i penězy, tolik, co potřeba bude. Potom ſe poradil král s pěſtounem Triſtanowým a kázal, aby ſe Kurnewalowi, co požádá a nařídí, wſſecko beze wſſí wyminky a w hojnoſti wydalo. A to když ſe ſtalo, jeſſtě dal naložiti na dwa mezky zlata a ſtříbra a drahého oděwu. Kurnewal pak z komonſtwa wybral dwě panny a oſm pacholat z wzáctného rodu, a když tak wſſecko bylo upraweno a dobře zřízeno, rozloučil ſe Triſtan s otcem a se wſſemi dwořany. Král jemu udělil otcowſkého

požehnání a poručil ho do ochrany Boha wssemohoucího a nejsswětějssí Marie Panny, i mistru Kurwenalowi také na srdci kladl péči a bedliwé obstarání milého syna swého. — A tak odebral se tento malý zástup z Leonoas přes moře do země Kurnewalské. Když ale ku břehu této země se již blížili, požádal Tristan průwodčí swé, aby newyzradili nižádnému, kdo jest, a odkud přichází, aniž také, z jakého jest rodu; což mělo také swou dobrou příčinu. Když to slíbili služebníci zachowati, wystoupili z lodě, usedli na koně a jeli přímo ke dworu krále Marcha. Zde byl pan Tristan ctně uwítán. Poděkowal se králi a přednesl jemu swou žádost a úmyssl swůj, aby byl do služby královy přijat, nebo jenom z té příčiny že přissel, a že newí pána, kterému by raději sloužil. Prawil také, že zaslechl o jeho dworu tak mnoho sslechetného a ctného, pročež předewzal sobě, přede wssemi jinými jen jemu k službám býti.

Takowéto ponawržení král Marcha milerád přijal a řekl Tristanowi že ho mezi komonstwo swé přijímá. Na to hned byl powolán wéwoda jménem Thynáš, jenž byl truksas králůw. Tento byl wěrný a sprawedliwý we wssech wěcech a cokoliw se dálo při dwoře královském, wssecko se jen wykonalo w jeho přítomnosti; a tomu byl odpo-

ručen Tristan, aby ho měl w péči swé a ochraně. Wéwoda přijal králowa syna w opatrowání a we wssem tak pilně pečowal o něj, jakoby byl wlastní dítě jeho; také nad to jesstě celé komonstwo dožádal, aby Tristana měli na očích a jemu sloužili, co swému pánu. A Tristan skutečně wssí té péče sobě zasloužil, tak že si ho jeden každý welice wážil a nad míru měl ho w uctiwosti, nebo pilen byl wssí ctnosti a nábožnosti. A když byl tak nějaký čas při králowském dwoře strávil, zdálo se jemu, žeby byl schopen, aby se stal rytířem a obdržel meč, což se také na krátce stalo.

Pátá kapitola.

Jak Morholt z Hibernie od krále Marcha daň žádá.

Tou dobou nalézal se w Hybernii rek, jménem Morholt, jenž byl muž welmi silný, maje do sebe sílu čtyr mužů. Král Hybernácký měl sestru tohoto reka za manželku a proto ho také u sebe držel, nebok byl jemu welmi užitečný a podrobil mu swou statečností mnohé země, tak že wssecek lid w nich byl jemu poplatný, kromě králowstwí Kurnewalu, z něž také chtěl daň požadowat. Ale král Marcha byl tomu na odpor a nikdy neplatil. To když zaslechl

Morholt, zamrzel se nad tím a domníval se, že takto wážnosti a úcty pozbude, jestli i tu zemi neskrotí. A tak uzawřel válku, přísahaje, že buď chce přijíti o život, nebo zemi dobýti. —

Pojal s sebou wiliké wojsko a odjel. A když přessel přes moře, wyslal posly ku králi Marchowi s poselstwím, aby poplatky skládal, jež byl w hrdosti swé zpupnosti celých patnácte let zadržel. Také dal jemu wědět, máli muže, jenžby s ním chtěl zápasit, že se s ním chce potýkati; a zwítězíli Morholt, aby jemu byl král Marcha poplatným, budeli wssak přemožen, že král nebude k poplatku zawázán. Dříwe ale žádal, aby král složil daň a ustanowil, mnoholi má skládati. Nejprwé chtěl, aby se jemu wydala mládež do patnácti let wěku swého, pacholata i děwčátka. Odwedeli král Marcha tito, že dobře; jestli že se bude zpouzeti, budou jemu násilně wzati. Pacholíky že podrží za otroky, děwčata pak že dá do weřejného domu, aby nimi peněz získal. Jaké hanebné a nectné poselstwí od krále. Wěc takowou neměl weřejně prohlásiti, ano raději wsseho pomyssleni na takowou hanebnost se styděti! Zatím dorazili poslowé ku králi Marchowi, poselstwí swé jemu wyřídiwsse; a nad tímto se král welice zděsil, a tajně w duchu swém k Bohu se modlil. Wssak na poselstwí nedal odpowědi, nýbrž psal a po-

ſlal wſſady do wſſech krajů a ke wſſem knížatům a pánům, aby při uzření liſtu jeho hned ſe ke dworu odebrali, a bez meſſkání ſobě přiſpíſſili, poněwadž pomoci jejich na nejwejš má zapotřeby.

Šeſtá kapitola.

Triſtan na rytiřſtwo paſowán a jak ſe odwážil s Morholtem zápaſit.

Když byl liſt tento odeſlán, ſmluwil ſe Triſtan s miſtrem ſwým Kurwenalem, žeby ſám chtěl w ſouboj wjíti a že požádá krále o ſwolení. Kurwenal ale zrazowal jemu, maje za to, že Triſtan jeſſtě mladý jeſt a nedůſtatečné ſíly proti onomu ſtraſſnému reku. Ale Triſtan nicméně powažowal ſe ſilným doſti proti Morholtowi a proſil miſtra ſnažně, by jemu nebyl w předſewzetí na překážku, nýbrž aby jemu ſpíſſe dopomohl k powolení takowého ſouboje. Doložil také, kterak jeſt přeſwědčen, že ſe nižádný neohlásí, žeby ſe chtěl do takowé půtky ſpuſtiti. „Kdyby tedy Morholt beze wſſeho boje odtud táhl, bylaby to weliká nečeſt pro dwůr králowſký a pro nás wſſecky, nepřipomínaje ani ſſkody, která nám wſſem i celé zemi z toho pojde. A protož proſím tebe, přejeſſli mně čeſt a wſſecko dobré, nezbraňuj mně w tom ſouboji.“

Na to odpowěděl Kurwenal, že není člowěka na ſwětě, kterémuby wětſſí pocty a dobrého přál, jako jemu; a jeſtli tedy od ſouboje nechce upuſtiti, tedy že jeho mínění to, aby prwé poprosil krále, by ho na rytířſtwo paſowal, pak že s wětſſí ctí do boje ſe puſtiti může. — Triſtan upoſlechl jeho rady a odebral ſe nejprwé k wéwodowi Thynáſſi, jemuž byl od krále odporučen. Zjewil mu žádoſt ſwou ſtranu rytířſtwa, zamlčel wſſak umíněný ſouboj. Wéwodowi ſe zalibila žádoſt jeho tak welmi, že ſe s ním i hned ku králi odebral a oba proſili, aby byl na rytířſtwo paſowán. Král pak bylby jemu rád žádoſt tuto odepřel, a z ohledu jeho mladoſti paſowání jeſſtě o rok později odložil; oni wſſak proſili takowou ſnažnoſtí, že král nemohl jim déle na odpor býti, nýbrž bez odkladu Triſtana na rytířſtwo paſowal a s ním jeſſtě ſſedeſáte jiných mladých pánů. Slawnoſt tato byla w ſedmi dnech ſkončena.

Tou dobou ſeſſlo ſe zatím několik knížat a pánů u dwora a také pan Triſtan přijel s krásnými ſwými ſpoludruhy. A když ho uzřeli knížata a páni, wſſickni chwálili a oſlawowali we wſſem, cokoliw wywáděl rytířſkých cwičení. Znamenaje Triſtan, že má přednoſt nad jiné

a jak jeſt pochwálen, tím byl ſmělejſſí, ſtal ſe ſilnějſſím a k udatnoſti byl powzbuzen.

Jak brzy ſe wſſickni páni a rytíři u dwora ſeſſli, předneſl jim král poſelſtwí Morholtowo a radil ſe s nimi, coby zde bylo nejprospěſſnějſſího k započetí, a aby ſe mezi ſebou uſneſli, kdoby ſe nalezl, jenž by ſám chtěl s Morholtem zápaſiti. Páni a rytíři byli w radě od rána do wečera, nemohli ſe ale shodnouti, aniž koho nalézti, jenžby ſe takowému potýkání podrobil. To když zaſlechl Triſtan, přiſkočil do rady a tázal ſe, o čemž tak dlouho rokují? I zjewili mu to. Prawil na to Triſtan: „Mezi wámi jiſtě mnoho znamenitých reků, z nichžby jeden měl ſouboj na ſebe wziti. Nenili wſſak žádného, tedy ſám pro nás wſſecky o to ſe pokuſím, a žádám wás, aby jſte ſe ucházeli u krále, by mně tento ſouboj powolil.“ — Wſſickni mu to ſlíbili; předce wſſak dali radu, aby ſi to dobře rozmyſlil a nedotíral ſe lehkomyſlně k potýkání, poněwadž jeſſtě příliš mladý jeſt a nezkuſſený; Morholt ale w plné ſíle ſwé mužnoſti, jakož mu rowného doſawad newidáno; a proto také nechtěli jemu k boji raditi. Wſſak pan Triſtan prázden byl wſſeho ſtrachu a bázně, a prawil rekownou myſlí: „Proſím wás, dopomožte mně, abych k ſouboji powolení doſſel, nebok doufám, že nám wſſem cti a wítězſtwí dobudu. Kdož wí, jeſtli mně

Bůh wítězſtwí nedopřeje; nebo wždy pomáhá těm, kteří dobře činí; pyſſné ale wlaſtní jejich zlomyſlnoſtí a neprawoſtí poráží. Bůh také wí, že jedině proto chci bojowati, abych ſebe i wſſecky zachránil před neprawím a oſwobodil od nepřátelſkáho nawſſtiwení. Přiſpěje mně a pomůže neprawoſt utlačiti Bůh ſám, w jehožto miloſrdnoſt a prawdiwoſt wſſecku ſwou naději ſkládám."

Když takto páni wyſlechli a poznali jeho dychtiwoſt a ſtatečnoſt, welice ſe nad tím potěſſili, ač jim to bylo za těžké tuto důležitou wěc tak mladému rytíři ſwěřiti, jenžto byl jen děcko proti Morholtowi. Pan Triſtan ale potěſſil je, tak že wſſickni ſe upokojili a potom je napomínal, aby ſſli ku králi, a jemu zwěſtowali, že ſe jeden mezi nimi wynalezl, který ſe chce proti Morholtowi poſtawiti, wſſak aby ho nejmenowali prwé, až král jim ſlíbí, že k tomu ſouboji přiwoluje. — Rytíři a páni odebrali ſe tedy ku králi a wyřídili jemu poſelſtwí; nad tím zradował ſe král, řka: „Kdo jeſt ten rytíř, nebo panoš, budiž poddaný, nebo ſwobodný, pomoci mé, naklonnoſti i rady má doſíci we wſſem, co zapotřeby bude. Také bez hojné odměny nezůſtane."

Morholtowi poſlowé byli přítomni, a prawili, pán jejich že nechce s nižádným bojowati, leč mu w urozenoſti roweň jeſt, a

proto chtěli widěti, z jakého pochází rodu a ſtawu odpůrce Morholtův, aby jemu to mohli zwěſtowati. Wyſtoupil tedy Triſtan, řka: Jděte, a powězte pánu ſwému: ten, kdo chce s ním zápaſiti, jeſt rodu tak wzneſſeného jako on ſám; nebo Blankeflora jeſt máti má a král Ribalin z Leonoas můj otec, král pak Marcha jeſt bratr matky mé.“ Toto když uſlechl král, nad míru byl potěſſen, i také zarmoucen. Potěſſen proto, že rek tento mladiſtwý tak ſtatně ſe zápaſu ujal, a zarmoucen, že ſeſtřino ſyn ſe do takowého nebezpečenſtwí ſpouſſtí; a proto oprawdowě doléhal na Triſtana, aby upuſtil od toho ſouboje. Když ale wſſecko králowo domlouwání nic nebylo naplat, tázal ſe král: proč Triſtan wěci této tak přísně ſe ujímá? aby upuſtil od úmyſla ſwého; že w tom wůli ſwou nedá. Na to pan Triſtan: Jeſtli Morholt bez ſouboje odtud odejde, bude nás držeti za bojácné a to wſſím právem; dámeli ſi tedy wzíti beze wſſeho odporu zemi, lid a wſſe jmění? jiſtě, že zaſlouženě potupě neujdeme.“ Řekl král: „O to neměj péči, nebo tobě to ani nečeſt, ani ſſkodu nepřineſe. A proto proſím tebe, uſtup od ſwého předſewzetí!“ Triſtan ſluſſně odpowěděl: „Pane, kde ſe jedná o čeſt a uctění waſſe, tam i mně ſe děje potupa a hanba, a proto buď chci zemříti, nebo zwítěziti.“

DAMAGED PAGE(S)

Znamenaje král, že marné wſſecko přemlouwání jeho, rozhorlil ſe a prawil: „A nyní neſmíš wíce zápaſiti, buď tobě to mílé, nebo nemilé.“ Wyrozuměw tedy Triſtan, že jemu zápas docela jeſt odepřen, připomenul krále na ſlowo dané a ſlib jeho, který dal knížatům, a nímž jemu ſouboj s Morholtem na žiwot a na ſmrt powolen a potwrzen byl. A tím způſobem doſáhl, že muſil král-zápas připuſtiti. I prawil král, můj milý ſynu, newydáwej tak mladé tělo ſwé na ſmrt, jeſtli to potřeba nekáže; nebo příliš ſlabý jſi proti takowému reku, a zawraždíli tebe, neſneſu to!“ — Prawil hned zaſe pan Triſtan: „což na tom? předce jen muſím ſmrtí ſejíti a proto lépe, zemřuli dříwe, než aby ſe Morholtowi zdařilo, beze wſſeho potýkání odtud odejíti.“ Řekl král: „Nech, ať ſe wſſecko na mne ſweze a nepodwoluj ſe ſouboji.“ Pane a králi, prawil Triſtan, na mou wěru, to ſe ſtáti nemá. Chci bojowati a doufám, že zwítězím.

Co tedy měl král dělat? když jemu nebylo lze, Tryſtana přemluwiti, nežli, aby jemu byl nápomocen, a zbraň jemu dal. A proto wyzwal Morholta, aby třetího dne rannou dobou ſám jediný na bojiſſti dal ſe najíti a wſſech ſwých pánů aby zanechal za ſebou, nebo král že jemu také jenom jediného

muže k zápasu wstříc postawí, a ten že jemu přinese daň, která tak dlouho nebyla odwáděna.

Poslowé pospíssili k pánu swému, wssecko jemu wyprawujíce, co se přihodilo, a kdo jest ten, jenž chce s Morholtem zápasit, jako i také kdy a kde zápas se má díti. To wssecko jemu wyprawowali a obě strany chystali se, jak potřeba k zápasu káže. A když nastal den určený, dal sobě přinésti král Marcha nejlepssí krunýř, připjal ho synowci swému welmi opatrně sám na tělo a také jemu doručil meč podiwné mocnosti; nebo kam meč tento násilně uderil, ani ocel nemohl ráně odporowati. Potom pak odporučil král Marcha mladého reka slzícím okem Bohu wssemohoucímu do swaté ochrany, aby jemu byl pomocníkem a nechal ho zase bez posskwrny nawrátiti. Políbil ho, přitiskl k prsoum swým a král i wesskeren lid wolali k nebi o pomoc.

Sedmá kapitola.

Jak pan Tristan táhl na bojisstě, aby s Morholtem zápasil a jak tamto zwitězil.

Když takto byl pan Tristan ozbrojen, wydal se na lodi a pojal s sebou koně swého, sstít a meč, a sám jediný ploul k určenému bojisstí. A za ním ho wssickni žehnali, a wítězstwí jemu přáli. — Morholt jemu wstříc

připloul, přiwázal lodi swou u břehu, a odstrčil lodisko Tristanowo od pewné země. I prawil pan Tristan: „Reku, proč to činíš?“ Tento odwece: „Přissli jsme oba, abychom sobě získali dobrého nebo zlého.“ Opět řekl Tristan: „Aj pak, zdá se mně, že jenom ten se nawrátí, kdo zwítězí; tot wím jistě! Když takto spolu rozmlouwali, profil snažně Morholt silný pana Tristana, aby upustil od zápasu a s ním do země ploul, že se s ním rozdělí we wssem, co má, i dědictwí jeho že mu polowici dá, jen aby jemu k wůli, co živ bude, zbraň nenosil; aby sobě také připomenul spanilost swou a mladost swou a života aby sobě wždycky zachowal, nebo líto žeby mu bylo srdečně, kdyby ho zabil. Dále řekl: „Spanilý jinochu! rozmysli se, máš-li se mnou zápasiti, prwé než pozbudeš mladistwý a hrdý živobyt swůj.“ Ale pan Tristan odpowěděl: „Dobře tedy, upustím od boje, ačkoliw nerad, wssak nesmíš od krále ničehož wice požadowati.“ Řekl Morholt: „To se nemá státi, krále Marcha nepropustím, nebo kdokoli to uslyssel, domníwal by se, že jsem to z bázliwosti učinil.“ Tu prawil pan Tristan, odwážliwý rek: „Nuže tedy, připraw se k zápasu, neboť dříwe, než daně sobě dobudeš přej sobě, bys ji nebyl nikdy požádal.“ To když promluwil, již oba sedělia n koních a

tak hněwiwě hnali proti sobě, že jeden druhému sstít protekl a pan Tristan zraněn byl. I jesstě jednou se rozjeli, a opět welikým násilím hnali na sebe; tu pan Tristan srazil Morholta s koně, byl ale od něj jedowatým kopím boden, které se na těle jeho přelomilo. Morholt i hned sebral se ze země a hnal se pěssky po Tristanowi; udatný rek skočil též s koně a tu se započal tak násilný zápas, jakéhož nikdy jesstě mezi dwěma reky widáno nebylo a dlouho sem tam se poháněli. Morholt byl muž přenáramné síly a tak welice mládence udeřil, že tento na kolena klesl. Ale Tristan obratně wyskočil, spamatowal se z toho udeření, a jednou ranou Morholtowi ruku ukal, že pěst i s mečem k zemi padla. Wida Morholt, kterak takto jest přemožen, dal se na outěk a chtěl uprchnout; ale pan Tristan kwapně se pustil za nim a w běhu zakal mu skrz přilbicí ránu do hlawy, že se mu Morholt i hned mrtew k nohám skácel a kus meče Tristanowa w přilbici jeho uwízlo. Tu prawil pan Tristan: „Již widím, že zůstaneš, a domnímám se, že pán a král můj Marcha pokoje míti bude od tebe, neb máš poplatku dosti; nebudeš také nic wíce požadowati, nebo zbujnost twá sama tě skácela.“

A tak byl boj skončen jednomu ku potěssení, druhému k želu. Král Marcha přissel

pro ſynowce ſwého s welikou ſlávou a chwá=
lozpěwy. Král i wſſickni, co s ním přiſſli,
chválu wzdávali ſwrchowanému, že jim tak
otcowſky a potěſſitelně byl nápomocen a u
welikém weſelí domu ſe wraceli. Ale také
truchlící zástup z Hybernie přiſſel, pro ſwého
bojownika; wſſak nikoli s takowým weſelím,
jako král Marcha, nýbrž s přežaloſtným kwí=
lením a pláčem, a hned poſlali poſly k nej=
krásnějſſí Izaldě, dceři krále w Hybernii,
wzkazujíce jí, chceli jeſſtě ſtrejce ſwého na ži=
wě uzříti, aby bez meſſkání přiſſla. A to proto,
poněwadž doufali, nalezneli ho Izalda jeſſtě při
živobytí, že ho na živě udrží, neboť byla
Izalda tím časem we wſſech zemích nejrozhlá=
ſſenějſſí w umění lékařſkém. A jakbrzy Izalda
poſla wyſlechla, i hned poſpíſſila, a wſſecko
s ſebou pojala, čehož k léčení ran zapotřeby
měla; když ale přiſſla na místo, byl již ſtrejc
mrtew a nemohl ſe dočkati jejího příchodu.
Uzřewſſi Izalda, že mrtew jeſt, přikročila k
němu, aby na rány pohlédla; i hned zpozo=
rowala odlomek Triſtanowa meče w ráně a
přilbici rozpoltěné; wytáhla ho a okázala
wſſemu lidu; pak ten odlomek dobře ukrýla.
S přehroznym nářkem a kwílením nawrátili
ſe z bojiſſtě a pohřbili mrtwého w nejwětſſí
ſláwě, jakož přináleží jen králům. A král Hy=
bernanſký uwrhl ſe na hrob jeho s pláčem a

a nářkem přewelikým. Nápotom rozkázal lidu swému, kdokoliwby přissel z Kurnewalu do zemi jeho, aby nižádného na živě nenechali, nobrž wssecky na ssibenici powěsili. A to učinili z pomsty pro swého přítele Morholta, neboť myslil, že ho nikdy neoželí, a nikdy wíce nebudu mocen potěssen býti.

Osmá kapitola.

Kterak wystawili panu Tristanowi příbytek daleko od lidí a jak potom na lodi odploul a král Hybernie jemu pomohl.

Také pan Tristan byl welice paraněn jedem napusstěnou zbraní Morholtowou a nenalézalo se lékaře w zemi kurnewalské, aniž kde jinde, kterýby byl uměl takowé rány hojiti. Jenom přespanilá Izalda byla w tom umění zběhlá a mohla jemu pomoci; wssakby ho raději byla usmrtila, než aby mu života prodlužowala.

Sám pak Tristan také newěděl, že Izalda w umění lékařském jest zkussená, siceby snad, třebas i lstí tak dalece by to byl přiwedl, aby jemu skrze ni pomoženo bylo. Když ale wssecky léky jemu nic nepomáhali, Tristan také den ke dni byl churawějssí a rány jeho hníti a smrduté puch již wydáwati počaly, tak že nikdo u něj se nemohl pozdr-

žeti, tedy požádal, aby jemu připrawen byl byt, wzdálen od lidí a blízko moře, kde sám jediný chce sečkati na swé skonání. Stalo se tak, a dle žádosti jeho byl wystawěn domeček na břehu mořském. Když ho tam nesli, nebo kráčeti wice nemohl, ani na nohách státi, byl nářek náramný ode wssech obywatelů kurnewalských, že toho mladého, spanilého a statečného bojownika a reka tak bídným způsobem ztratiti musí, a takowé žalosti a bědowání nebylo konce. Mnoho také lidu hrnulo se za nim až k jeho obydlí na břehu mořském; wssak smrdutost ran nepřipustila, aby se někdo k němu mohl přiblížiti. Jenom strýc jeho, král Marcha, wévoda Thynás a mistr Kurwenál zůstali u něj, očekáwajíce, až skoná.

Ale pan Tristan byl mladý a ducha pewného, a proto také sem tam přemejsslowal, neníli ničehož we swětě, coby jemu života zachowati a k pomoci býti mohlo. Nic mu ale na mysl nepřipadlo, jenom to jediné, aby se wydal na moře, a ploul kamkoli, že ho snad sstěstí zanese někam, kdeby se jemu buď pomoci dostalo, nebo že zahyne w bídě swé. Žádost swou přednesl Kurwenalowi a prosil, aby ho donesl do lodičky, by mohl odplawati; a také se stalo. Rozloučil se s králem a s ostatními, Kurwenala ale požádal, aby

jesſtě rok se pozdržel u krále Marcha a na něj čekal. Zachowáli žiwot swůj, že se po roce nawratí; jestli pak se w té lhůtě nenawrátí, aby déle nečekal, nebo jistě že mrtew bude. Potom, aby táhl domů a wyřídil otci Ribalinowi, aby ho přijal za syna, službu jemu odměnil a po smrti své jemu korunu odewzdal, jakoby syn jeho wlastní byl; nebo nikomu jinému že to nepřeje. Ale Kurwenal radějiby byl korunu a králowstwí zanechal, jenom kdyby byl mohl s pánem swým plouti, aby widěl a wěděl, jak se mu jesſtě powede. Naříkal a slzel náramně pro swého milého pána. Tak byl i wssecken lid útrpností pohnut a srdečně zarmoucen; donesli ho do lodičky s welikým nářkem a kwílením, položili wedle něj meč jeho a harfu; lodi také co možná, proti bouři mořské oprawili. — Jenom pan Tristan byl dobré mysle, poručil sebe i wssecky přítomné do ochrany Boha wssemohouciho a odrazil od břehu smutným a slzicím pohledem.

Král hleděl za ním touživně a zarmouceným srdcem a wssickni kwíleli, že kdy Tristan do Kurnewalu přissel. — I odploul beze wssí pomoce, a sám newěděl kam? Wítr silně hnal lodky a kam ji poháněl, tam musil plouti; ale wětry hnali ho přímo k Hybernii. To když zuamenal Tristan, myslel sám u

ſebe, že jiſtě o zíwot přijde; ale napadlo mu také, že jeſt žiwobytí wzáctné a proto že bude žiwota hájiti, jak dlouho možná. Když ho potom wítr až ku břehu přihnal, král práwě zde ſe procházel a hned poſlal, aby nahlédli co ſe w lodičce nachází. Služebníci ozná-

mili králi, že w lodičce leží muž až na ſmrt poraněný. Sám král ſſel pohlédnout a shledal, jak mu bylo powědíno. Kázal také, aby raněného k němu do domu odneſli, a tam ho dobře opatrowali. Král ale tázal ſe ho kdo jeſt a odkud přichází? Pan Triſtan nemálo ſe uleknl nad touto otázkou a prawil: „Pane, nazýwám ſe Póro a domow můj jeſt Seniceſt a jſem hudebník. Na moři mue obrali

o na ſmrt zranili, a wítr mne jſem přihnal.“ To když zaſlechl král, a boleſtné jeho rány uzřel, uſtrnul ſe nad ním a rozkázal, aby dobře byl oſſetřowán. Poſlal také k dceři ſwé. by maſť připrawila pro toho ubohého raněného muže. Stalo ſe tak owſſem, ale maſť nepomohla. Když ſe to Izaldě k uſſím doneſlo, poſlala maſť jinou, po té ale ſtal ſe. Triſtan jeſſtě churawějſſím. I to bylo Izaldě oznámeno a prawila: „wím nyní, co mu ſchází: jedem byl raněn.“ A hned připrawila léky, které ranám jeho dobře poſloužili, tak že Triſtan na krátce ſe docela uzdrawil. A tak ho wyhojila Izalda, aniž byl jeden druhého uzřel. Odeſſel také a neznal ji, ačkoliw byl ke dworu pozwán; to wſſak ſtalo ſe naſledující diwnou příhodou: Poněwadž lodě kurnewalſké nikdy neſměly do Hybernie plouti, tak powſtala drahota a hlad w Hybernii a to lid wſſecek welice zarmoutilo; proto bral radu král s rytíři, coby měl dělat, a odkud nabrati potrawy, aby lid nezahynul hladem a nouzí. Ale žádný z rytířů newěděl rady, ani také pomoci. Tu ſobě připomenul král muže toho, jejž byla dcera jeho wyhojila, a poſlal pro něj. Triſtan ihned přiſſel ke dworu a král jemu nouzi a nedoſtatek zemí ſwých předſtawil a o radu ho žádal. Řekl Triſtan: „Pane, co uči-

niti mohu, má se bez odkladu státi, nebo jsem wám welice powinnowán za dobrodiní, kteréž jste mně prokázal. Chceteli ale rady mé uposlechnouti, tedy posšlete se mnou několik lidí do země Anglické, tam se přičiním, a postarám o potrawu a odesšlu co se dá nakoupit."

Devátá kapitola.

Kterak pan Tristan králi w Hybernii potrawu poslal a takto zemi jeho před hladem zachránil.

Králi se tato rada dobře zalíbila, a udělil ji dwořaníním swým a tak byli i tito rádi, že se té péče a starosti sprostili. — Byli tedy panu Tristanowi odewzdané poklady a lodě, načež hned do země Anglické odplawal. Když přijel do Angličan, poslal k jakémusi kupci a požádal ho, aby jemu pomohl nakupowat. Sám také kupowal a stawěl se, jakoby také byl kupec. Nakoupil obilí a potrawy za tisíc hřiwen zlata, naložil wssecko na lodě a poslal je králi do Hybernie. Sám wstoupil na jednu lodi z Kurnewalu a plouł do země swého strýce. Doraziwssi lodě ku brehu, wstoupil pan Tristan na zemi a přímo kráčel k hlawnímu městu, Thintarcol nazwa nému, odkud byl tak churawý a nezdrawý odessel. Práwě tam

wessel, když byl wýroční den jeho odchodu z Kurnewalu.

Přijda do města, potkal se s mistrem Kurwenálem; tento ihned pána swého poznal, plakal welikou radostí a láskou a pospíssil ku králi, aby jemu nawrácení milowaného synowce jeho zwěstowal. Za to byl tak odměněn, že ho chudoba nikdy wíce netiskla. Jakou radosti a poctou král Marcha pana Tristana uwítal, a kterak i wévoda Thynaš, wesskeré rytířstwo, i jiní wssickni, ženy a muži potěssení swé na jewo dali pro nawrácení jeho, o tomby se mohli diwy wypracowati; nebo toto každý sám lehce nahlídne, jak welice milowaný přítel nás těssí, když se z takowé wzdálenosti a po tak dlouhém čase z welikého nemoce a bolesti nawrátí, obzwlásstk, když se s námi, tak říkaje již s smrtí zápasiw, rozloučil. — Pan Tristan byl králi tak milý, že jemu k wůli ani se nechtěl oženit, nýbrž minil ho za swého nástupníka ustanowiti. Nalezli se ale někteří při dwoře ti prawili, že pan Tristan radí králi, aby se neženil, a proto ho nenawiděli. Ale Tristan newěděl o jejich nenáwisti, ani o tom, že král jemu k wůli ženiti se nechce, k čemuž se mu předce mnozí mocní a dwořané každodenně radili. Jednoho dne odebrali se wssickni, jenž byli s králem spřízněni a k rytíř-

ſtwu náleželi, ku králi a také pana Triſtana pojali s ſebou; zde pak ſnažně proſili a žádali krále, aby ſobě wzal manželku, w rodu a urozenoſti ſobě rownou, a to aby učinil podlé wůle Boží a na žádoſt jejich. Ale žádoſt jejich byla králi nemilá, předce wſſak určil čas, kdy jim odpowěd dáti chce. Nad tím zradowali ſe wſſickni, nebo wždy jindy prosbu jim zhola odepřel. Zatím přemejſſlel král o tom, coby jim měl dáti za odpowěd, aby docela od toho upuſtili i od proſeb ſwých, nebo nechtělo ſe jemu oženit, ať jim to milé nebo nemilé. Když ale takto ſeděl zamyſſlený, uzřel wlaſſkowice dwě ſſtěbetající, z nichž jedna puſtila dlouhý wlas ženſký. Král ſehnul ſe k zemi pro wlas a prawil ſám k ſobě: „Na mou wěru, tímto wlaſem ubránim ſe před nimi, když řeknu, že nechci jinou za manželku, než tu, z jejíž hlawy pochází wlas tento; ženu tu nikdy nenaleznou, a tak mne budoucně na pokoji nechají. Nemají také příčinu, aby ſynowce mého nenáwiděli, proto předce nijakž mu to nemá na ſſkodu býti a oni muſí ho za pána ſwého uznati.“

Když takto král mluwil ſám k ſobě, přiſſel pan Triſtan s jinými jeſſtě pány a rozmlouwali s králem o záležitoſtech zemſkých. Nápotom obrátil ſe král k pánům a prawil: „Mám zde wlas s hlawy ženſké, nalezneteli

tu, které tento wlas náležj pojmu ji za manželku. Ostatně ale nebuďte mne odporní, neboť nechci žádnou jinou, dokawad žiw budu." Tomu se páni nemálo diwili a prawili mezi sebou, že to jenom náwod Tristanůw, aby se také wymlouwal. Předce ale tázali se poznowu krále, kdo a odkud ta paní jest? že ji přiwedou, nechť se kdekoli nachází. Král ale prawil: „Sám to newím a také wíce wám o tom powěditi nemohu." Odpowěděli páni, že dobře znamenaji, kterak je král jen jakž takž odbýti miní a žádost jim odepříti chce; předce ale žeby widěli rádi, jakým způsobem toho wlasu dosáhl. Král w prawdě powěděl jim kterak se to stalo, a doložil, že bez manželky chce umříti, jestli té nedosáhne, jejiž wlas nalezl. Na to prawil pan Tristan: „Pane, křiwdu nám činíte, že nechcete rady nassí uposlechnouti, sám jsem wám dáwno již radil, a radim jesště co nejwěrněji, aby jste manželku pojal, ačkoli někteří z wassích w podezření mne mají, že na radu mou oženiti se zdráháte. Dokáži ale weřejně, že tomu není tak, a že mne křiwdu činí — wám k wůli wyhledám manželku pro wás. A proto doručte mně wlas, abych ji tím spísse podlé wlasu poznal, jestli mne sstěstí tam přiwede, kde se ona nachází. Nechci také od hledání upustiti, a dříweji se nawrátim, leč s ženou tou

které wlas přináleží; a proto dejte mně lodi a co na cestu potřeba jest."

Desátá kapitola.

Jak pan Tristan jel paní hledat a kterak se jemu wedlo na cestě.

Wévoda Thynáš, králowský truksas, ihned dal wyprawiti lodi a do ní nakládat sspíže a ssatstwa, co jen potřeba kázala, také brnění a pancíře i koňstwa pro sto rytířů a welike poklady na zlatě a stříbře. To když wssecko pohotowě bylo, rozžehnal se pan Tristan, prawiw králi: „Wězte, že se na tuto cestu wám k wůli a pro wassí čest wydáwám, nebo čest wasse a hodnost wice mně na srdci leží, než co jiného."

Pak ukryl dobře wlas a odjel se sto ostatními rytíři, které jemu král přidal. Odjeli z Kurnewalu a celý měsíc newiděli než nebe a moře. Tu rozkázal Tristan weslaři, aby se wyhnul Hybernii, nebo widěli dobře wssickni, že každý, kdo z Kurnewalu pochází, umřítí musí. „Musíme wssecky země projíti, kam jen po lodi, nebo na koních se dostati možno, abychom paní hledali, nebo newíme, kde jí nalezti. Dejž Bůh, abychom se dočkali toho dne, kde ji naleznem." Takto když rozmlouwali, strhl se wítr a welika bouřka

a jesstě té noci zahnal lodi a uwrhl jí na břeh země Hybernanské, na blízku téhož města kde nedáwno byl Tristan uzdrawen a wyhojen. Když se ale rozednilo, a pan Tristan uzřel a poznal, že jsou na břehu Hybernie, welmi se zalekl a prawil k průwodčím swým že to jest ono město, kde se uzdrawil — „a tak není pochybnosti, že zde buď musíme umříti nebo se lstí do města se dostat; a proto mlčte wssickni a nechte mne jediného mluwiti abych se mohl pokusit, jakbych wás wssecky zachránil."

Když ale král země té wstal, a lodi widěl, jenž u břehu stála, hned wyslal swého marssála, aby tam ssel a wssemu lidu na korábě dal hlawy stínat. A tento nesměl se protiwiti takowému rozkazu, nechť mu to milé bylo, nebo nemilé. Přijda marssál k lodi, rozkázal, aby wssickni wystoupili a prawil k nim, že umříti musí. Pan Tristan obětowal mu ale znamenité dary a prosil za milost a doručiw marssálowi zlatou nádobu, požádal aby králi wiřídil, co jemu předneše — a tak dlouho aby je nechal při živobytí, až wyslechne královu odpověd. Marssál byl muž dobrotiwý a útrpný a uwolil se, tak učiniti. Tedy prosím, řekněte králi we jménu mém, co jsem, a co jsou tito, kteří se mnou připlouli. Nazývám se Tantris a mám s sebou

dwanáct průwodčí, jenž jsou kupci z Anglické země; doslechli jsme, že w tomto králowstwí welký jest nedostatek a hlad a proto prodali jsme wssecky nasse statky a nakoupili za stržené peníze samého obilí, nímž jsme naložili dwanáct korábů, w naději, že sobě muoho získáme; když jsme ale na moři byli, setkali jsme se s lidmi, jenž byli welmi pronásledowaní; tí nám prawili, jestli přijdeme do Hybernie, že jistě života budeme zbaweni; to když jsme zaslechli, welice jsme si ztěžowali, a ne bez příčiny, že máme tak welkou sskodu na wssem k očekáwání, jestli se do Hybernie nepustíme; připlowemeli ale, že i smrt na nás čeká. Pak jsme si brali radu a rozhodli jsme se; komu připadl los, aby sem ploul a přeswědčil se, jeti tomu tak, jak se nám řeklo? Mne ubohého zastihl ten osud a přissel jsem na milost i na smrt, co zatim druhowé mojí dosawad jsou na moři. Milý pane, to wssecko powězte králi a nechali mne na živě, wssecko to obilí o němž jsem prwé powěděl, sem přiwezeme." Marssál uwěřil tomu, že to tak prawda, jak Tristan wyprawowal, a přednesl to králi. — A takto zachowali sobě života, i také jinou jesstě případností, která se udála, jako dále k čtení.

Jedenáctá kapitola.

Jak pan Tristan draka zabil, za který rekowný čin král dceru swou mu dáti sljbil.

A takto čekali zarmoucení bojownící až přes poledne a rozmlouwali mezi sebou: — Jestli nás také nezabijí, předce wěčně zde zůstaneme w zajetí, a sem tam přemejssleli, jakby z toho wywázli. Tu přissel jakýsi muž a dal se s nimi do řeči, prawil také k Tristanowi, že se nachází w zemi welikým a přeukrutný drak, jenž i lidem i dobytku náramné nátisky působí a král že dal prohlásiti, kdo draka zabije, že má dceru jeho za manželku míti. To když zaslechl pan Tristan, dlouho neprodléwal, nýbrž rychle se ozbrojiw wyjel proti draku, neboť byl odwážliwý a neohrožitedlný rek. Jak ale jel přes pole, uzřel pět mužů kwapem uprchajících, z nichž jeden ostatní předběhl.

K tomu si pospíssil Tristan, chopil ho za wlasy a tázal se, proč a před kým tak rychle prchá? Muž ten prosil welice, a pro Boží smilowání, aby jemu nezbraňowal, řka: — „Ach, pane, drak za mnou se žene, a chce mne pohltiti; i prosím wás, nechte mne úteci abych sobě zachránil život.“ Tázal se pan Tristan: kde drak se zdržuje? že jemu wstříc

pojede, dopřejeli mu wſſemohoucí Bůh toho ſſtěſtí, aby ho zabil. Muž jemu poukázal místo, a Triſtan ho puſtil, aby mohl utéci; ſám pak obrátil ſe proti draku. Zaſtawil na příhodném místě a čekal, až ſe drak přiblíží; tu nejprwé ubodal ho kopím, a než ſe mu násada přerazila, již wytaſil ſwůj oſtrý meč, a ſe wſſí ſílou na draka tak dlouho dorážel, až konečně ſwou welkou ſtatečnoſtí zwítězil. Ale drak popálil koně pod ním, tak že muſil Triſtan pěſſmo potýkat. Když byl drak udolán, wyřízl jemu Triſtan jazyk z tlamy a wzal ho k ſobě. Ale drak i na rytíře nemálo oheň ſoptil, tak že myſlil w ohni tom zajíti. I widěl před ſebou bahniſſtě a wſtoupil do něj, aby ſe shladil a w brnění ſwém neshořel. Když tam wſtoupil, krunýř, celý zlatý, pojednou až ke krku zčernal co uhel. To když zpozorowal, ſſel dále a nalezl čiſtou ſtudánku. W této ſe ochladil a pak ſe položil podlé ſtudánky, aby ſobě odpočinul, bylo mu to k přání, nebo ukrutný drak dal jemu mnoho na práci, zemdlel a poranil ho. A takto ležel zde a odpočinul.

Dwanácta kapitola.

Kterak se honosíl králův trukšas, že draka zabil a jak ho pan Tristan zahanbil.

Nechámeť Tristana odpočinouti a powíme o těch prchajících, které pan Tristan před tím widěl. Byl to králův trukšas a jeho čtyři sluhowé. Ti, když znamenali, že drak jest zabitý, jeli tam, a zabitému draku hlawu ukali. Trukšas požádal sluhy swé, aby jemu byli nápomocni we lži, a řekli, že on draka usmrtil, nápotom že je obstará a bohatě obdaruje. Proto učinil tak, aby jemu král dceru swou dáti musil. Honosil se také welikou udatností, že sám chce s drakem se potýkat, a ačkoliw bojácnost jeho wůbec powědoma byla. A proto neměděl, co má poukázati na znamení, nebo wěděl, že wýchlubnosti jeho nižádný neuwěří. I přišel potom ku králi a připomenul ho na slib, žádaje, aby mu dal dceru swou, že draka zabil. Wšak nezdálo se králi pohodlné, trukšasowi dceru swou za manželku dáti, nebo dosawad nepoznal na něm takowého rekowství; proto odmlouwal a weřejně jemu řekl, že to neuwěří a že jiný draka zabil, nikoli on. Ta slowa rozhorlila trukšase a řekl: „Wlastní rukou draka jsem zabil, a dokáži to čtwero swědky, jenž to widěli. Aniž jsem také člowěk

ten, kterýby se wychlubowal činem, jejž nikdy newykwedl a proto doufám, že mne panna nebude odepřena.“ — Takowými a jinými slowy domníwal se, že krále přemluwí, aby řeči jeho uwěřil. Král ale prawil: „Prwé chci promluwiti s dcerou,“ a šel k ní a powěděl, že trukšas ji sobě dobyl a draka usmrtil. Panna, nazwaná „krásná Izalda,“ ulekla se, ale newěřila tomu, řkoucí: „Pane a otče, kdeby nabyl tolik udatnosti, jenžto wždy byl nejbázliwějšší? Newěřte, otče, neboť wím, že draka nezabil, ba ani se neopowážil na něj pohlédnouti. Dejž Bůh, aby se rek ten nalezl, jenž tu networu usmrtil. Myslím ale, že tento bojácný zlosyn reka toho někde probodl, kde ho nalezl bez obrany.“ A to také nemluwila proti prawdě, nebo trukšas a jeho pomocníci pilně slídili po rekowi, a byloby weta po něm, kdyby ho byli nalezli. Že ho wšak nikde nezočili, prawil trukšas: „předce zwítězím, neboť kdyby se i dostawil odwážliwě před krále, sám dokáži dračí hlawou swé rekowství a tak mně krásná Izalda musí dána býti.“ —

Když Izalda s otcem swým rozmlouwala, prawil král: „Nemohu déle odporowat, nebo slíbil jsem slawně, že tebe dostane za ženu, kdo draka usmrtí. Ač pak se zdráháš, předc musí se státi, nebo čtwero swědky dokázati chce, že si tebe wybojowal.“ Na to řekla: „Rozkažte

jemu, aby ſečkal do zejtří. Wím ale, že nebojowal, jak prawí. Nechť mně ſtěſtí toho přiwede, jenž ſi mne dobyl.“ Na to odeſſel král. Trukſas pak ho zaſe upomínal a prawil, že mu ſtěſtí jeho příliš dlouho zadržuje. I řekl král, aby ſečkal na zejtří, což také trukſaſe nad míru potěſſilo, nebo domnímal ſe již králem býti.

Třináctá kapitola.

Jak Izalda Triſtana nalezla a domu ſi ho přiwedla.

Panna Izalda ale měla komorníka, jménem Peronis, jemuž ſe ſwěřila; i rozkázala mu, aby hned oſedlal koně a wywedl. U wečer, když ſe ſmrklo, wyjela s Peroniſem a komornou ſwou, nazwanou Branžela. Po malé chwíly již přiſſli na ſtopu Triſtanowa koně. Tu když uzřela panna, žádala, aby jel Peronis po ſtopě, řkouci: „kůň ten, jehož ſtopu widíme, není zde wychowán; ach Bože, kde jeſt ten rek, který na něm přijel? Ale wrahowé ſnad ho zabili? hledejte hrob jeho, nebo blíſko někde bude zahrabán.“ To když prawila, přiſſli tam, kde drak uſmrcený ležel a ſpálený kůň i popálený ſtít. Wſſecko to bylo tak ſpáleno, že nemohla ani barwy rozeznati, ani erb. Srdečně kwílela a naříkala pro tak wzácného

a ſrdnatého reka, a plačíc, proſila, jen aby hledali, že dá ſto kuſů zlata tomu, kdo ho nalezne. Obadwa průwodčí její tím pilněji hledali a w tom Branžela opodál zpozorowala leſknoucí ſe přilbici a hned zwěſtowala panně, že reka nalezla. S kwapem hned pádili až k ſtudánce, kde Triſtan popálený ležel, jſa plný ran a ſkorem bez ſebe. Krásná Izalda odepiala mu přilbici, a ſejmula mu ji s hlawy.

Pan Triſtan ale zaſlechl ſſepot paní, pootewřel oči a řekl: „Kdo mně béře přilbici?“ Panna byla nad míru potěſſena, že ho mluwiti zaſlechla a hned odpowěděla: Nemějte ſtaroſt, zaſe ji obdržíte; ſkrýji wám ji. Na to wedla polou-

mrtwého tajně do města. Sama také nesla přilbici a meč jeho; Branžela ale wzala s sebou zlatý nákrčník jeho a ostatní zbraň.

Čtrnáctá kapitola.

Jak dala Izalda Tristanowi lázně připrawiti a kterak ho poznala a otci swému wyzraditi chtěla, w čemž jí ale Branžela zbraňowala.

Když nápotom panna Izalda raněného z oděwu swlékla, dala jemu lázeň připrawiti. Přinesla mastě a rány jemu obwázala, tak že brzy zase zdrawí nabýwati počal. Takto když byl w lázni, a panna ho obsluhowala, zpozorowal její krásné wlasy a hned sobě připomenul onen wlas, který měl u sebe, že snad to ta panna, co ji hledá; a tajně se usmál. To pak usmání zpozorowala Izalda a myslela si: „Proč se směje? což jsem pochybila, že se mně posmíwá? anebo myslí snad, abych jemu meč očistila? skutečně, zasloužilby to.“ A hned wzala meč a čistila ho; uzřela wšak wýlomek a hned radost její zmizela. Odložila meč, přinesla uložený wylomený kousek ocele, který nalezla někdy w přilbici swého strejce Morholta a přiložila k wylomenině w meči. A jak brzy zpozorowala, že dobře přilehá, počala reka nenáwiděti, řkoucí: „Tys Tristan, a zabils draka? ale co na plat, za živa odtud se nenawrátíš, a není pochybnosti, že usmrcení mého strejce

životem swým zaplatíš. Sama tebe udám, neb jsi zabil mého strejce, muže toho, kterého panna nikdy jesstě w lásce neobjala.“ — Tristan zapíral, w čemž ho winila panna; Izalda ho ale přeswědčila, tak že se konečně přiznal a prawil: „Milá panno, potřeba kázala, abych ho usmrtil, nebo ssel mně na život a musil jsem se hájiti. A protož doufám, že nemusím odplácet, když jsem jenom wlastního života hájil.“ Izalda ale z krátka řekla jemu, že musí života pozbýti, a že mu wssecka prosba nic neprospěje, nebo sama že ho chce otci wyzradit. I řekl Tristan: „Není w obyčeji, života se spustit za to, že se kdo s jiným potýká.“ Na to Izalda: „Těmto způsobům musíš nawykati.“ Rekl opět Tristan: „Mám-li tomu nawykati, jesstě mně to příliš záhy, a také nerad se tomu podwoluji. Prosím wás snažně a k wůli wssem pannám, i wlastní cti wassí k wůli, propustte mne odtud bez prozrazení. Pomyslete si, jakby to zneuctilo wasse wznessené jméno i wassi čest, kdybyste mne byla prwé w přízni a dobročinnosti do domu, a potom k smrti přiwedla. Jakby tak neočekáwaná wražda srdci pannenskému přiměřena byla? Zwlásstě když jste mne sem takowým způsobem přiwedla a já se pro wás takowé práci a nebezpečenstwí podrobil, i také wás a wesskerou zemi od toho zlého draka oswobodil. Mám-li proto zemříti, poněwadž ten jsem, který se pro

wás do takowého nebezpečenſtwí puſtil? To tě neſtejná wýměna, o níž doſawad nebylo ſlýchano. Y wlaſtní cena waſſe bude tím ſnížena, že jſte ſkryla w dobročinném příznivém jednání tajnou wraždu. Ach, drahá panno, chraňtež we mně ſwou wlaſtní čeſt lépeji, než jſte s prwu na wůli měla.“ Prawila ona: To wſſecko jſem ſi rozmyſlila, tak že jſem byla na rozpaku; ale nářek pro ſtrejce nutí mne k tomu, tak že jſem wſſecku rozpačitoſt přemohla. — Když ale počala kwílet a náramně ſlzela, právě weſſla k ní wěrná pauna její Branžela a ta ſe welice zalekla a tázala, coby to bylo, pročež Izalda tak welmi pláče a kwilí? Powěděla jí wſſecko ſlzícím okem, i také, že rytíř umříti muſí. Odwece Branžela: tokby byl naſlýchaný čin, abyſte toho o žiwot připrawila, jenž ſobě wás tak rytířſky a ſtatečně jako rek dobyl. Jakby to přiſluſſelo, abyſte ho ſem takowou přiwětiwoſtí na ſmrt uwedla? ach, jaká hanba a potupa protoby nás doſtihla, a nejenom hanba, nebo muſilaby jſte i otcowa kličníka za muže pojmouti! Aj, tokby pěkná čeſt byla pro wás! a wſſady po wſſech zemích ſloulo by, ze wás otcův kličník lſtiwě a lživě od krále wyloudil. A hle, pohledněte naproti tomu na pana Triſtana, pochází z wyſokého rodu a jeſt ſwobodný rek, že ſe jemu nižádný wyrownati neſmí. A kdyby wám byl wſſecky waſſe přátely pobil,

předceby jste ho měla raději za manžela míti, než toho bojácného, který krom to také z rodu prostého pochází, a od nějž zhola žádné ctné a znamenité činy očekáwati nemůžete. Těmito slowy dala se pohnouti Izalda, přemohla hněw swůj proti Tristanu a kázala oděw pro něj přinésti. Když se oblékl, tak welmi se jí zalíbil, že zapoměla na wssecko kwílení, co před tím wedla. Častěji stáwá se, že mysl ženská krásnou postawou a příjemnými mrawy přemožena, nejwětssí hněw w dobrotiwost a libomilost změní, a tak se stalo i s pannou Izaldou. Objala laskawě pana Tristana, políbila ho milostně na ústa, a wýhost dala wssemu hněwu a zásti — také jemu přislíbila přízeň swou a stálé smíření, jako i pokoj a porownání s otcem jejím.

Patnáctá kapitola.

Kterak Izalda oznámila otci swému, kdo draka zabil, a jak byl konečně truksas we lži postižen.

Když to tak Izalda Tristanowi slíbila, ssla k otci a prawila, že se dozwěděla, kdo jest ten, jenž byl wssem z nouze pomohl a draka usmrtil. Král odpowěděl: „Nalezla jsi reka? ale truksas předce chce swědky dokázat, že draka zabil?“ Odwece na to Izalda: „Kdo jsou ti, kteří jemu chtí swědčiti? Snad jsou to podruzy jeho; na swědky ale nemůžeme se spoléhati, ne-

bok musí mluwiti, co, a jak pán chce. Uwěříš-li jim, tedy budeme ossizeni; a já předce wím jistě, že draka neusmrtil.“ Král prawil dceři swé: „Co chceš? mluwis, jakobys byla widěla toho, který to učinil. Já wssak domníwám se, kdyby to nebyl učinil trukšas, žeby se tím nehonosil, ani to nedoswědčoval. A jsou-li swědci jeho sluhowé, nebo cos jiného, mně powědomo není. Wíš-li wssak o tom, jenž nás od draka oswobodil, nech, ať ke mně přijde.“ Na to prawila panna: „Ráda učiním tak; ale přede wssím žádám, abyste rekowi přislíbil swobodný průwod a mír a smíření pro wssecko, co wám kdy ublížil.“ — Král na to řekl: „Má míti mír a swobodný průwod, a w čemko-li mně kdy ublížil, budiž jemu wěčně wěkůw odpusštěno.“ To když uslechla, prawila k otci: „Pojisti tedy mír a pokoj a polib mne na místě reka.“ Král učinil tak, řka: „Tímto polibením budiž odpusštěno a prominuto wsse, cokoliw on proti mně prowinil.“ Takto když byl mír a pokoj potwrzen, prawila panna Izalda k otci: „Tys přislíbil trukšasowi, a proto powolej na zejtři wssecku čeleď při dwoře a přiwedu ti reka k zahanbení trukšase za jeho sobě přiosobený zápas, sám pak uzříš a uslyssíš, že ten ssalebník draka neusmrtil, ani s ním nezápasil, aniž také dímati se směl, kterak byl usmrcen.“

Král tedy rozkázal po wesskerém králowstwí a po wssech zemích swých wssem knižatům, hrabatům a swobodným rytířům wědomost dáti, aby se sessli k swadebnímu sňatku. Takto psal i truksas wssem swým přátelům a příbuzným, aby přissli a uzřeli ho w králowské důstojnosti a u weliké poctě a k tomu jemu aby nápomocni byli; nebo nemyslil jinak, než že jemu král jistotně dcern swou za manželku dá.

Zatím byl pan Tristan dosawad w komnatě své skrytý. Welice dychtil po swých soudruzích, které zanechal na lodi smutné a zarmoucené; powolal tedy komorníka panny, Peronise, a požádal ho, aby se wyprawil na lodi k rytířům jeho a Kurwenala by k němu přiwedl. Peronis učinil tak, jako mu bylo rozkázáno a přinesl poselstwí. To když zaslechli na lodi, že pan Tristan jesstě na živě, byli wssickni potěsseni. Kurwenal ssel s Peronisem k pánu swému. Tristan rozmlouwal s ním welmi přátelsky a nařídil, by se zase nawrátil do lodi a na druhý den aby se wssickni oblékli w nejstkwostnějssí oděw a ke dworu králowu přissli. Tam aby se usadili na lawici a s nižádným aby nemluwili, ani newstáwali, až ho samého uzří; neboť doufá, že záležitost, pro kterou wyjel, již jest na konci. Kurwenal tedy zase se nawrátil na koráb, a ohlásil rytířům wůli a rozkaz pána swého. Z toho měli wssickni potěssení welké, děkowali a

welibili Boha wſſemohoucího, že zaſe uwidí pána ſwého živého a zdrawého. Druhého dne pak hned z rána ozdobili ſe co nejſtkwoſtnčji oděwem i klénotami tak nádherně a krásně, že jim podobno w Hybernii nikdy jeſſtě nebylo wídáno. Zwlásſtě pak, co měl na ſobě pan Triſtan ſtkwoſtného, bylo to wſſecko mnohem dražſſí, než co měli oſtatní. — Wſſak bylobý na zbyt, mnoho wyprawowati o ſſatſtwu a drahých klénotech a jeden každý zwlásſť popiſowati. W ničem nebyl nedoſtatek, cokoliw žádali a potřebowali. Druhého dne přiſſli wſſickni ke dworu, aby wyplnili rozkaz pána ſwého; mlče uſedali na lawici, aniž ſobě wſſímali, kdo přicházel nebo odcházel; nepowſtali také a nedali odpowědi žádnému, jakkoli byli neuſtále dotazowáni. I král ſám toho ſi powſſimnul, a tázal ſe, kdoby byli ti znamenití rekowé? Ale nikdo jemu nemohl powěditi.

Nyní byl čas, aby Truſſas dokázal ſwé rekowſtwí a doſwědčil čtwero ſwědky, jako byl přiſlíbil. Král poſlal pro dceru ſwou, aby přiwedla reka, který ſobě ji wydobyl w zápaſu s drakem. Zwěděwſſi Izalda ſkrz poſla, že má přijíti, pojala Triſtana za ruku a wedla ho k otci. Když pak rek kráčel wečeřadlem, powſtali wſſickni páni a ſlužebníci jeho s welkou radoſtí, uwítali ſwého pána a obſtoupili z obou ſtran, dáwajíc takto k ſrozumění, že hotowi

jſou, jemu ſloužiti, i také s ním žíti i umříti. Král wida to, tázal ſe panny Izaldy, kdo tento rek? a ona na to: „Polib ho prwé!“ A hned ſplnil král wůli dcery ſwé, polibil reka a potwrdil takto mír a průwod, jako byl před tím w nepřítomnoſti Triſtanowě přiſlíbil, wýſlownè jemu a wſſem jeho přátelům potwrdil mír a ſwobodný průwod. To když ſe ſtalo, prawila Izalda: „Wím, co ſlíbíš a potwrdíš, také neporuſſeně ſplníš, a proto powím, kdo jeſt tento rek: Uſmrtil tobě nejmilejſſího a nejodwážliwějſſího muže, mého ſtrejce.“ Wyſlechna to král, welmi ſobě zaſteſkl a prawil: „Bůh wí, Triſtane, kdybych ſe nebyl ſmířil, tak lehceby jſi odtud neodeſſel. Wſſecko ale, w čemž jſi mně ublížil, prominul a odpuſtil jſem a proto má býti mír a přátelſtwí mezi námi.“ Na to prawila Izalda: „Zaſluhuje toho pan Triſtan wſſím právem, nebo jeſt takowý rek, a hoden wſſí úcty. Že wſſak Morholta uſmrtil, nemá winnu, neb jinak nemohl dědiny ſwého ujce před poplatky a ſebe ſamého před ſmrtí zachrániti. Když ſe to ale tak přihodilo, a jemu líto bylo, tedy puſtil ſe na moře, aby ſobě získal zásluhy u tebe a twé přízně aby doſáhl. Z lásky k tobě také podwolil ſe nebezpečenſtwí a uſmrtil draka, a takto nás i wſſecky kraje nemálo potěſſil.“

Toto když dořekla Izalda, powſtal truksas

a prawil k Tristanowi, proč se ujímá wěci, kterou newykonal? že to jest hanebnost neslýchaná, něco takowého sobě přičítat. A spolu připomenul krále, aby jemu dceru dal, jako byl přislíbil. Wšak pan Tristan nechtěl déle prawdu swou skrývat, nýbrž prawil skoro hněwivě ku králi: „Pane, člověk tento lže! dokáži to, a také že snad ani nesměl pohlédnouti na draka, a ani kde, nebo jak jsem ho usmrtil. Jest-li ale tak statečný, jako se wychlubuje, nuže tedy, ať se mnou zápasí, tak jak prawí, že se s drakem potýkal. Ať se mně dostawí k boji a shledáte, že slowa jeho swědkowé jsou lživí a neprawdiwí. Co ale sám dotwrzuji, to dokáži tímto jazykem, který jsem draku z tlamy wyřízl.“ Na tom měli wšickni dosti; truksas ale pozbyl pojednou wší swé radosti. Požádal, aby se mohl s přátely swými smluwiti, nebo zdálo se jemu, žeby lépe bylo, nezápasiti, než w souboj se pustit. Řekl mu také jeden z přátel jeho: „Pustíš-li se w zápas, lehce možná, že pozbudeš života: nebo pan Tristan jest muž síly weliké a rek odwážliwý a obratný, jako dokázal na mnoha místech a w rozličných bojích. A proto dobře radím tobě, neusmrtil-lis draka, ponech s ním zápasu. Budeš-li neprávě zápasit, oželíš toho, a potupa tak i tak nemine tebe. Myslím tedy, že bude lépe, abys nechal zápasu, a takto se nezbawil cti i života.“ A prawil

trukſas: „Nechci zápaſit s Triſtanem, neb jeſt muž ſilný.“ Předſtoupil tedy před krále, a prohlásil ſe přede wſſím lidem, že draka nezabil, pan Triſtan že jeſt ten prawý a že jemu wſſím prawem dcera králowa přináleží.“ — Když tento weřejně ſwou wlaſtní hanbu prohlásil a wyznal, prawil král: „Lépe bylo by prc tebe, kdybys dříwe byl takto mluwil, než jſi ſe ſám do hanby a potupy uwrhl. Trukſa: litowal, že mu kdy takowá lež napadla. Od té doby každý ho tupil, poſměch z něj měl a jemu ſe zdaleka wyhýbal. Byl také s úřadu ſwého ſwržen. Hanbu a potupu, do níž ſe uwrhl, potom teprw ſobě rozwažowal, když bylo již pozdě, ſám na ſebe ſe mrzel a ſtyděl ſe tak, že z Hybernie zmizel, a nikdy wíce ſe nenawrátil. Kam odeſſel, a co ſe s ním dálo, žádný nezwěděl. — Pan Triſtan ale připomenul krále na ſlib a krásná Izalda, dcera králowa, nic proti tomu neměla.

Šeſtnáctá kapitola.

Kterak pan Triſtan Izaldu obdržel, aby ji odewzdal ſwému ujci, králi Marchowi.

Pan Triſtan prawil ku králi: „Pane, poſlyšte, jakým způſobem chci waſſi dceru pojmouti. Přijmu ji pro ujce mého, tomu ji dejte, s ním lépe bude zaopatřena, než se mnou,

nebo dosawad jsem mladých let: a nesluší mně manželku pojmouti; a to tím wíce, poněwadž wasse dcera wznessenějšího a mocnějšího manžela zasluhuje, nežli jsem já.“ Na to prawil král: „Rád učiním tak, když ti to milo; tys ji zarmoutil usmrcením ujce jejího; kdyby si to připomínala, byliby jste w newoli a nesworności pospolu živi a to nepřísluší w manželstwu. A proto, když to wůle twá, dám ji králi Marchowi, ujci twému.“ Řekl pan Tristan: „Pane, Bůh sám wí, že ji nikomu srdečně nedopřeju, jako mému milostiwému pánu a ujci.“ A takto bylo manželstwo uzawřeno a panna Izalda Tristanowi odewzdána, aby ji k ujci swému přiwedl.

Král propustil dceru swou s welikými dary a bohatým wěnem, že to ani popsati nelze, a bylo jí wssecko dáno, jak náleží na znamenitou královnu. I máti její, královna, připrawila také mnoho překrásných klénotů a drahých ozdob pro dceru swou; nebo když tak daleko se měla odebrati do cizí země, chtěla ji také wybýti, aby přewýssila mnohé jiné, sobě rowné. Také uprawila královna nápoj, a swěřila ho Izaldině nejmilejssí panně, Branžele; tato měla nápoj opatrně skrýti, aby ho žádný nenalezl a nepil, než jedině král Marcha a krásná Izalda, až w swadební noci pospolu ulehnou. A měli oba nápoj ten do poslední krůpěje wypíti, aby se ho nikomu jinému nedostalo, jenom jim

dwoum. A to kázala králowna co nejopatrněji wykonati, nebo k obávala se, žeby z toho posslo něco zlého, kdyby se nápoj jiným lidem do rukou dostal. Byl pak nápoj ten tak připrawen, že dwa lidé, když se wespolek napili, welice se do sebe zamilowali, a nemohl jeden bez druhého žíti, ba ani jediného dne od sebe wzdálenu býti, jinak se roznemohli a churawěli, až se opět spatřili. A to se dělo mocí nápoje toho, jenž byl tak mistrně připrawen, že mocnost lásky nejwyšssí spojowal a že se jí ani jeden, ani druhý pod čtyry roky odříci nemohl. Po čtyrech letech ale zmizela mocnost nápoje; ale přirozený oheň milosti účinkuje i po takowém čase jesstě. Myslím totiž: když dwa lidé tak dlouho w srdečné a wěrné lásce pospolu setrwají, tu oheň lásky tak se rozmnoží a wzroste, že nápotom není tak lehce k uhassení, a takto stalo se, i s těmi wespolek se milujícími lidmi. Když mocnost toho nápoje přestala účinkowati, rozňal se přirozený plamen lásky w nich obou tak welmi a silně, a s takowou mocí, že jim nebylo wice lze, jej uhasiti; a tak musili čas žiwota plamen přesilné a nekonečné lásky w prsou swých snássseti.

Sedmnáctá kapitola.

Jak odwezl pan Tristan krásnou Izaldu, a kterak se jim wedlo no moři.

Když tedy král dceru swou s Tristanem pro krále Marcha zasnoubil a jemu ji také odewzdal, rozžehnali se wssickni wespolek s králem a s královnou i se wssemi dwořany a odplouli z Hybernie. Pan Tristan měl welkou péči pro pannu Izaldu a na lodi jí obzwlásstní komnatu připrawil, kde se s panami swými pozdržeti mohla. Kázal také weslaři, aby rychleji ploul a na moři se dlouho nezdržowal. Ale panna Izalda rychlou plawbu nemohla snésti, nýbrž prosila, jak někde ke břehu dorazí, aby zastawili. Takto stalo se. A když wssickni wyssli z lodí na břeh aby se obweselili, a w krajině poohlédli, jaká to země, přikročil pan Tristan k Izaldě, aby se poptal, co jí schází, a jak dlouho se zde pozdržeti mají? Rozmlouwal se wssemi panímí a wyprawowal jim zábawné příhody, aby jim ukrátil dlouhou chwíli a takto je powyrazil. Při tak dlouhém wyprawowání měl Tristan žízeň. Číssníka nebylo při ruce, ale jedna dívka prawila: „Pane, wím, kde se nachází nápoj.“ A ssla a přinesla onen nessťastný mok. Domníwalo se ale děwčátko,

že to wíno jeſt, nic jiné, co jinſſí wíno jeſt. Ani také newěděl pan Triſtan, že ten nápoj tolik úzkoſtí a ſtraſtí na něj uwalí a tak napil ſe wedle žízně ſwé. Wíno zdálo ſe

jemu lahodné a dobré a tak podal čiſſi i panně Izaldě.

Jak brzy ſe ale z čiſſe napili, i hned rozžal ſe oběma w ſrdci plamen neſmírné lá=ſky, že jeden druhého nad míru milowati po=čal. Tak welikou a neobmezenou láſkou ani newěděli, kterak ſe weſpolek zachowati a do=mníwali ſe, že budou ſmyſlů zbaweni, jeſtli ſe jeden druhému w láſce ſwé nezjewí. Ale doſawad jeſſtě newěděl žádný z nich, že ſe jí

i jemu tak děje a každý sám u sebe domnímal se, že sám jen takowé trápení cítí. Wšak ale oba brzy se zarděli, brzy zase zbledli, a opět bylo jim horko, nebo mrazivo a wšecko pohnutí jejich bylo celé proměněné. A co mám říci? Láska jejich byla tak welká a trapliwost tak náramná, že každý z nich se obával, aby to druhý neznamenal a kdyby se to stalo, žeby jeden druhému neodepřel ničehož, po čemby wespolek toužili. To když pan Tristan sám na sobě znamenal, a pocítil, odessel welmi zarmoucený a roznemožený od Izaldy, jenž tak snášsela podobné bolesti a trapliwost mysle. A tak oba beze wšeho jídla a pití a nepromluwiwsse ani slowa, položili se na lůžka swá. Oba kwíleli a naříkali sobě bez ustání a každý domníwal se, že jeden skrze druhého zahyne a předce neděli o sobě, že oběma stejně jest ouzko okolo srdce.

Jak takto panna ležela na lůžku swém, raněna Milkowou střelou a rozpálena plamenem lásky, pocític sama horkosti toho plamene, tu prawila sama k sobě: „Ach, pane Bože můj, jak welkou bolest a trápení snášsím w srdci mém pro tohoto milého muže, jenž mně působuje takowou trapliwost. Ale, co prawím? trapliwost? nejsem mu tak welmi dobrá, že bez něj nechci se ani uzdrawiti. Zbawil mne pokrmu a nápoje, spaní a bdění i wšší rado-

ſti mé, tak že mně nelze na cos jiného myſlet, než na něj — leda, kdybych ſe jemu ſwěřila a on mně pomohl, jinak musím umříti. — Wſſak co žádám hříſſná já žena? Bojím ſe, že mne opowrhne? Proč tedy jſem jemu tak welmi nakloněna? A kterakbych jemu mohla také hněwiwá býti? Nebo pod nebem a na zemi není lepſſího a ſrdnatějſſího reka nad něj. Již na mnohých místech dokázal, že může prowodit welké a ſtatečné činy. Uznáwám také jeho urozenoſt, jeho cnoſt a počeſtnoſt, jeho mrawnou a prawdiwou myſl a že wſſady jen za nejwětſſí cenu, a jen pro čeſt zápaſí. A co wíce říci? Žádná cnoſt jemu nechybí; jeſtit jiſtě nejſladſſí muž, jakého ſi kdy panna oblíbila. A ſkrze takowé jeho ctnoſti a zwláſſtnoſti, náklonnoſti mé ſobě dobyl; a takto w ſrdci mém ſtkwí ſe mně přede wſſemi jinými lidmi jako zlato před olowem.“ A po chwíly zaſe prawila: „Pane Bože, jak je mně? Jak nenadále změnila ſe myſl má? Tak často wídala jſem ho před tim, a myſl má nebyla pohnuta, a jak ſlawný zdá ſe mně nyní? Jak welmi ho miluji nyní, jejž jſem prwé mrtwého míti chtěla? O, běda, ſrdce i myſl má odwrakte ſe od toho, jenž ſi wás ani newáží, ani wás nemiluje. O Milku, zdali jſem kdy přeſtoupila zákon twůj? anebo ſnad jſem ſe ubohá něčeho dopuſtila, čeho

jſem ſe měla wyſtříhat — a to ſnad jeſt, proč mne treſceš? Nebudeš-li mně milostiw, puknę ſrdce mé a umříti muſím winou twou. Proto proſím tebe, umírni hněwu ſwého a ulehči traplíwoſti, kterou ſnéſti nemohu, abych w dychtění a kwílení nezahynula. Domníwám ſe, že nejſi wſſem dívkám tak nemilostiwý, jako mně ſamé! Čím jenom rozhněwala jſem tebe, že mne tak trápíš a ſužuješ? O čemž jſem nikdy newěděla, muſím nyní trpěti, tak že rozumu i ſmyſlu, i ſamého žiwota zbawena budu. Podrobil mne moci ſwé tak welmi, že nemohu nic jiného žádat, než jediné, co chceš ſám. Tu chwíly ztuhnu jako led, a myſlím, že mne mrzne, a hned zaſe rozpálím ſe a plamen projíždí wſſecky žíly w těle. Ach, co wſſecko jſem w tak krátkém čaſe již zakuſila? Naložils na mne tak těžké břímě, že hora ho ſotwa ſneſe. A předce neprávě žehráš na mne pro muže toho. Miluji ho a on mne nemiluje; i mělbys žehrati s ním, nikoli se mnou, nebo mělbys ho přinutiti, aby také mne miłował; poněwadž činím, co žádáš, a co mně twá mocnoſt welí. Ach, do jaké ſtraſti a úzkoſti jſi mne uwrhl? Mám takto bídně zahynouti? O ſmiluj ſe nad mou přewelikou bídou a pomoziž mně! Domejſſlela jſem ſe, že činowé twoji ſladcí jſou a příjemní: wſſak ale naopak jſou trpcí a hořcí, co ocet a myrrha,

Mámli trpět bol, pro toho, jenž mne opowrhl, když milý otec můj jemu mne chtěl za choti dáti? Skutečně, přičiním se, abych také mohla srdce mé a mysl mou od něj odwrátiti a nikdy wíce nechci pomysliti na toho reka! Wssak běda! kterak medle může se to státi; abych odwrátila srdce od toho, jejž tak nesmírně miluji, a skrze nějž w duchu mém tak welmi se trýznim? Neníli lépe milowati ho, a státi se jeho chotí, nežli smrtí zajíti? O jaké nesslussnosti dopoussťtím se? Přede wssemi přátely, před nim samým musilabych se styděti, co živa budu. Co by o mně smejssel? Nikoli, zachowám čest, a raději se života zbawím, nežbych se mu swěřila. Ale i to byloby neprawé. Zivot jest mně milý, poněwadž mně i Tristan milý jest. O náhodo, přijď, a pomoz mně! Pokusím se, snad mně odpustí, co jemu powím. Pochopili, jak welice ho miluji, snad i srdce jeho láskou ke mně se pohne!“

W takowých ouzkostech a strastech pohřížena byla panna Izalda a nebylo jí lze, ani w noci jenom na chwíly srdce swé od miláčka odwrátiti. Ale i pan Tristan pocítil hrozného želu a zármutku na mysli swé; nebo plamen náramné lásky tak welmi se w něm roznítil, a rozlil se po wssech žilách jeho, tak že se skoro mrtwému podobal. Naříkal a bědowal

mnohem wice, než ſama Izalda, nebo muž ſlowa umí mnohem pěkněji a lahodněji pronáſſet, než děwy a proto také žel jeho byl mnohem wětſſí. A takto trápili oba ſkoro půl čtwrta dne, nepožíwajíce ani pokrmu, ani napoje, ani také ſpaní, a jeden i druhý nemyſlel jinak, než že muſí pro druhého umříti, nebo lásku ſwou zjewiti. Obadwa tak welmi byli láſkou rozpáleni, že na nic jiného myſliti nemohli, jediné, jakby ſe jeden druhému ſwěřili a prohlásili. Tokowá trapliwoſt také oba zohyzdila, jaſné a čerwené twáře jim zbledly a ſpadly, a obadwa jako málomocní ſe potáceli.

To když znamenal Kurwenal a Branžela, a poznali nemoc a trápení wrchnoſti ſwé, pohnuli ſe oba welkou útrpnoſtí a Branžela prawila k Kurwenalowi: „Co my ſobě ubozí počíti máme? ſnad ztratíme naſſí miloſtiwou wrchnoſt? hned bych i s nimi zemřela. Jenom kdybych wěděla, co jim ſchází, abychom jim pomoci mohli?“ Těmito ſlowy poſtěžowala ſi jemu. W tom, když takto rozmlouwali, připomenula ſe Branžela na onen nápoj, jenž jí byl k opatrowání ſwěřen a hned ſſla pohleděti, kde ho ſkryla: „O bèda, bèda! můj milý pan Triſtan a má nejmilejſſí Izalda! po wás jeſt weta, jeſtli ſe za ſebe nedoſtanete! O bèda, bèda! pro takowou ouzkoſt! Sám Bůh račiž odpuſtiti tomu, kdo wám toho nápoje podal!“

Osmnáctá kapitola.

Kterak Tristan a Izalda lásku sobě wyjewili a tak wssí žalosti sprosstěni byli.

Když wypátrala Branžela příčinu nemoci swého pána a paní, hned zase přissla k Kurwenalowi a prawila jemu, w čem nemoc wrchnosti jejich pozůstáwá, i také že požíwali oba nápoje, jehož oučinek w lásce se spojí a že jim není jiné pomoci, lečby se dostali za sebe. Jakby se to ale státi mohlo, newěděli oba. Tu prawila Branžela: „Nežbych nechala pána swého a paní mou takto zahynouti, nasadím na to žiwot i čest, dussi a tělo. Kurwenale, přičiň se také, ak je spojíme. Tak, jako tak přijdu o žiwot, nebo bystřeji měla jsem nápoj opatrowati. A jek také lépe, když jim pomůžeme, než abychom je nechali zahynouti; nebo staneli se to, tedy lépe bylo by pro nás, abychom se raději nikdy nebyli narodili.“ Řekl Kurwenal: „Dobře máš, jak mohu, hotow jsem, pomoci.“ — Takto, když se uradili, připlouli zase ke břehu; bylo to již čtwrtého dne, co onino nápoj wypili. I prawil Kurwenal k pánu swému: „Pane, pohleďte k paní Izaldě — newím jak je jí a co jí schází, snad i wám bude pomoženo, a také rádaby wěděla, co wám schází?“ Takto prawil Kurwenal zoumyslně a

podlé rady wěrné Branžely. Pan Triſtan wſtal a odeſſel k panně Izaldě, přicházeje ke dwéřim ani již ſíly neměl, dále pokročiti. Wſſak Izalda, uzřewſſi ho, zwolala: „Pane, pojdte, ach, pojdte ſem!“ — Uſlyſſaw Triſtan ta ſlowa, zalekl ſe a myſlel w duchu ſwém: Nejſem ji hoden! a z náklonnoſti mně také takowou čeſt neprokazuje; nebo kdybych jí byl milý, nenazýwalaby mne pane!“ A tak ſoužil ſe nad ſlowem tím; wſſak pomyſlil hned zaſe: „Snad to řekla z welké láſky ke mně, a myſlí tím zjewiti, že jſem jí na ſwětě nejmilejſſí.“ Takowáto myſſlénka hned ho zaſe poſilnila a weſſel k panně, uſedl wedle ní a dal ſe s ní do řeči. To když znamenali Kurwenal a Branžela, hned ſe pod nějakou záminkou odtud uklidili, tak že jenom onino dwa poſpolu zůſtali. Kdo z nich ale prwní rozmluwu zawedl, nelze mně říci, nebo jeden druhému zjewil náklonnoſt a přízeň ſwou. Dřiw ale jeſſtè, než ſe zaſe rozeſſli, byli oba uzdraweni, zapoměli na wſſecken bol a nářek ſwůj, jejž byli před tím pocítili. Když ſobě takto láſku ſwou wyznali a zjewili, a oba ſe přeſwědčili, kterak jeden druhého w ſtejné míře miluje, požíwali obadwa takowého potěſſení, a takowé blaženoſti, že ſe to ani popſati nedá. A denně jim láſka nowého potěſſení a nowé přízně poſkytla.

Skrze lásku jejich prodlouženila se také cesta, aby lásky swé lépe použíti mohli, ačkoliw se blaženosti a milosti nemohli nasytiti. Předce ale použili každé chwíle, aby wěrnost swou a lásku sobě opětně zjewowali, až konečně uzřeli zem krále Marcha; a tu je napadla uowá peče z ohledu swého rozloučení a rozejití; pročež také welmi zarmouceni byli. Ale lásky jejich přílissná horliwost dodala jim naděje a útěchy, že se wždy widíwati budou, a že není možno, aby se lásce jejich nepřemožitelná překážka w cestu postawila. Jenom stranu toho se strachowali, co se mezi nimi dálo účinkem kouzelného nápoje. A proto radili se obapolně, jakby krále oklamali, aby i budoucně w lásce a nerozdilní žíti mohli. Uzawřeli, aby jim w tom byla wěrná Branžela nápomocná; a když se takto uradili, a usnesli, powolala k sobě Izalda Branželu, řkouc k ní, „Branželo, nejmilejssí, wěrná přítelkyně má; porad mně, co mám činit, až mne král ponejprw za manželku pojme?“ Prawila Branžela: „To newím!“ Zase řekla Izalda: „ach nemluw takto, ty pomocnice má we wssí ouzkosti, dej mně lepssí potěssení.“ Branžela odwece: „I což mám mluwit, nebo radit? Bohu žel, nic newím!“ Zaslechnuwssi Izalda tato slowa, lekla se welice, a zarmoutila, prawíc: „Tak tedy wssecka radost má

ta tam a naděje má zmizela!“ Řekla Branžela: „Gistěby mne srdce bolelo, kdybych wás w takowé bídě shledala!“ Ach, Branželo má, prawila Izalda, dokaž tedy wěrnost swou ke mně a pomoz mně. Hleď na ouzkost mou a nenech mne déle prositi. Učiň, abych z wěrnosti twé potěšení nabyla a wyplň prosbu mou.“ Prawila Branžela: „Ano, paní, rádabych to učinila, jenom kdybych wěděla, na jaký způsob?“ I řekla na to Izalda: „Chci, abys něco pro mne učinila, začež tobě powděčna budu.“ „Nechte tedy slyssset, co to bude?“ odwece Branžela. „O Branželo! má jediná, přemilá a wěrná přítelkyně, prosím tebe a žádám, abys prwní noci strámila u krále jako choti jeho; hojně tobě to odměním.“ Branžela lekla se welmi, a řekla: „Paní, skutečně jest to wěc takowá, kterou nikdy neučiním.“ Prawila paní: „a předce tebe láskou a wolností k tomu přiwedu.“ „A kterou wolností nebo službou mně by jste se odměnila?“ nawrhla Branžela. „O Branželo! zwolá Izalda, „nech se obměkčiti, a nepochybuj, že tobě hojně odplatím, chci ti to dokázati.“ „Paní,“ řekla Branžela, „toho jste mně již dosti dokázala, ale raději odřeknu se wassí služby.“ Izalda zwolala zděssená: „Prosím tedy pro milost Boží, smiluj se nade mnou!“ Tu zwolala Branžela newrle: „K čemu tolik

řeči? žertujete se mnou?“ — „Ach, jaká to ſtaroſt opět na mne ulehne! zwolala Izalda. Na to Branžela: „W ſkutku, takowá řeč nepřiſluſſí wám.“ „Co tedy mám počíti? není to ſnad prawda?“ „A předce muſíte opuſtit od takowé žádoſti.“ „O nikoli, Branželo, paní má a královno, nemáš mne takto zarmucowat; odlož twrdou myſl ſwou, a pomoz mně w úzkoſti a nouzi mé, nebo chci zaſe poſloužiti tobě co živa budu.“ Na to odwece Branžela: „Paní, následowala jſem wás přes moře a powdžy jſem wám věrně a pilně ſloužila, i proſím wás, rozwažte to a nermukte mne takto, ani cti mne nezbawujte.“ „Ach, běda, běda mně!“ zwolala Izalda; tedy já přijdu o čeſt, a tak budoucně ani tobě, ani ſobě pomoci nemohu, ni také raditi, nebo dobré prokazowati. Tomu wſſemu mohlabys wyhowěti, a před Bohem, jſeš mně to powinna. Sama jſi mně řekla, že tato bída má a to neſſtěſtí poſſlo z onoho nápoje, který jſi měla ukrýti, a jenž tobě jenom byl ſwěřen. Žádný jiný krom tebe neznal také mocnoſt toho zlořečeného nápoje; nemáš tedy winu na tak weliké bídě mé? A tak, když jſi ſe proti mně prowinila, také powinna jſi, mně opět z bídy mé pomoci. Nenech, abych po takowém prowinění a nedbaloſti twé, jeſſtě mnoha ſlowy tebe proſiti muſila, a nenech,

abych pozbyla důwěrnoſt, kterou mám k tobě pro dotudní twou dobrotu a wěrnoſt.“ To když Branžela wyſlechla, plakala žaloſtně, řkoucí: „Bohu žel, prawda jeſt, winna jſem toho neſſtěſtí neſlýchanou mou nedbaloſtí a proto ſluſſí, abych za to trpěla, co mně bude uloženo. Já podrobím ſe wſſemu, abych wám pomohla, ačkoli radějibych přála ſi mrtwá býti.“ To když ſlíbila, odeſſla Izalda k Triſtanowi a zjewila mu wſſecko, o čem ſe umluwili; z toho byl pan Triſtan welice potěſſen. — Nyní byli již na blízku města Tintariol a pan Triſtan wyſlal jednoho poſla ku králi, aby oznámil, že mu weze manželku, pro kterou ho byl poſlal.

Dewatenáctá kapitola.

Jak wyjel král Marcha proti ſwé paní a potom ſwadbu držel.

Král hned wyjel s welikou ſlávou a mocí, w průwodu wſſeho rytířſtwa, aby paní ſwou uwítal a plný radoſti domů ji wedl. Swadba byla wzneſſená a bohatá, nebo pan Triſtan dal králi napřed wſſecko wěděti, tak že ſe mohl záhy ke wſſemu připrawiti a čeho potřeba, zaopatřiti. Nápotom ſſel Triſtan ku králi, řka: „Pane, jeſtli wám libo, tedy přiwolte paní jedinou prosbu, nebo k žádá, aby

se držela swadba dle způsobu její wlasti.“ Tázal se král, jakýby způsob byl w její zemi? Na to prawil pan Tristan: „Když prwní noci bude spáti, nemáte míti swětla, aby nebyla widána až na ráno, když powstane. Král pak řekl, že tomu swoluje, a Tristan aby byl komořím královwiným, a činil tak, a nechal, jak sama rozkáže. — Byl tedy Tristan komořím a wssechno zanepráždnění bylo w rukou jeho a cokoli učinil královně, měl k tomu právo řádné, nebo král napřed wssecko za dobré uznal. Komora byla w opatrowání jeho, o když bylo tma, přiwedl ku králi Branželu, sám pak pozdržel se u swé Izaldy. Totok byl ten nejwětssí klam, kterého se kdy Tristan dopustil. To jediné ale jemu winny ujímá, že to nečinil z ohawné swéwolnosti, nýbrž osudem a účinkem tajného umění, totiž onoho nápoje, o němž prwé řečeno. Když tedy minula noc, a jitro nastáwalo, odessla Branžela od krále, w srdci zarmoucená, a na těle i w duchu utrýzněná a odebrala se k Izaldě, aby wstala a ssla ku králi. Newrle to učinila Izalda a zdálo se jí přílis záhy opustiti Tristana; zanechala srdce swé jemu, sama ale ssla ku králi. A tak byl král lstiwě ossálen a paní čest zachowala. A tak setrwal Tristan celý rok u dwora, aniž ho kdo wyzradil, nebo co zpozorowal. Ačkoliw láska

jejich nesmírná byla, předce ji mohli před každém tajiti. Častěji říkával Tristan Kurwenalowi: „Diwím se, že mohu tak welkou lásku snésti, ač nejsem neustále u krásné Izaldy, jenž předce celé srdce mé a celou mysl má w moci své, a jak chce, nimi wládne. W prawdě Kurwenale, věř mně, kdybych ji newiděl jediného dne jen, nepochybněbych se roznemohl; musillibych ale dwa dni od ní wzdálen býti, dozajista bych zemřel.“ Ale i paní Izalda byla taktéž w srdci svém raněna, nebo oba snášseli jednu nemoc.

Dwacátá kapitola.

Jak rozkázala králowna věrnou Branželu zawražditi, co se ale stalo.

Po nějakém čase rozwažowala sobě paní Izalda tajné obcowání své s panem Tristanem a napadlo jí, žeby ji mohla Branžela wyzraditi, uminila tedy, že se jí smrtí odmění. Poslala i hned pro dwa chudé podruhy, dala jim ssedesát hřiwen stříbra a poukázala jim studnici w zahradě. Pak jim rozkázala, aby toho, ať je kdo chce, přijde s nábobou zlatou k studnici, nechť to muž, nebo žena, zabili, a na znamení wykonaného skutku játra jí přinesli. Tito dwa zapřísahali se paní k wykonání wraždy, přijmuli stříbro, a wesele

odeſſli. Izalda ale ulehla na lůžko, ſtěžowala ſi a žádala Branželu, aby jí ze ſſtěpnice wodu ſtudničnou přineſla. Wěrná Branžela truchlila pro roznemožení paní ſwé, wzala s ſebou na rozkaz její zlatou nádobu a newědouc z hola nic o tajné wraždě a neweře paní ſwé, k ſtudánce pospíſſila. Chtějíc wody nabrati, wyſtoupili dwa muži, uchopili dívku a prawili jí, že muſí umříti. Nad tímto ulekla ſe Branžela nad míru, řkoucí: „Páni,

co chcete? newím, cobych zawinila, aby bylo hodno ſmrti? To ale poznáwám, že mám umříti ſkrze welkou wěrnoſt mou. J učiňtež pro waſſi ctnoſt a pro ſmilowání Boží a

nechte mne na živě, až jeden z wás půjde ku královně a řekne jí, že jsem mrtwá a co jsem prawila k wám: že newím, proč se na mne pomstí a že mne beze wssí winny do zrády a smrti uwrhuje. Sám Bůh wí, že mně nic nepřipadá, abych kdy co byla učinila, cožby ji rozhněwalo? Zanechala jsem přátelé a příbuzné a w důwěrnosti na milost její odessla jsem do cizí země, kde nyní beze wssí winny tak bídně mám života zbawena býti. Běda nad tak hanebnou wraždou! K čemu wede ten zločin? Snad proto: Když jsme odjely z Hbyernie do tohoto králowství, dala mně předesslá paní má, máti její, dwě bílých rouch, obě čistá a nepossmwrněná a měla při swadbě s králem roucha tato obléci. Oděw její byl ale toho dne potrhaný, a sspinawý a, nemohla ho slussně obléci, co zatím roucho mé bylo nepossmwrněné a nowé. I přissla ke mně a snažně prosila, slibujíc mně welikou wěrnost a přízeň, abych jí zapůjčila roucho swé jenom na ten jediný den, aby w něm počestně před krále mohla předstoupiti. Gakkoliw jsem to nerada učinila, předce mne pohnula s prosbou swou a welkými sliby, že jsem jí konečně roucho zapůjčila. Nyní nemám ničehož wíce, abych jí mohla podati, nebo toho dne, když se stala manželkou králowou, bylo roucho mé possmwrněno. To jí

powězte ode mně: nebo k newím, co bych jiného byla spáchala, abych smrti zasloužila.

Takowýmto kwílením a newinností její byli oba ti muži pohnuti útrpností a diwili se ženě té, že sama newěděla, čím smrti swé zawinila. I porozmluwili mezi sebou: — „Kdo může nás nutit, abychom ženu tuto usmrtili? Powždy by nám zůstala tato wražda na mysli, ano i čest nasse bylaby posskwrněna, kdyby se to wyzradilo. „Neposskwrňujme se krwí její.“ Takto když se radili, běžel tudy pes; toho zabili a játra mu z těla wyřízli. Jeden z nich tajně přissel ku králowně a prawil, že panna již jest usmrcena. Izalda děkowala jemu, tázajíc se, co Branžela mluwila? A onen wyprawowal slowo od slowa, co zkázala králowně, a co mluwila. I řekla králowna: „Rci na wěrn twou, co jesstě mluwila?“ „Nic wíc, nežli, žeby ráda byla, abychom jí nechali na živě.“ Když takto zaslechla paní a poznala její welkou wěrnost a lásku, kterou měla k ní Branžela, tak že ji ani w hodině smrti newyzradila, sama sebe počala nenáwiděti a měla sebe w opowržení, řkoucí: „Ach smiluj se Bůh, že jsem se toho dne dočkala! — Co počíti mám ubohá, že jsem se sama takto podwedla a wraždy se dopustila?“ A byla tak zarmoucená, že sama o sobě newěděla a

myſl její pomatená, nebo žádala ſobě, aby ji ſám zlý duch odwedl a náramně počala plakat. Bědowání její bylo tak žaloſtné, že druh ten, co ji zprámu přineſl, státi zůſtal a upřeně na ní hleděl. Zpozorowaw ale, jak kwílí a zločinu ſwého želí, nemohl déle mlčeti a prawil: „Paní, potěſſte myſl waſſí; Branžela žije a není uſmrcena. Neſměl jſem to prwé wyzraditi, nebo domníwal jſem ſe, že wám to není whod.

Když ale ſlyſſím kwílení waſſe, jſem tomu welmi rád, ze jſme ji neuſmrtili.“ — Řekla Izalda: „Ach, běda mně! nech potupy, nic mne wice netěſſí, když jſem jí tak bídně ztratila.“ Spatřiw muž jeji zármutek, prawil: „Paní, nedělám ſi z wás poſměch; Branžela žije, jako ſám žiji. Chceteli wſſak abych jí přiwedl, učiním tak.“ „Přiwedeš-li ji živou, ſlibuji, že tě obohatím.“ Slib ten potěſſil druha a odeſſel, aby powěděl druhému; i ten zprámu tuto rád ſlyſſel. Wzali tedy Branželu a přiwedli ji ku královně do komnaty.

Jedenmecitmá kapitola.

Kterak ſe opět paní Izalda s Branželou ſmiřila.

Když ale Branžela do dwéří wſtoupila, uwítala ji královna těmito ſlowy: „Buď

mně wítána, má milá přítelkyně, má paní a králowno i welitelkyně! Tobě k nohám padám, objímám kolena twá a prosím tebe za milost skrze welikou winu mou. J chci čas života pokání činiti podlé wůle twé. — Na wěky buď chwálen Bůh, žes při živobytí zachowána. Ach, skutečně milostí swou zachránil tebe a z nebezpečestwí welikého wytrhl. Kdyby ale seslal tu smrt na mne, kterou jsem chtěla tebe shladiti, anebo, kdyby mne mocí silou swou uwrhl do propasti, jistě žeby mne spravedliwě trestal; jenom kdyby mně chtěl dříwe hříchy mé prominouti, abych nebyla odsouzena wedlé prowinění mých." A mluwila k ní tak lahodnými slowy, a takowé sliby činila, aby dala w zapomenutí usmrcení swé, že není k uwěření. Takowoutó lítostí paní swé byla Branžela upokojena a, prosila, aby jí také odpustila, cokoliw kdy učinila, čehož se měla chrániti. Zatím obědwě umlklý lítostí a láskou a skorem oněměly, tak že dlouho leželi na lůžku jako mrtwé, až se opět zpamatowati mohly. J powstaly a wssecek hněw swůj odwrhly od sebe. — Nebylo zde wssak žádného, kdoby jim byl mohl pomoci, nebo ondyno dwa podruzy hned zase odessli, když Branželu k paní přiwedli. Pana Tristana nebylo doma, když se toto přihodilo, nebo w lese byl s králem ptáky

lapat. Jakbrzy ſe ale nawrátil, hned jemu wſſecko Kurwenal powěděl. Nad tím měl pan Triſtan welikou žaloſt i také hněw. — Odeſſel ke králowně a káral ji z takowé zlomyſlnoſti a urputnoſti. Že ſe to ale wíce nemohlo změniti, proſil Branželu, aby takowý zločin odpuſtila a docela tu wraždu z myſli wypuſtila. Za to že jí má králowna wſſecka dobrodiní prokazowati, co může a co ſama žádati bude. A potom zaſe ge ſmířil, aby byly a zůſtaly dobré družky, jako kdy prwe. Nad tím zradowala ſe králowna, že ſe opět s Branželou ſmířila. Slíbila také, že ſplní, co Triſtan kázal, ano, mnohém wíce, nebo domníwala ſe, že žádná náhrada nebude weliká dosti. A potom ſmířily ſe obědwě políbenim, tak jak bylo w obyčeji w zemi té.

Dwamecítmá kapitola.

Kterak byl pan Triſtan u krále obžalowán.

Zatim udalo ſe, že bylo panu Triſtanowi welmi ublíženo, wſſak nikoli mečem; a co ſe ſtalo ſkrze jakéhoſi wéwodu, jménem Auktráta, a čtyry hrabí, jakž také při dwoře byli. Těchto pět mužů tak welmi ſe rozpálili w hněwu proti panu Triſtanowi, že mu nebylo rowno a ſice proto, že byl tak welmi

ctnoſtný a poctiwý a že předewſſemi wyníkal w rekownoſti a dobrých činech, i také proto, poněwadž ho každý milowal a wſſecko jeho jednání a chowání na neyweyš wychwalowal. Proto právě nenáwiděli ho tito a pilni byli wſſeho, coby jemu mohlo nečeſt a hanbu půſobiti. — Doſawad děje ſe tak, že zlomyſluý dobrého nenáwidí a pronáſleduje; nebo, cokoliw koná zbožný dobrého půſobí zlomyſlnému žel. Zlomyſlný také dobré neuznáwá a wſſecko dobré obrací we zlé, kde, a jak jen může. Myſlim ale, kdo má Boha před očima, an po ctnoſti a zbožnoſti dychtí, tomu záwiſt bezbožníků neuſſkodí, třebes i někdy na chwíly ſe wypnůla, konečně předce wſſak zlota na ní ſe ſeſipe. — Podotknutý wéwoda, Auktrát byl wedle rodu ſwého s panem Triſtanem ſpřízněn, nebo byli oba ſynowé dwou wlaſtních ſeſter a byloby jemu lépe přiſluſſelo, aby ho raději milowal, nežli jemu nepříznil. Wſſak, kde zlomyſlnoſt a nepřátelſtwí zwítězí, aui poctiwoſt nepomáhá. Takto ſe dálo i zde; nebo jakkoliw byl Autrát tak blízký přitel Triſtanůw. předce ho přemohla wlaſtní zlomyſlnoſt a nepřipuſtila, aby jednal wedle práwa a ſluſſnoſti a to ſamé dokázal w tom, jejž mu ſama přirozenoſt za neybližſſího přítele určila. Přemeyſſleje takto nenſtále, jakby Triſtana

pomlouwati mohl, a k tomu to přiwedl, aby na nej popudil krále a ode dwora ho ustranil, wyhledáwal wssemožných příčin. Kouečně předce slíděním pilným domakal se, že pan Tristan do královny jest zamilován. — To když wypátral, zradowal se welice, a myslil si, že není lepssí příčiny, jako této, aby Tristana zradil.

Sel tedy ihned k spoludruhům swým a umluwil se s nimi, kterakby tuto zprámu králi mohli zwěstowati. Aukterát, prawé kníže zlomyslnosti, pojal swé spřízněnce we wssem zlém a odwážliwém, poodložil wssecku přirozenou lásku a přízeň a wytáhl meč kletby hodné záwisti proti swému wlastnímu a krewnímu příteli; pak přistoupil před krále,: řka „Pane, musím wám zwěstowati zprámu, ač je mně to za těžké wyřknouti. Abyste se ale nedomejssel, že to z nenáwisti prawim, přiwedl jsem tito čtyry, jenž o té wěci tak wí, jako já; a nebudeli nás pěti k důstatku, přiwedu jesstě dwa, jenž také o tom wědí. Tristan sobě posměch z wás udělal, jest wám nebezpečný a obcuje s chotí wassí. O tom ná s sedm dobře wíme, co o prámdě živé a proto má Tristan života pozbýti wedle práwa, nebo hanby a necti, kterouž wám způsobí, příliš mnoho jest a denně se také rozmnožuje. A skutečně, pane, nakloněn byl jste přes pří-

liž tomuto muži a nás ostatní wssecky za nic nepowažujete; to se mně nezdá spra=wedliwé, a wy jste sobě tím jenom hanbu získal.“ Řekl na to král: „Příteli, mlč, jsemli tobě jinak milý, a nežádej toho bu=doucně. Tristan bude wždycky u mně, nebo=ť nemohu jej oželeti, ani také bez něj býti. — Aniž sobě nemysli, že skrze tebe jemu náklon=nost mou odejmu; jestli jsem také sskodu, nebo hanbu skrze něj měl, toho brzy oželím. Pro mne byl zraněn až na smrt, když s Morholtem zápasil. A tou dobou zachránil mne žiwot, lid i zemi, jako i také jmění a čest mou. A kdyby mně se nebyl žádným jiným posloužením a jinou wěrností neza=wděčil, jak tímto, předce mne wíce wěrnosti, lásky a přátelstwj prokázal, než wy ostatní wssickni před tím a potom, a proto odpusť od swého předsewzetí, nebo s Tristanem chci zdíleti žiwot a statek a wsse, co mého jest, dokud na živě budu. O! tebe ale příteli, doufám, že se mně k wůli upokojíš a po=mlčíš.“

Slyssewsse tedy závistníci, že nadarmo swá slowa kladli, a král že jim odporuje, zalekli se toho, a nesměli dále odmlouwati. Hněwivě odessli, ale pilně přičinili se, oba nápotom překážku učinili pánn Tristanowi w

nánſſtěwách u královny, leč ihned o tom wědomoſt měli.

A tak zaſe přiſſli a králi přineſli zprá-wu, co opět wyſſetřili. Král ale neweřil, že tomu tak jeſt, a prawil, že to lež. To když uſlyſſel Auktrát, prawil: „Bude nám toho líto, jeſtli lež jeſt, co králi prawime. Jen kdybychom wěděli, ku komu ſe obrátiti. aby nás chránil před pomſtou, kterouž welký pán na nás uwalí.“ Těmito ſlowy obmejſſlel pana Triſtana oſwoboditi. Nato odwece král: „Mlčte a nemydáwejte wíce podob-ných řečí! Sami ſebe wražditе, domniwa-jíce ſe toho zkaziti, kterého miluji já a je-muž wſſe dobré přeji! Triſtan bude bez-pečen před wámi, nechť ho jak chcete, ne-náwidíte, a jiſtě by wás podle zásluhy tre-ſtal, kdyby toho mne k wůli neopomíjel.“ — Těmito ſlowi uſtawil je král hnewiwě a mr-zutě a chtěl ſe na odpočinutí odebrati. Ale běda! nalezl pana Triſtana u lože choti ſwé a s welikou upřímnoſtí ruku jí líba-jícího. Zalekl ſe nad tím welice a zanewřel na pana Triſtana, řka u welkém hněwu: „Triſtane, totě zlá přízeň a hanebná ohaw-noſt a pro mne i pro tebe přílišſná. — Nebo kdybych ſám lépe nerozwážil než ty, co mně pro wlaſtní i pro twou čeſt přísluſſí, nepřiſſelbys wíce zdrawými údy k cizí ženě.

Nikdy jsem to nechtěl uwěřiti, ač mně to bylo často dosti opakowáno. Dejž Bůh, aby byl uposlechl. Nenadál jsem se ale, žebys byl tak newěrný člowěk.

Uklid se brzy ode dwora! a děkuj Bohu, že tě na živě nechám.“ Pan Tristan tedy odessel truchlivý a welmi zarmoucený. Ach, takowé rozloučení, plné touhy a lásky, jaké bylo pro ty dwa milující, když se musili bez políbení rozejíti? Pan Tristan odessel do příbitku swého. Když pak sobě rozkládal, že musí ze zeme a že se nesmí ani s drahocennou swou milenkou rozloučiti, a na wždy od ní wzdálen a oddělen býti, tu zdálo se jemu, že mu hořem srdce pukne. A skutečně takowý měl bol na mysli, že se domníval musit zemříti, a tak bylo i královně; trpěla mnohem wíce. Pan Tristan byl ji tak milý, a tak hluboko w srdci jejím, že sobě nic jiného nepřála, než jeho a nic nemyslila, než na něj. A proto bylaby raději zemřela, nežli bez něj žila. Jak weliká a nesmírná bolest těchto dwou srdci se zmocnila, když sobě žel swůj a tak kwapné rozloučení rozmejssleli, nelze wyříci. — A proto krátkými slowy prawím: oba se roznemohli a u welké touhebnosti zůstali na lůžku jako bez života ležet. A také žádnej z nich neměl naději, žeby se jeden bez dru-

hého uzdrawili. Králi bylo donesseno, že pan Tristan stůně. „Co mně potom?" — prawil král, „žeby mně newěrný; děj se s ním jakkoliw." — Ale kterak těm ubohým utrápeným pomoci, nebo jaká rada pro ně? Jistě, že musí umříti, jestli se wespolek neuwidi a nebudouli moci spolu rozprávět? — Jak to ale možná, při tak silné stráži, tím silnějssí té doby, co král o wssem známost má? Ale předce se musí sejíti, majíli být při životě zachowaní. Branželo, wěrná spomocnice, přispěj radou a pomocí, aby se mohli sejíti a nezahynuli bídně w nářku swém. — Branžela wstala a tajně odessla k panu Tristanowi, jako i před tjm častěji činíwala. — Přijdouc, z ticha zaklepala na dwéře. Kurwenal otewřel. Tristan nemocný, tázal se, jak se wede královně? „Zle," prawila Branžela, ale jen skrze wás. Nebo rádaby wás spatřila, a s wámi powohořila a kdyby se mohla pomstíti na zlých a zlomyslných záwistnících, bylaby upokojena. Gestli wssak odejdete, jistotně umře. Na to prowil Tirstan: „Powěz paní swé, že ji chci uzříti, a nezdrží mne ani wyhrůžka, ani jaký strach. Chceli tedy se mnou porozmluwiti, ať se pozdrží we swé komnatě, až uzří dříwečko, křižem poznamenané, weskrz plawat; potom ať přijde do obory, nalezne mne u pramene,

jenž skrz komůrku její teče. Totok wyřiď milé mé panownici!“ Branžela se poděkowala a odessla paní zwěstowati poselstwí, které Izaldu brzy uzdrawilo.

Třinecítmá kapitola.

Kterak se pan Tristan s královnou w noci w oboře sessel.

Stranu znamení, které měla královna od pana Tristana očekáwat, musíme toto dožiti. Za komnatou královinou byla rozlehlá

a krásná sstěpnice, nebo obora; tam prýsstil se pramen čistý a čerstwý, jejž wysoká a

hustá lípa stínila. Pramen byl tak weden, že tekl skrze komnatu Izaldinu. Chtěl-li tedy Tristan s milenkou porozprávět, odebral se k pramenu, ulomil některou ratolístku, a položil na ní obarwený křížek. Ratoleſt pod klenutím proplawala do komory panino a tato u wodičky čekala na zprávu. A když znamení připloulo, seſſli se před půlnocí a tak zase ke poněkud utiſſilo trápení jejich. Jak dlouho čas stačil, zůstali pospolu, ale wſſe to trwalo jen na krátce a nedostačowalo, uhasiti toužení jejich. Předce se ale občerstwili a uzdrawili, dříwe jeſſtě, než se rozeſſli, a zapoměli na wſſecku žaloſt swou, kterou před tím snáſſeli. Konečně předce se rozloučili w lásce welké a přízni, horliwě se objímajíce. A nápotom takowými znameními scházeli se, jak často chtěli, aniž je kdo z těch závistníku, nebo zwědačů zpozorowal. A když se rozednilo, zůstal pan Tristan na lůžku swém, jakoby dosawad stonal, aniž také řekl, jakého měl lékaře, nýbrž naříkal si, jakoby byl na smrt nemocen.

Když ale opět se smrklo, předce se zase s paní sesſel. Takto se závistiwým wyzdwědačům zaslepili oči, že newěděli, co smejſſleti mají o Tristanowi mezi sebou: „Tristan královnu miluje," řekl jeden; „ano," myslil druhý, „nikoli," doložil třetí, a zase

jiný prawil: „welmi o tom pochybuji; a předcebych se rád dopídil prawdy.“ — Auktrát, kníže zlomyslnosti, řekl: „Dozwím to wssecko. Nedaleko odtud jest hádač, trpaslík ohyzdný, jen na hwězdách uzří wěci budoucí. Zaplatíme jemu, aby nám powěděl prawdu.“ Tato rada wssem se zalíbila a ustanowili, mužátko wyhledati. Auktrát sám nejwíce se o to přičinil, a sám das nechal tolyo trpaslíka nalézti. Jhned ho wzal s sebou domů, kde také ostatní byli a wyprawowali wssickni mužátku, a tázali se, co o tom smejssli? Zlý duch, tento ohyzdný trpaslík pozorowal hwězdy, a potom prawil: „Paní královna miluje Tristana, a nenili to prawda, wezměte mně život jakýmikoli způsobem chcete. A chceli pán můj a král, sám muže pohleděti, že prawdu mluwím. Pan Tristan jen tak na oko stawí se nemocným; nenili to tak, dejte mně hlawu utít.“ I přiwedli mužátko ku králi a wyprawowali co hádač mluwil. Malý zlosyn řekl králi: — „Chceteli se sám o prawdě přeswědčiti, tedy wyjděte se wssím komonstwem do lesa na honbu a zanechte paní královně, že sedm dní a nocí w lese se pozdržíte. Jistě že se nezdrží a hned to zwěstuje Tristanowi. Ten okamžitě se uzdrawí a osmělí, že beze strachu půjde k paní. Ač pak noc bude, nechto ko-

monſtwo w leſe, a půjdete se mnou; ſám uzříte, co oba mají pospolu.“ Král tak učinil, co jemu ohyzdné mužátko ponawrhlo. Když se zatmělo, wylezl král s mužátkem na lípu n ſtudánky. Měſíček jaſně ſwítil a bylo wſſecko k uzření, cokoliw se dělo. Nedlouho čekali na ſtromě, tu přiſſel pan Triſtan, ulomil několik lupenů a položil dřiwečko s křížem na lupen a uwrhl do pramene. Přitom ale uzřel w křiſſtálowém leſku pramene dwa muže nad ſebou. Toho se náramně lekl a myſlel: „Není pochybno, již umříti muſím; ach, kýžby králowna má wěděla, že zwědači poſlouchají. O, kýžbys nepřiſſla! Nebo twá bezpečnoſt wíce mně na ſrdci leží, nežli má wlaſtní!“ Seděl ale tiſſe u potoka a neval ničehož na ſobě znáti, ani také wzhůru na lípu pohledl. — Králowna ale pilně pozorowala na znamení a uzřewſſi je, hned přiſſla k miláčku ſwému. Ale pan Triſtan newſtal, jako obyčejně činíwal, nýbrž poſuňkami na ſrozuměnou, jak jenom mohl. Králowna ale myſlila u ſebe: o Bože můj! co se to mládenci přihodilo, že newſtane, a mně wſtříc nekráčí, jako wždycky činíwá? Newím, co to znamená, nebo proč se tak změnil, a nebo je ſnad někdo w blízku na zwědy a poſlouchá? — Mezi tím zpozorowala Tri-

ſtanowo tajné pokynutí a zaſtawila ſe
pramene; w tom při měſíčku zočila ſtí
oných, kteří na lípě ſeděli. Nic wſſak ne
dala na ſobě znáti a ſtawěla ſe, jakoby ni
newěděla, nýbrž dokázala chytroſt ſwou, pra
wiwſſi lſtiwě: „Proč mám ſem přijít? —
a co žádáš ode mně?“ Opowěděl Triſtan
„O královno, proſím wás, dopomožte mn
opět k miloſti králowě, aby mne zaſe pone
chal při dwoře ſwém, jako kdy jindy. U
ſtrňte ſe nad mou newinnoſtí, nebo ſam
nejlépe wíte, že jſem jemu k neuctění niče
nepředewzal a wſſecko, o čemž ſe král do
mejſſlí, jen zlý klam jeſt.“ — Řekla zaſ
královna: „Wěz, Triſtane, k tomu ti ar
pomáhat, ani radit nebudu, ano, ano, rád
jſem tomu, že tebe pán můj nenáwidí, neb
ſkrze tebe a beze wſſí winny mám zlou po
mluwu. Nezapírám, byla jſem ti dabrá
nakloněna pánu mému k wůli neb jſi krew
přítel jeho a poněwadž wíce než jiný o jeh
čeſt pečliw jſi; ale řeči ty zlomyſlné, d
kterých jſem ſkrze tebe upadla, jſou příčin
že mně to mnohem milejſſí, když budeš wzd
len ode mně, než abych tebe ke dworu po
wolávala. A také je mně wſſe jedno, uſm
tíli tebe pán můj, nebo na živě nechá.“ —
Prawil zaſe Triſtan: „Nikoli, paní má
na čeſt waſſi, neučiňtež tak! Obměkčete ſrd

swé, a wynahraďte mne, že jsem takowou bídu pro wás snássel, a rozwažte sobě křiwdu kterou mně pán skrz wás činí a tak na mne newinného rozhněwáu jest. Ach, kdyby wy jste mne milostiwá byla, jistě, že i pán wás mně také zase milosti swé popřeje.“ Řekla Izalda: „Dopomáhat tobě nebudu k tomu, chceli tě ale pán můj opět na milost přijíti, přeji tobě a bude mně to milé, wssak prosit za tebe nebudu.“ I prawil pan Tristan a wzdychal: „Musím tedy odejíti. A jakkoli to pána mrzeti nebude, předce wim, že sskodu swou pozná, když s mrzutostí ze země odejdu, wím sobě wssady rady, a naleznu jistě zemi tu, kde dojdu pocty a díků a kde mne lidé rádi uwidí. Pán můj nechce nyní o tom wěděti když odjíždím, že tak dobře jsem král, jako on sám. Wssak wím dobře, kde zůstanu, a kde nebudu takto nenáwiděn a pronásledowán, jako zde, a budu míti k službám tisíc rytířů i s brněním a koňstwem, i se wssím, co jim zapotřeby. A wssak předce, kdybych dossel toho sstěstí, žeby jste u pána za mne prosila, aby mne we wssí cti ze služby propustil, tedy ihned ze země jeho odjedu.“ Paní prawila: „Na mou wěru, neučiním to, neboť bez toho skrze tebe hněwiw byl na mne, tak že za tebe prositi nechci a jestliže také milosti jeho wíce nedosáhneš,

předce nic pro tebe neučiním; o to žádn
peče nemám.“ Po těch slowech odessla kr
lowna do swé komnaty. I pan Tristan ta
powstal a prawil: „Nuže tedy sám Bo
ustrň se nad tou křiwdou, pro kterou so
stěžuji, a kterou mně pán můj činí.“ Poto
se obrátil a odessel do swého příbytku.

Když pan Tristan ze zahrady odesse
nemohl se král déle zdržeti, nýbrž meč w
táhna, chtěl uím mužíka probodnouti. M
žátko ale smeklo se s wětwe na zemi a up
chlo. Král pak byl tomu rád, co slyssel
widěl a jen toho mu bylo líto, že mu uklou
trpaslík. Sám sas, druh jeho, byl mu n
pomocen, že uklouzl.

Čtyrmecitmá kapitola.

Jak prosil král choti swou a Branželu, a
panna Tristana opět ke dworu přiwedli.

Král nemohl se jitra ani dočkati. Ja
brzy se rozednilo, ssel k Izaldě a snážně
prosil, aby jemu powěděla, co minulé no
s Tristanem rozpráwěla? Na to Izald
„Milý pane, dowolte, ať to raději smlčí
Již jsem ho newiděla dwanáct dní, ani
chci wice uzříti, lečby se to stalo proti wi
mé; nebo jeho winnou snássela jsem mno
neprawí a trápení.“ A král opět prawi

„Paní, na mou wěru, widělas ho dnes w noci a byl jsem na stromě, pod nímž jste se widěli a rozmlouwali: zaslechl jsem řeč wássi. Proto wssak, milá, nezarmucuj se, a pomoz mně poctiwostí swou, aby zase pán Tristan zde zůstal. Wssak, co mám, má jemu poddané býti, aby jemu to náleželo, jako wlastní.“ Izalda odpowčděla: „Pro odwážliwého reka nepokusim se o nic, nebo dnes, když jsem ho spatřila, rozessli jsme se hněwiwě. A také prositi nebudu, aby zůstal nebo mně to milejssí, když odejde, než aby déle zde pobudowal; nic mně na tom nesejde. A snad stane se zase, že ho sluhowé wassi opět ze záwisti naříknou, jako činili před tím, a takby nečest má byla mnohem wětssí a rozhlássenějssí. Lépe bude, necháteli Tristana odjeti, kam chce.“ — Řekl král: „Nikoli, paní má, nám oběma zle by bylo posloužено, jen mysl swou obměkči, jdi k němu a přines jemu to poselstwí.“ Paní Izalda, zpouzic se odpowí: „Nižádným způsobem, nesmím wicekráte k němu přiwětiwě mluwiti bylobych mne to po znowu za zlé kladeno.“ „Máš míti ode mne powolení i moci k tomu, abys s Tristanem co nejpřiwětiwěji rozprávěla a před ním se ncostýchala. Ať i budoucně tajně s tebou rozpráwí, kdykoli bude libo tobě. Že tobě ruku líbal,

jako jsem uzřel, wykládal jsem to jinák tehdáž, a proto byl jsem také hněwiwý, wim ale, že to jen z welké uctiwosti činil. — To wssak wíce se státi nemá, nebo obadwa dokázali jste mně, že winnu nemáte, a wěrně se mnou obmejsslíte a že se to wssecko jemu z upřimnosti ke mně dálo. A proto prosím tebe srdečně, abys mne pomohla a radila, by zde Tristan zůstal. Odpowěděla králowna: „Nijak, prositi ho nebudu; chceteli ho ale podrženi, požádejte Branželu, ahy z lásky k wám pana Tristana k tomu měla, by zde poshowěl. Myslim wssak, že se tomu tak nerada podwolí, jako já.“ — Král tedy požádal Branželu a welice jí prosil, aby Tristanowi domlouwala, by při dwoře králowském setrwal. Řekla ale Branžela: „Pane, kterak mám pomoci a raditi? Byl-li wám milý, neměl jste ho odhánět.“ „Ai, nechme toho; byl kriwě obwiněn.“ „A kdo ho pomlouwal?“ — „Wéwoda kterýsi.“ — „I tak ať ho opčt udobří!“ — „Nenčiní toho,“ řekl král. „A tak ani já neučinim.“ — „Welice toho lituji, wíce než čeho jiného.“ „Jeli prawda? mohuli wám uwěřiti?“ tázala se Branžela. „Na mou wěru, “prawil král, „můžeš uwěřiti.“ „Kterak pak se přeswědčim?“ Řekl král: — „Powim hned; má se lépe miti, než prwé a s královnou rozprávěti, kdy chce.“ Bran-

žela wſſak prawila: „Pochybuji, že wickrát přijde; a neradilabych mu, aby přiſſel. — Když malým pochybením zbawen byl waſſí miloſti a wy jſte záwiſtiwým zlomyſlníkům na ſlowo uwěřil, tedy i zítra hned zaſe jemu ſe tak díti může. A proto nechci ſe o to pokuſiti, anižbych jemu ráda k tomu radila. — Kdyby mne upoſlechl, odjelby ihned do jiné země a krajiny, kdeby doſſel wětſſí cti a wáž=noſti.“

„Král byl nad takowou řečí welice za=rmoucen, proſil a nabídl Branželu jak mohl a ſlibowal jí welikou odměnu, jeſtli že ſe přičiní, aby Triſtan neodjižděl. Měla jemu říci, že mu král wſſecken žel a lítoſt hojně uahradí, a takowou důwěru w něj klade, že i ſwoluje, aby ſwé wlaſtní lůžko měl w kom=natě králowſké, aby budoucně neuſtále mohl býti okolo králowny; nebo přeſwědčil jſem ſe, že winny na něm není a mně křiwdu u=činili, a protož nařizuji, ať lůžko jeho jeſt w králowſké komoře podlé lože mého, a po=dlé lože králowny mé.“ — Branžela tedy ſedla na kůň a jela do města k příbytku Triſtanowu. Zwěſtowala jemu poſelſtwí od krále, kteréž rek miloſtiwě wyſlechl: a lehce ho k tomu nabídla, aby wedle wůle krá=lowny učinil. Nawrátiwſſi ſe, prawila králi, že měla na práci, aby Triſtana přemluwila

a že nerad přiwolil. A tak lſtiwě to wywedli, že Triſtan opět ſe ke dworu doſtal. Jak brzy přijel, powolal ihned král ſlužebníky ſwé kázal, aby wſſecko, co jim pan Triſtan weleti bude, bez odkladu a rádi učinili. Dále také prawil: „Někteří z pánů obwinili ho křiwě, ſſpatně ſe jim za to poděkuji a nechci, aby mne budoucně zas takto omámili.“

A potom obrátil ſe k Triſtanowi a prawil k němu přímětiwě: „příteli a ſynowče! pozpomeň na hněw, aniž wíce o tom ſe zmiňuj; wſſecko ſplním, ko bude tobě milé. A budoucně také ujmeš ſe komory mé a u mně lože ſwé míti máš; i s královnou maš žíti w dobrém přátelſtwí a kdyby proto i jiní wſſickni žlučí pukli, kteří tebe pomlouwali, a budoucně ak tebe žádný wíce a w ničem nemejlí.“

Již tedy po čtwrté dal král wſſecku moc Triſtanowi a paní ſwé a wýſlowně powolil, aby ſpolu byli. Kdyby ſe wſſak pan Triſtan dále odwážil, kdo z uás mohlby mu za zlé pokládat? Nebo komu jeſt wſſecka mocnoſt dána nad tím, co milujeme, jiſtě že ſobě připílí, aby ſe toho ujal, a nic neopuſtil, krom co ſe onomu nelíbí. Když tedy pan Triſtan zaſe byl na miloſti, a w dobrém přátelſtwí, nařídil Kurwenlaowi, aby wzal lůžko

a odnesl ho do ložnice králowské, jako byl král sám welel. A tak radostně oželel, co jemu zlého učinili závistníci, nebo mohl býti bez překážky u královny a s ní se neustále těssiti. A trwalo to opět dlouhý čas, co požíwali wsseho potěssení; ačkoliw závistníci lecos mezi sebou mluwili, předce nic nesměli králi prawiti.

Jednou dobou ale stalo se, že trukssas králůw, a Tristanům nejlepssí přítel do lesa wyjel na low. A nalezl zde ono ohyzdné pidimužátko, jejž se tázal, co zde w lese dělá? Ale ten malý zlosyn ztěžowal sobě, že zbawen byl milosti králowo; nezmínil se ale, proč? Thynaš nápodobně neweděl o tom wssem, co se bylo přihodilo, a prowil: — „Ukrotím hněw páuůw, aby tebe na milost přijal.“ Kdyby byl wěděl, w čem se tento zlomyslný mužík prowinil, bylby, ho raději wlastní rukou na některé wětwi oběsil. Ale Bohu žel! příčiny se nedomakal, a tak ho král opět na milost přijal. Závistníci welmi se mrzeli, že Tristan tak dlouho milosti králowo požíwá, a že se jemu wssecko, jak jen chce, dobře daři. A proto promluwil Auktrát s mužíkem, zapřisáhna se wysoce, že ho usmrtí, jestli mu prawdu nepowí. Ale sám pekelný duch promluwil z trpáslíka, jenž takto powěděl: „Jakou lstí se to děje, že nám

uelze na prawdu přijit, newím, ale to jíſtě wim, že Triſtan královnu miluje: to živá jeſt prawda, a jeſtli mne král a pán můj neuposlechne, přeſwědčím ho, že se nedá wíce oklamati. Wſſak není mně wíce tak milostiwý, jako před tím a neweří mně.

Pětmecítmá kapitola.

Jak byl opět pan Triſtan wyzrazen, w komoře u královny wypátrán a lapen.

To když uſlyſſeli závistníci, co mluwil Triſtan, zaſe ſſli ku králi a tak mnoho jemu prawdy a lži natlachali; že ho konečně přemluwili, aby jich upoſlechl; a prawil král: „Jeſſtě jednou pokuſím ſe; ſhledámli ale, že není na něm winny, jako w Boha doufám, příteli trpaſlíku, pak budeš upálen.“ — Hanebný mužík prawil ale: „Pane, neníli tak, jako dím, ſneſu wſſe, co weleti budete. Chceteli mne ale upoſlechnout, rozkažte Triſtanowi, aby ſe místo wás wydal na ceſtu, k čemu ſe krom něj, žádný nehodí, než on, ale hned na zejtří že muſí odejíti, a že déle jak ſedm dní ta ceſta trwati nemá. A muſíli pryč, nelze mu janak, leč že ſe této noci jeſſtě s královnou rozžehná, než odjede. — Já pak poſypu podlahu moukou; a když Triſtan do komnaty wſtoupí, nemůže wíce

zapírat, aniž nás lstí nějakou oklamat. Sám také skrýji se pod jeho lůžkem a jak brzy ho zaslechnu, probudím wás. Ale nejprwe postawte sto mužů před dwerma, nebo Tristan jest udatný a přesilný a na stráži mělby býti pan Auktrat s druhy swými. A předce jesstě wssickni máte na práci, aby jste polapili toholo reka. Jestli se ale dnessní noci ku krákownĕ neubéře, tedy setněte mně hlawu."

Když takto se skončila rada a Tristan byl zrazen, řekl král Auktrátowi a jeho pomocníkům, aby stráž měli u dwéři a jiné také jesstě určil, jichž zapotřeby měli. Z toho se zradowal Auktrát a druzí závistníci, majice za to, že jim nyní Tristan neujde, a wssecko se dobře podaří. U wečer potom promluwil král s panem Tristanem, žádaje ho snažně, aby jel ku králi Artussi a důležité písemné poselstwí jemu přinesl; až se potom nawrátí, že ho wíce podobnou žádostí obtěžowati nechce; i řekl: „Milý Tristane, na zejtří časně z rána wstaň a dej se ohlásit, ostatní s tebou umluwím." Pan Tristan ochotně se uwolil, poselstwí přijmouti, newěděl wssak nic o lstiwých úkladech, které jemu kladli, a proto prawil: „Pane, rád wssecko přijímám, kamkoli mne odesslete, a kde wám mohu prospěssný býti; nic mne není tak wzdálené,

bykbych tam i také pěſſmo ſſel.“ Král ſe mu poděkowal za jeho ochotnoſt, předce ale dal ho bedliwě ſtrážiti; když nápotom wſſecko ulehlo, a záwiſtníci úřad ſwůj zaſtáwali, připomenul ſi Triſtan cestu ſwou a proto chtěl jeſſtě královnu uzříti a s ní ſe rozžehnati. W tom zpozorowal, ze podlaha moukou jeſt poſypaná a hned jemu napadlo: — „Co to rozſýwali? Na mou wěru, wſſecka leſt jejich nemá jim platná býti; muſím královnu ſpatřiti, ſtůj, co ſtůj!“: Hle! jaké to diwy plodí láſka? Ačkoliw wěděl, že umříti muſí, budeli poſtižen, předce odwrhl wſſecku bázeň od ſebe, a umínil milenou panownici uzříti.

Sluſſno ale rozwážiti, že tato náramná láſka mezi oběma přirozeným způſobem a oſudem rozžatá nebyla, nýbrž mocí a účinkem onoho nápoje, jejž byli we ſpolek požíwali. Pan Triſtan byl oſtatně muž moudrý a rozſſafný a bylby ſe přirozené láſce ubránil; ale kouzelná moc nápoje přemohla wſſecku moudroſt jeho. Také ho wíc nic netěſſilo, ani neopoutalo, jenom když doſáhl toho, po čem zamilowaná myſl jeho dychtěla.

Chtěje tedy k lůžku panownice ſwé přikročiti, napadla jemu leſt, kterakby tam přiſtoupil, aby do rozpráſſené mouky nemuſil

kročiti. Skákal totiž z jedného lůžka na druhé; ale při tom skoku přihodilo se jemu, že mu praskla již zahojená rána a tudy sebe i královnu a lože skrwácel. A tu hned pekelný duch wolal z trpaslíka, pod postelí skrytého: „Wzhůru, pane, chopte se Tristana, právě se nachází u panownice!“ — Pan Tristan rádby byl ussel hanebné smrti a proto hned zase na své lože uskočil, ale wysmekla se mu noha a sslápl do mouky. — Král a pomocníci byli tu hned při ruce, lapili Tristana a swázali mu ruce a nohy jako nějakému wrahu a zlodějowi. To ale bylo líto wssem při dwoře, krom Auktráta a druhů jeho, jenž z toho měli potěšení. Král byl nad touto příhodou bez sebe a tak welmi se rozhněwal na Tristana a na swou manželku, že hněwem a lítostí newěděl, jakou smrtí je shladiti, aby se o tom po wssem světě powěst roznesla. Tázal se tedy a radil s radami, jakou smrtí měliby oba odpraweni býti, a která smrt jest nejohawnčjssí? Tu wystoupil Auktrát, kníže hanebnosti a žlomyslnosti, dotřel se až k soudní stolici a nejprwé wynesl usudek, aby Tristan byl na kole wpleten, královna ale aby upálena byla na trest swého prowinuění. A tok nebyla sprawedliwost soudce, nýbrž závist a hněw, jenž nad ním wynesl. — Králi pak zdálo

se tato noc nekonečná a nemohl se dočkati jitra, aby učinil konec wssemu, co jemu bylo radino. A když se rozednilo, prowolávati dal po wssí zemi „ach, a běda!“ a kázal swolati wssecken lid, aby přítomen byl soudu nad cizoložnou wládkyní a jejím miláčkem.

Šestnecitmá kapitola.

Pan Tristan a královna na smrt odsouzeni.

Bylo záhy z rána, když král wyjel z města aby soud držel předewssím swětem, a hněwem a zlostí byl welmi zarmoucen i také celý bez sebe, tak že si nikdo nedůwěřowal s prosbou k němu přistoupiti.

Wsse ale to, co se událo, bylo wěrnému truksasowi Thynássi zatajeno; kdyby o tom byl zwěděl, jistě to tak daleko nemohlo přijíti, nebo milowal Tristana jako wlastní život swůj. Když se wěc ta weřejně rozhlásila, pospíssil Thynáš k soudu, nikoli aby ortel potwrdil, nýbrž aby pomohl oběma, budeli možno. Šel ke králi, padl na kolena a prosil ho srdečně a snážně. Ale král osopil se na něj pro takowou prosbu, a w hněwu swém prawil: „Wám čest má není tak milá, jako jsem se domníwal, poněwadž za Tristana prosíte.“ Thináš řekl: „Ach, pane můj, připomeň sobě welikou wěrnost a

služebnoſt, kterou wám prokázal pan Triſtan a mějte na to ohled.“ I řekl, král w nejwětſſím hněwě: „Muſí býť kolem lámán, dříwe než ſe ſmrkne, nepomáhá žádné poproſſowání! I prawil Thynáš trudným ſrdcem: „Nechci tedy přítomen býti, ani widěti když nejznamenitějſſí a nejſrdnatějſſí rek, který kdy do země této přiſſel a tak wěrná manželka, života zbawený budou. Politujž ſám Bůh, že jſem jim pomoci nemohl. Ale wyložte ſi to, jak chcete ſám, nepřečkáte toho dne, w němž milou panownici mou a toho zmužilého, ſtatného reka tak hanebně zahubite!“ — „Pozanech proſeb dneſſního dne, obadwa muſí ſmrtí ſejíti — a to ſe ſtane!“ — Thynáš nechtěl popuſtiti a proſil jeſſtě wíce, řka: „Čímkoli pan Triſtan wám ublížil, ſám chci za to trpěti na těle mém. Ach, pane, nezahubte krew ſwou wlaſtní a manželku waſſí. Rozmyſlete ſe přijměte oba na miloſt.“ Ale tak ſnažnou proſbou král jeſſtě wíce ſe rozpálil a wyſoko ſe zapřiſahal, že oběma není jiné miloſti, než ſmrt. Když takto dobromyſlný wéwoda Thynáš takowou přísnoſt a nesmírný hněw králůw ſeznal, neodwážil ſe wíce mluwiti, ale odeſſel w zármutku welkém a ſkrouſſeným ſrdcem. Lítoſtí mohlo mu ſrdce puknout, že nemohl Triſtana zachránit, a proto s bědowáním ſe uſtranil.

Sedmnecitmá kapitola.

Kterak wywedli pana Tristana na poprawu, a j
žádal, aby se mohl w kapli z hříchů swých wyzna

Když takto Thynáš zarmoucený a truchl
odjížděl, právě přiwáděli Tristana, swázané
jako zloděje a zločince. Za ním se hrnul z
stup lidu. Spatřiw to Thynáš, slzel a zwola
O běda, Tristane! přjteli můj nejmilejssí,
kýžbych s to byl, dokázati tobě dobrou wůli m
a wěrnost, wěř, žebych tobě rád pomohl. Nech
by se dělo se mnou jakkoliw, a kdybych i wědě
žebych wisel jako zloděj, předcebych pomo
tobě, anebo s tebou smrt podstoupil. Ale ac
nemůž to býti, a nic tobě prokázati nemohu, j
diné, že pouta twá rozwáži, — to wssecko je
co učiniti moc mám. Po těch slowech přeří
Thynáš prowazy a kázal těm, co Tristana n
smrt wedli, aby ho wíce neswázali; nebo kdyb
předce na milost přissel, bude wám to k pro
spěchu. A pak polibil plačícíma očima dobr
Thynáš swého přítele, načež oba w duchu
w srdci zarmoucení byli. Pan Tristan al
zwolal hlasitě: „Běda mně! že jsem tebe kd
uzřel; na tento den nikdy nezapomenu!“ Ob
bědowali a kwíleli tak welice, že i wssecke
lid s nimi kwíleti počal. Jenom zrádcow
zůstali urputní a zatwrzelí jako zlý duch, jemu
byli oddaní.

Po chwjly přiſſel zástup až ku kapličce na ceſtě; tu žádal Triſtan, aby jemu bylo powoleno, do kaple wjíti, že pobožnoſt wykoná a z hříchů ſwých ſe wyzná; zatím aby oſtatní před kaplí ſečkali. I řekl jeden z katanů: „Již jſme ſe dlouho pozdrželi a čas jeſt, abychom kráčeli dále.“ Druhý ale dal odpowěd: „Ai, cože! Tok je brzy wykonáno! A bez toho požádal nás pan Thynáš, abychom s ním nakládali mírně. Nechme, ať ſe z hříchů ſwých wyzná, aby duſſi ſwé ſpaſení získal. Což nám to ſſkodí, jeſtli mu po wůli budeme? Kaplí má jediná jenom dwírka; oſtražíme je, a z druhé ſtrany bouřlivé moře na zeď naráží, a tak nám prchnouti nemůže. Ať ſe mu ulehčení ſtane nebo neſtane, prokažme jemu tuto přízeň, aby ſobě před Bohem ulehčil, nám to nebude na ſſkodu.“

Takto mluwil kat s pomocníky ſwými a puſtili Triſtana do kaple. Wſtoupiw do klenutí pan Triſtan, uzawřel dwéře za ſebou a proſil Boha wſſemohouciho a matku Páně, aby jemu pomoci a miloſti dopřáli, by ſe před ſmrtí zachránil. Potom wylezl na okno, wylomil ho, a prodral ſe, jak mohl wen. Zmužile ſkočil do moře, ploul ku břehu a tak wywáznul. Běžel, co mohl, ohlížeje ſe neuſtále, jeſtli ho někdo pronáſleduje? Ti ale, jenž čekali před kaplí, mrzeli ſe, že tak dlouho pobožnoſt koná, a předce jeden druhého napomínal k trpělíwoſti. — Co

zatím toto se dálo, mohl Kurwenal, wěrný sluha Tristanův, o rozum přijíti hořem a bolem náramným a newěděl nářkem a útrpností nad pánem swým, co sobě počíti. Předce ale wyjel z města a pojal s sebou koně pána swého a meč jeho, nebo bylo mu, jakoby sám Hospodin mohl pána při živobytí zachrániti. W srdci

swém myslil sobě: Pán můj jest moudrý a rozssafný a snad nalezne prostředek a cestu, kudyby ussel. Ach, dey Bůh sstěstí, abych jemu i koně přiwedl, a takbychom ussli wssemu nebezpečenstwí. W takowém rozmejsslení projížděl se sem tam po polích, ani sám newěda kam a kudy? Přál sobě, aby nikdy se byl nenarodil, anebo zároweň s pánem umříti mohl. Ale ne-

nadále zočí pána swého, a hned se obadwa poznali. Kurwenal rychle pádil k pánu, odewzdal jemu koně a oba byli welmi potěšeni nad swým shledánim. Pan Tristan opásal sobě meč a wytáhl ho z pošswy, aby připrawen byl, kdyby se někdo za nimi hnal a Kurwenal řekl: „Pane, co wám teď schází?“ jakoby chtěl říci, kdo nám ublíží, když oba meče swé máme. Ale hned zase doložil: „Musíme sobě přispíšsit, nebo nepochybně, jakbrzy král dozwí, že jste uprchl, wssady wás dá hledat a pak bylo by pozdě k outěku, kdybychom i chtěli. A proto ujedme, dokud jest čas. Odpowěděl Tristan: „Nechci života odnésti, leč také královnu zachránim, jinak umřu s ní. Má skrze mne se trápit a zemřít, jakbych to mohl kdy oželet? Coby posslo z náramné nassí lásky a wěrnosti? Mám wěděti, že mrtwá jest, a sám zůstati mezi živými? Kterakbych mohl bez ní živ býti? Sám sebe bych usmrtil. A jistě wim, že pro mne wice twilí, než pro sebe samou. A proto chci také pro ni umříti, anebo ji pomocí Boží zachránit. Dáli se dělat, zakusí někteří z mých závistníků hněwu mého, že budou míti dosti.“

To když powěděl, zajel do houssti, zawěssel na sebe a na swého koně množstwí lupení a ratolestí hustých, tak spořádaně a moudře, žeby ho ani král nebyl poznal, kdyby byl ssel

okolo. Takto zakuklený přijel na místo, kde držán byl soud, tak že uzřel wšecko, co se dálo, aniž mohl býti zpozorowán, nebo lupení a ratolesti, nimiž byl obložen, docela ho skryly.

Zatím ti, kteří stáli před kaplí, byli již netrpěliwí, že Tristan newychází a jeden druhého pobízel, aby ho wywolali. Jeden také přiskočil ke dwéřím a wolal hlasitě: „Ustaňte již od pobožnosti, dlouholi jesště máme čekat? Nechť wám to je milé, nebo nemilé, předce se to státi musí!“ Ale nikdo nedal odpowědi. Tu se rozhněwali, wyrazili dwéře a chtěli si hněw na něm wyliti. Wšak nenajdouce ho, šli ku králi a oznámili, že Tristan uprchl. Král hněwem a litostí wyskočil wzhůru a zwolal: Wzhůru, přátelé moji a poddaní! wzhůru, pomozte ho hledat! Kdo se ho zmocní, má dojíti tak mnoho dobrého ode mně, že čas života bude míti dostatek. A tu se jich nalezlo welmi mnoho, kteří ho šli hledat, aby došly odměny. Někteří ale rádi nehledali a proti swé wůli, těm byl útěk jeho milejší, nežli, kdyby ho byli polapili. Zlý Aukrát také ho hledal, brzy se wšak nawrátil; nebo obával se, kdyby Tristana nalezl, žeby došáhl od něj poděkowání, kteréby jemu nebylo milé. Když se tedy hledající s nepořízenou zase nawrátili, zamrzel se král a chtěl hněw swůj na královně wyliti, lál jí a přísahal, že lásku jejich překazí a pomstí, co se neprawého

proti němu dopuſtila. A potom wydal ji miſtru poprawnímu, aby ji upálil na hranici.

Oſmnecitmá kapitola.

Jak wydal král Izaldu malomocnému, aby zemřela hanebnou ſmrti.

Když takto wywáděli královnu, přijížděl kwapně wévoda jakýs: ten byl malomocný a pánem nad malomocnými, kteří ſkrze ſwou ohawnou a nakažlíwou nemoc na obzwlásſtním a wzdáleném místě přebýwati muſili. Tento wévoda zwolal na krále a proſil snážně, aby ho wyſlechl, proč přijel. Král welel, by promluwil, a churawý prawil: „Pane, doſlýchám, že má královna umříti, a jak ſe to zmejſſlí, která ſmrt by nejohawnějſſí byla? A tak domníwám ſe, dáteli ji upálit, tedy zemře beze wſſí hanby a potupy, nebo jſte mohowitý dosti, a můžete ji dát wěſſet, nebo upálit, jak ſe wám líbí. Ale powím wám, ſmrtí tou když ſejde, ſweze ſe na ni tiſíconásobná hanba a mnohem wětſſí, než ſmrtí ohně.“ Král tázal ſe, jakou to ſmrt obmejſſlí? Prawil malomocný: „Dejte mně ji za ženu, a jistě hanebnou a ohyzdnou ſmrtí zhyne, že doſawad nebylo wídáno a ſlýcháno, nebo nakažena bude tak welice, že to neſnese a to tě dojiſta nejohawnějſſí a nectná ſmrt!“ „Prawdu máš,“ prawil král, „ale jak mne ubezpečíš, že

takowou ſmrtí zahyne, jako prawíš?" — „Iſtotně wám to zaſlíbím," odpowěděl wéwoda a zaručím ſe tělem i duſſí. A nezahyneli, dejte mne i wſſecky malomocné zwěſſet." —

To když přiſlíbil, odewzdal jemu král Izaldu, domniwaje ſe, že ſe jí na nejwejš pomſtil. Sám ale měl z toho nečeſt a bol: nebo kdokoli to ſlyſſel, co učinil, jeden každý prawil, že ſám ſobě nejwětſſí hanbu způſobil tak neſluſſnou a neſprawedliwou pomſtou. Malomocný wéwoda byl ale rád, že tak lehce doſſel krásné paní, poſadil ji na kůň, a odjel.

Dewětmecítmá kapitola.

Kterak pan Triſtan královnu wyſwobodil a s ní odjel.

Malomocný kníže muſil jeti okolo pana Triſtana. Kurwenal hned poznal krásnou Izaldu a zwolal: „Hle, tamto přijíždí s královnou!" A jakbrzy ji také poznal Triſtan a widěl, w jaké jeſt ſpolečnoſti, welice ſe w ſrdci zarmoutil, že tak nečiſtý, malomocný muž rukou ſwou ſe ji dotýká, a hněwem ſe rozpáliw, poſtawil ſe wéwodowi w ceſtu. Tento ale, a lid jeho uzřewſſe, že jim wſtříc jede a znamenajíce jeho nepřátelſký úmyſl, oſtře koně ſwé oſtruhama ſebrali a domnímali ſe, že pana Triſtana brzy s koně zbodnou. Pan Triſtan ale

hrozným a wztěklým hněwem uderil mečem swým malomocného wéwodu, jenž královnu na koni držel, a rozkal ho hned wejpůl, že tělo s obou stran s koně mrtwé na zemi se swalilo. A potom obadwa, Tristan a Kurwenal máchali mezi malomocnými tak nerázně, že nezůstalo jenom jediného na živě. Potom pojal Tristan královnu, nejlaskawějssí panownici swou do náručí a newyslowitelnou radostí a laskawostí ji objal. Nezbývalo jim ale času a musili se rychle na outěk dáti; brzy také dorazili do hustého lesa. — Onen malomocný, jenž neporussený z boje wyklouzl, nawrátil se ku králi a stěžowal si, že pán jeho a wssickni jsou zabiti a dwa muži že odwedli královnu. A wssak jiný žádný že to není, než Tristan. Tu zprávu wyslechl král hněwem nesmírným a tak diwoce počínal sobě, že to není k popsání, wyzwal také wssech swých přátel a rytířů, aby rychle si osedlali koně a za Tristanem se pustili; kdoby ho nalezl, a hanbu a lítost, králi učiněnou, pomstí, že má míti za odměnu polowici králowa jmění a statků. Takowý slib pobídl mnohé z rytířů a panossů, že poznowu bedliwě hledali Trista. Hned usedali na koně, a hledali ho celý den; ale wssecko nadarmo. Někteří ale neradi ho hledali, a měli potěssení, nenalezsse ho. A když tak blízko a daleke po wesskerém královstwí hledali, a předce Tri-

ſtana newyſlídili, nawrátili ſe zaſe ku králi, jenž i hned ſe jich tázal, nenílí žádný mezi nimi, kdoby byl Triſtana jen uzřel? Oni ale odpowěděli, že žádný ho neſpatřil, a také že newědí, kdeby ho jeſſtě měli hledat? Tu král náramně bědowal hněwem a mrzutoſtí a proſil wſſech knížat a pánů i také wſſech přátel, kdyby jim někde Triſtan do rukou přiſſel, aby ho jemu k wůli na prosbu jeho i hned uſmrtili, anebo živého přiwedli, že nad ním ſouditi bude a lépe ho dá opatrowati, než tehdáž. Takto rozhněwaný král ſem tam ſe procházeje, uzřel chrta uwázaného, jenž ſebou náramně tloukl a těkal. Byl to chrt Triſtanůw, nazwán Uktant a byl jeho nejmilejſſí pes na honbě, nebo ſám ſi ho pán wychowal. Král tázal ſe myſliwce, čí je to pes, že ſe tak ſſkube a ſſtěká? a když řekl honec, že to Triſtanůw chrt, kázal král, aby ho hned oběſil, a necháli pſa na živě, že jemu dá oči wypíchat. Myſliwec wzal pſa a wyjel s nim na pole. Bylo mu wſſak líto tak krásného zwířete a tak umínil ſobě, raději ze země odejíti, nežby chrta uſmrtil; nebo k milowal welice pana Triſtana. Puſtil tedy chrta, aby běžel kam chce, ſám pak odjel. Chrt běžel po ſtopě pána ſwého, přímo k leſu, kde ſe Triſtan ſkrýwal. Pán uſlyſſel z daleka po leſe ſſtěkat a ulekl ſe přenáramně, řka k Kurwenalowi: „Nyní nás

ſmrt nechybí, nebo ſlyſſím ſſtěkot Uſkantůw, s nímž nás ſſtwou. Porad, co počíti, nebo mně nic nenapadá, kambychom ſe mohli obrátit. Nemůžeme ujeti, ani utéci a proto čeſtně ſe braňme, a tak ſe na ně uwrhnem, až je ženy jejich oplakáwati muſí. Ať ſobě toto proná-ſledowání zaſlouží a litují ſwé ceſty; a na mou wěru, prwní, který přitekne, jiſtě ſe wíce newrátí." Kurwenal řekl: „Pane, to nám málo proſpěje. Nepochybně jſou w brnění a my jim neodoláme. A jiſtě bude jich nemálo, i bykbychom ſtatně ſe bránili, předce konečně zahyneme. Radčji ſám ſe wſſemu podrobím, zajeďte hloubějí do leſa, kdeby jſte ſebe i paní ubránil. Sám pak chrta ſe zmocním, aby wás dále hledat nemohli." A proſil tak ſnažně pána, aby jel, dokud pohodlno a ſebe i krá-lownu zachránil. Byl to wěrný ſluha, tento Kurwenal, že jemu podobného nikdy wice ne-bude k nalezení. Sám ſe podrobil ſmrti, jen aby pána ſwého zachránil. — Pan Triſtan ale prawil: „Ctně chci žiwota zbawen býti, anebo milowanou panownici zachrániti." A tak jeli dále a wſſickni tři ſlezli, ſrdečně zarmouceni jſouce, nebo nemyſlili jinak, než že dozajiſta umříti muſí. A tak wſſecka předeſſlá úzkoſt a ſtaroſt jim ſe obnowila. Wěrný Kurwenal ſem tam ſe ohlížel, zhlídneli kde na blízku chrta a zaſtawil koně, w úmyſlu maje, nejprwé pſa

uſmrtiti a pak žiwot ſwůj mečům nepřátelſkým naſaditi. Mrzutě podepřel ſe na kmen, neb líto jemu bylo, že nechtěl pán uprchnout a w tom zočí chrta, ſlídícího; již mu chtěl ſtřelu do těla wrazit, zpozorowal wſſak, že pes ubohý ſám jediný ſtopu pána ſwého wětří a žádný že ſe nežene za ním. To když znamenal Kurwenal, welice ſe zradowal, a chrta zawolal, jenž také radoſtí ſkákal a potěſſení ſwé wſſelijak na jewo dal. Kurwenal odložil i hned wſſecken žel, wzal chrta k ſobě na kůň, a puſtil ſe plný radoſti do leſa za pánem. Ztratil ale ſtopu a také chrt utichl, an před tím jeſſtě neuſtále ſſtěkal, jako obyčejně pſi činíwají při ſlídění, když ſe radují. Kurwenal tedy zaſe pſa s koně puſtil a nechal ho po pánu ſljdit. A ſkutečně pes brzy zaſe přiſſel na ſtopu a ſlídil dále. A když potom Kurwenal pána a paní nalezl, wſſickni nad míru byli potěſſeni. Také pan Triſtan byl welmi rád a tázal ſe, jak pſa nalezl? Kurwenal powěděl, kterak ſe to dálo, a wſſickni pro radoſt zapoměli na předeſſlý kwíl. Celý den klusali leſem tak hluboko, že ſe domnímali, kdyby i wſſickni lidé z celého králowſtwí wyſſli je hledat, že je předce nenaleznou. A když wypátrali pohodlné místo, ſtoupli s koní a zhotowili ſobě obydlí z dříwí a wětwí. Pan Triſtan a Kurwenal ſnáſſeli, co ſe jim za dobré zdálo a paní Izalda pomáhala, jak mohla. A tak ſtrá-

wili na pouſſti dobře dwa roky a ſnáſſeli nouzy welkou. Za potrawu měli kořínky leſní a k nápoji ſlouzil jim potůček pramenitý. Zwláſſtní lahůdka bywalo ptáče, když ho někdy pan Triſtan s oblaků ſrazil, anebo rybička, chytil-li kterou na udici w potoce, jenž blízko chatrče jejich tekl. Prawí ſe, že pan Triſtan byl prwní, jenž udicí rybařiti uměl. Jakkoliw ale dosti často ptáka zaſtřelil, i mnohého kapříka ulowil, předce to nemohli ani ſmažit, ani wařit a neměli ani chleba, aby ſe naſytili. A k tomu měli neuſtále péči o to, že budou wypátráni a uſmrceni. Ale láſka wſſecka trápení jim zaſe wynahradila a doſadila, čeho ſe jim nedoſtáwalo. Za naſſich časů ale ſotwaby dwa milownici tak mnoho ſneſli, kdyby jen dwa měſíce takowým ſtraſtem, nouzy a bídě podrobiti ſe měli — ſotwaby ſe nalezli dwa lidé, aby takowé tíſně ſnáſſeti ſe uwolili. Owſſem také Triſtan a Izalda přáli ſobě něco lepſſího, nemohlo to ale jinak býti. I také koně jejich neměli jiné pice, než lupení a trávu a tak ſe udrželi. Jeſt owſſem ku podiwu, kterak mohli tak welkou chudobu a tak bídný žiwot ſnéſti, pocházejíce předc oba z rodu králowſkého, w dostatku a oplýwání wſſech požitků wychowaní a nezakuſíce před tím ani na hodinu takowé nouze a bídy. Wſſak medle, wěděti muſíme, že prawá láſka a prawá nouze,

wuzkoſt a ſtraſt, takowému trápení brzy uwykne; nebo di přísłowí ſproſté: „nouze železo láme.“ A takle mohlo ſe .i přihoditi, žeby byli i zmrzli, nebo deſſtěm a ſněhem, mrazem a wedrem oděw jejich tak zweteſſil, že jim ani wice nepopřál ochrany proti jakékoliw powětrnoſti. Předce ale ſkoro dwa roky w leſe ſetrwali a neſpatřili ani člowěka, ani obydlí lidſké. Potom ſe to ale zaſe obrátilo. Podlé wůle královny nawykl Triſtan, když ulehli na odpočinutí, že paní wſſelijakou rozprávkou powyrážel, až byl čas, aby uſnuli. A tu wytáhl meč z poſſwy a mezi ſebe oba ho położil. Na to nezapoměl žádné noci, ačkoliw to byl zwyk podiwný a ſkoro neuwěřitelný z ohledu neſmírné ſwé a obapolné láſky. Ale bylo jim to nápotom k užitku.

Třidcátá kapitola.

Kterak jedným dnem král Marcha jel s honci ſwými do leſa, a jak nalezl Triſtana a královnu pospolu.

Událo ſe jedním dnem, že jakýſi z honců krále Marcha časně z rána do leſa jel. Hnal ſe za jelenem a pádil po ſtopě; wſſak ſtopa zmizela a honec w leſe zbloudil. Doſtal ſe k chatrči, kde právě Izalda a Triſtan pospolu ležíce, ſpali. Honec ſe pozaſtawil; jak ale po-

znal pana Tristana, napadl ho strach náramný a dal se na outěk. Dobře si pamatowal, kde a jak je nalezl. Rychle si pospíssil a hned králi oznámil, kterak Tristana a královnu nalezl a uzřel. Král přikázal jemu přísně, aby wssecko tajně smlčel a welel mu do lesa s ním jíti. Honec učinil tak a pojal s sebou krále hned z rána. Na blízku chatrče oba slezli s koní, král kázal myslíwci koně podržet, sám pak přikročil k chatrči. Nahledna do boudy, uzřel, že oba dobře spí, a meč obnažený že leží mezi nimi, tak, jako mu byl honec powěděl. Nad tím se welmi podiwil, přikročil z ticha blíže, a pojaw meč Tristanůw, položil swůj wlastní na to místo. Také swou rukawici položil na královnu a odessel, načež hned s honcem k ostatním myslíwcům dorazil, a nedal na sobě znáti, co se mu přihodilo. — Když ale Tristan, rek odwážliwý, procitl, a uzřel rukawici na pani ležet, diwil se a tázal, čiby to byla rukawice? Paní náramně se lekla, řkoucí, že newí, jakou lstí a kterak se zde octla, anebo kdo ji sem položil? A potom chtěl pan Tristau meč swůj do pošswy zastrčiti, poznal ale, že jest to meč krále Marcha a jeho wlastní že zmizel. Tu prawil: „Nyní jistě za živa neujdeme; král Marcha byl zde, a není ho daleko, nechť se skrývá kde chce. Smrt nasse jistá, a také naděje není k ochránění.“ Dokázal

wſſak, že jeſt muž ctný, nebo ſpějící nás nechtěl uſmrtiti; když ale powſtaneme, ſmrt jiſtá nás nemine.“ A potom kázal, aby Kurwenal koně oſedlal. Sedli na koně a ujížděli jakoby ſe za nimi hrnulo celé hejno drawců a pádili, ani newědouce, kde král ſe ſkrýwá. Uháněli takto celý den, až k wečeru po klekání dorazili k houſſtí. Zde odſedlali koně a sbírali kořínky a bilíny, aby něčeho pojedli. Již byl čas, aby ſe jim lépe wedlo. Wſſak naděje, že uſſli jiſté ſmrti, wíce je poſilnila, než bídná potrawa jejich.

Třidcátá prwní kapitola.

Kterak přiſſel pan Triſtan k Ugrymowi, králowu zpowědlníka a proſil o rozhřeſſení.

Nedaleko odtud, kam přijel Triſtan s královnou, přebýwal w leſní chaloupce welmi nábožný muž, wzdálen od wſſech lidí, aby tím lépe mohl ſloužiti Bohu. Pouſtewník ten nazíwal ſe Ugrym a byl krále Marcha zpowědlník. Jednoho dne přijel k němu pan Triſtan a žádal, aby ho rozhřeſſil. Ugrym ale odepřel jemu žádoſt jeho, dokud manželowi newrátí paní a také ho napomínal, ſetrwáli we hříchu ſwém, že wěčně duſſe jeho ſpaſení nedojde. Ale Triſtan doſawad neměl na wůli, paní tak z hola propuſtiti a zaſe odjel, nemaje

rozhřeſſení. — A tak jeſſtě pospolu zůſtali, až odeſſel čtwrtý rok, od té chwíle, co onen ſſkodný nápoj pospolu wypili. A tou chwíli počal jim býti bídný žiwot jejich a nesnáze nesnesitelné a zoufali sobě, že ani jediného dne déle nemohou takowou nouzy a chudobu přenesti, kdežto ji před tím beze wſſí ſttížnosti dwě leta ouplně snáſſeli. A jak se rozednilo, odjeli wſſickni tři k Ugrymowi. Pan Tristan snažně prosil, aby uu radil a byl nápomocen k rozhřeſſení, řka jemu, že lituje hříchů swých a swého zdráhání, že královnu již před tím nenawrátil; nyní ale, že hotow jest, rozkazu a rady jeho uposlechnouti. Také královna byla ke wſſemu powolná. To když wyslechl Ugrym a seznal, jak rady a útěchy jeho hledají, zradował se, přijal je k sobě do pouſſtě, a wſſí potřebou zaopatřil. Tázal se Tristana, litujeli, že paní tak dlouho předržował, a chceli ji dobrowolně králi nawrátit? Tristan přiswědčil, dokládaje, jak welmi jemu líto, že to dáwno již neučinil. Z toho byl poustewník welice potěſſen, a hned napsal list králi: „Pane, prosí tebe Ugrym, zpowědlník twůj, skrze lásku Boží, abys opět na milost přijal panownici mou, manželku twou. Sám ji odewzdám do rukou twých, abys ji wedl kam tobě libo bude; a chceš-li ji míti, sám přijď pro ni s málo několika lidmi. Prosím tě také

welmi welice, abys opět milosti swé udělil panu Tristanowi. Jsi jemu powinnowán, a jistě si ji zase na tobě zaslouží. Za to tě žádám a welim ti to wedlé zákona Božího. Neopowrhni prosbu mou, ale pomni na spasení wlastní duse swé; nebok náleží takto jednati we jménu Božím.“ List takto psaný odewzdal Ugrym Tristanowi, přikázaw jemu, aby ho donesl králi a požádal, by milostiwě swolil, jak w listu psáno jest. Pan Tristan wydal se na cestu a byla již pouhá noc, když přijel do sstěpnice w městě Tintaryol, kde někdy tak mnoho lásky a trápení zakoussel. Uwázal koně k lípě, s které král Marcha tehdáž pozorowal a opatrně se blížil k leharně králowé. Tou dobou totiž nemíwali jessě králové tak nákladné paláce, jako nyní, nýbrž sprostá jenom stawení a komnaty jejich bývali obyčejně při zemi. A tak mohlo to býti, že Tristan na krále wolal: „Králi, spíš?“ — „Ano,“ odpowědel onen. — „Budeli tobě libo, procitni na chwíly!“ — Řekl král: „Sečkey, a se rozední!“ Tristan zase: „Nemůž býti, ne mám ani okamžení k zamesskání!“ — „Powě tedy, co žádáš? — A řekl zase Tristan: „Ugrym zpowědlník twůj, pozdrawuje tebe a napomíná jestli že ho uznáwáš za muže sprawedliwého a we wssem zachowalého, abys splnil co l stem tímto žádá a prosí. Wěrně radí tob

abys to rád učinil za pokání hříchů swých. Co ale umíníš, piš jemu a dejž list zawěsiti zejtřejssího dne na červeném kříži, který stojí w housstí na rozcestí před městem. Tam pro něj si Ugrym odessle.“ Toto když dopověděl, uwrhl list oknem na lúžko královo. Král poznal Tristana po hlasu a zwolal: „Tys Tristan, po hlasu tebe znám; posečkej, já mám s tebou cos porozmluwiti.“ Tristan ale nedbal na jeho slowa, nebo odjel záhy a dobrou se také potázal. A když král ze dwéří wyssel, chtěl se Tristana chopiti; Tristan wssak byl tentam; a tak nechtěl se král za ním pustit. Nemohl se ani dočkati, až počalo swítat, aby zwěděl, co jemu Ugrym píssе, a proč tak důtktiwě prosí. Jak jen slunce wysslo, wstal král a bedliwě list četl. Dozwěděw, o čež se jedná, swolal radu a radil se s nimi, co má dělat? Wyprawowal, že oba zastihl w lese počestně pospolu spočíwající, a jak meč obnažený mezi nimi byl položen. Sám také zapřisáhl se, že jistě wí, kterak Tristan královnu nikdy za ženu nepojal; aniž neslussně s ní zacházel a jenom z wěrnosti swé k němu králownu tak welmi náwiděl. A proto dal mínění swé, že paní opět přijme, wydáli mu ji Tristan. Rada byla spokojena. Nic méně pan Tristan byl z milosti wyhostěn a jemu na wždy mír a swobodný průwod odepřín, krom

až tam, kde odewzdá královnu, a potom aby hned zase se odebral, kam chce.. Takto bylo umluweno a w listu napsáno, i také místo určeno, kde má býti královna odwedena. Potom král potwrdil napsaný list pečetí swou a dal ho zawěsiti na červený kříž, kam pan Tristan krále poukázal.

Třidcátá druhá kapitola.

Jak odewzdal pan Tristan královnu a odjel.

Na noc, když se setmívalo, přijel pan Tristan pro list, a dodal ho Ugrymowi. Tento přečta list, zwěstowal Tristanowi úmysl králův. Ai hned potom wedl rek královnu na určené místo. Oba byli welice zarmouceni nad rozloučením, nebo newěděli, zdali se jěšte jednou sejdou. To jim bylo welmi bolestné a loučení welmi krátké. Jakbrzy se sessli, a král pana Tristana zočil, prawil: „Kterak Tristane? zdali mne odewzdáš paní?“ — Řekl Tristan: „Odewzdám a rád učinim, jen když zase dojdu milosti tvé.“ — „Milosti nedojdeš a na wěky odříkám se tebe.“ — Prawil rek: „A proč? W čem jsem tobě ublížil, že mně nechceš milostiw býti?“ Prawil zase král: „Kterak se tážeš? Mnoho jsi ublížil, když jsi na mne uwalil hanbu a potupu.“ — „Dopustilli jsem se neprawosti, chci trpěti, newím ale prohřešení takowého, jak prawíš, předce

ale powolný jsem, konati pokáni.“ — Zwolal král: „Co prawíš o pokání? Cos prowinil proti mně, nelze to shladiti.“ I řekl Tristan: „Coby nemožno bylo, pokáním smířiti? a bykbych i nemohl pokáním smířiti prohřešení, dowol mně ctnosti twé účasten, býti.“ Ani mé ctnosti nestaneš se účasten ani čí jiné, zdařili se po wůli mé; nebo hanebnosti jest mnoho, kterous mně učinil.“ „Newím a neznám hanebnosti, kteroubych byl na tebe, pane uwalil.“ „Wsse to za nic nepowažuješ, cos mně učil?“ — „Králi, ztěžujete sobě, poněwadž mne nenávidíte, ale křiwda se mně děje, a prosím wás pro milosrdenství Boží, abyste mně winnu mou odpustil, aby i wám odpnstil Bůh, a na wěky wás požehnal.“ — Král hněwivě řekl: „Ano, Bůh mne trestej, učinímli takto; nebo w srdci tebe nenávidím a nikdy tobě milostiw nebudu.“ — „Ach, jak, čím jsem co zawinil?“ — „Sám dobře wíš, že hanba a potupa jen twou winnou na mne se swalila, že mně toho na wěky líto bude.“ — Opět se obrátil Tristan ku králi, řka: „Pane, dowol, ať tobě slonžiti mohu, jako před tím!“ — „Nežádám twé služby a nechci ji.“ — „A tedy dowolte, abych zůstati mohl w zemi wassí.“ — „Nikoli, mělbych tě příliš na blízku; jeď tedy cestou swou, oželím tebe,“ — A potom prawil Tristan: „Přijmetež tedy královnu z rukou

mých, když odjeti musím; a tak se nejlépe potáži. Wy ale wíckrát se toho dne nedočkáte, abych tak počestně wás prosil o milost, jenž službu mou, a wsse, co jsem kdy pro wás učinil, tak welmi zawrhujete. A w prawdě, prawím wám, kdybych nelitowal wassí zbožné manželky, nebylby jste jist ani žiwota swého. Ale požíwejte jeji ctnosti a milostiwosti w pokoji.“ Pak jesstě obrátil se ku králowně a prawil z plného, zarmouceného a touzebného srdce:

„O běda mně, milostiwé nebe, jak welice boli mne, že tebe, spanilá panownice má, zanechati musím. Ach, jak to srdce mé touzebné snese? jenž jsem tebe tak welice ctil a milowal? Když

to ale tak daleko dosslo, a jinak to býti nemůže, i tedy přijmete pane paní swou a zlým se jí neodměňujte, nebo, cokoli proti ní máte, jest zrada a násilí, o nezůstane bez pomsty. Bohu žel, musím nyní odtud a budoucně životw můj w žalosti a kwílení trávit. Nebo když sobě připomenu, jak welké ouzkosti a bídu newinně pro mne snássela, a jakou hanbu a potupu, do níž jste nejenom sám sebe, ale i nás obadwa uwrhl, jistě že mám příčin dosti, wssí radosti se zbawiti, co živ budu." S těmito slowy rozloučil se Tristan.

Ale jak touzebně hleděla za ním královna a jak welmi w srdci truchlila a kwílela. Nebo srdce její hluboce bylo zarmoucené a utrýzněné když se loučiti musilo, a tím wíce, že ani nesměla jemu odpowědíti, ani dáti na sobě znát, jak w srdci obmejssli a kterak nesmírnou bolest snássí, diw že jí srdce nepuklo! Wěru, oběma bylo by lépe, kdyby byli pospolu umřeli, než takto za živa od sebe odloučenu býti. Než ale jesstě pan Tristan odjel, obětowal královně swého chrta Uktanta, srdečně ji prose, aby ho dobře ochránila, a kdykoli ho uzří, jej sobě připomenouti ráčila. „Jsemli wám milý, dokažte to na chrtu." Paní wzala chrta, a slíbila, jak Tristan žádal a také ho wždy dobře ossetřila.

Král potom jel domů a poni s sebou

pojal. Také mnohá leta w uctiwosti jí měl a dobře s ní zacházel. Ale pan Tristan musil ze země a to jemu byl nejbolestnějssí trest. Odjel, ale srdce a mysl zůstawil královně a ona také mysl a srdce měla neustále u Tristana.

Jednou z rána časně přijel Tristan ku králi z Goje. Tento uwítal ho dobře a s welkou úctou; wssak dlouho se zde pan Tristan nepozdržel, a brzy se zase rozžehnal, ačkoliw by ho král welmi rád u sebe pozdržel. Nechtěl zde wssak bydleti, nýbrž obrátil se do Britanie, ke dworu krále Artusse.

Třidcátá třetí kapitola.

Tristan přijel do Britanie ke dworu krále Artusse a jak se mu tam wedlo.

Jak brzy pan Tristan do Britanie přijel, uwítal ho král Artuš mnohem skwostněji, než kdy jindy kterého rytíře. U dwora pak králowa nacházel se rytíř, jménem Balbon, jemuž byl pan Tristan dobře powědomý a ten nad míru byl potěssen z příchodu jeho. Brzy se tito dwa dobře spřátelili. I král sám a wssickni rytíři při dwoře zalíbili sobě Tristana a w přátelstwo s ním wessli, tak že brzy dossel nejwyšssích hodností a úřadů, a mohl weleti a rozkazowati dle líbosti. Na-

proti tomu ale byl pan Tristan také wždy pohotowě ke wssem službám w boji a rekownem počínání, že powždy sobě získal nejwětssí pochwaly. Za těch časů nenalezal se nikdo, jenž by býwal wice wychwalowán a weleben jako pan Tristan.

Třidcátá čtwrtá kapitola.

Jak pan Tristan přemohl Britanského rytíře a jemu koně odejmul.

Při dwoře nacházel se také rytíř, jménem Dalekor Jsewalír, jeden z těch, kteří byli nejznamenitějssí w rekownem počínání a w nábožnosti. A ten s ostatními rytíři o wssecko dobré se pokusil, tak že se jemu nižádný newyrownal, ani ho také nepřemohl. Jednoho dne wyjel rytíř Dalekor pro ukrácení chwíle do lesa na dobrodružství. Pan Tristan právě se opatřil nowým brněním a rytíř ho nepoznal. Oba sjeli se w lese a pan Tristan tak obratně jej s koně spíchl, jakoby nikdy nebyl na koni seděl. Koně ale, jenž mu dle práwa rytířského náležel, darowal pan Tristan jakémusi chudému, s nímž se potkal na silnici a Dalekor Jsewalír musil pěssky domů se wrátit, co se jemu jesstě nikdy nepřihodilo. Sám to potom při dwoře wyprawowal, jak se mu wedlo. Minulo wssak mnoho neděl, aniž kdo

ſe dozwěděl, kdo takowý rekowný kus wywedl. — Král Artuš ale a Balbon mezi ſebou o tom rozpráwěli, a uſneſli ſe, že to jiný nebyl, než Triſtan. I prawil král: „Kterakbychom to zwěděli?“ Balbon odpowěděl: „Muſím ſe lſtiwě o to pokuſiti.“ A ſſel a tázal ſe Triſtana na tu příhodu; Triſtan ſe ale k ničemu nepřiznal. I připomínal jemu přízeň ſwou a ſwé přátelſtwí; ale ani takto ničeho ſe nedozwěděl. Konečně ale proſil ho, ale tajně, a zapřiſahal ho láſkou jeho k Izaldě. Tu teprw přiznal ſe, co wywedl a také prawil, kdo ho o něco požádá we jménu jeho panownice, že nic neodepře, ač by i ſmrtí proto zaplatiti muſil. I řekl pan Balbon: „Díky ti, žes k wůli jí ſe přiznal. Ale rci, medle, příteli, což nechceš wíce královnu, ſpanilou panownici twou uzříti, když tak často ſobě ji připomínáš? „Ach,“ řekl Triſtan, „wěř, milý brachu, toho ſſtěſtí wícekrát účaſten nebudu, abych ſe tam doſtal, kdebych ji uzřel.“ A řekl Balbon: „Chceſli ji uzříti, učinim, že ſe to na krátce ſtane. A wěz také, kde tobě mohu co k libosti učiniti, wždy jſem pohotowě.“ „Bůh ti odměň, a ſám také powždy odplatou budu tobě zawázán. Bůh wí, žeby mně nebyla milejſſí chwíle, jako to, kdybych ſpanilou paní zaſe uzříti mohl. Ale wěc ta jeſt tak ſproſtředkowaná, že nikdy ji wíce ani widěti, ani

s ní promluwiti nesmím.“ Balbon ale potěssil ho: „Buď dobré naděje, zase královnu uzříš, i s ní pozprávíš, tajně i weřejně, jak se nahodí, a powím také, kterak? Pán můj, král Artuš, má opodál Thintaryolu mysliwárnu; i wywedu to tak, aby tobě k wůli král honbu rozkázal i nějaké weselí. A pak král Marcha z uctiwosti musí dáti nocleh králi Artussi. A pak sobě wymyssli lest, jakbys s paní se sessel. Nepochybuj nic, a budu ti wssemožně nápomocen.“ Pan Tristan byl z toho potěssen a příteli děkowal.

Třidcátá pátá kapitola.

Pan Tristan jel na honbu s králem Artussem a jak se mu w noci wedlo.

Pan Balbon ssel ku králi Artussowi a prawil jemu, co obmejssli, a také snažně prosil, aby také okolo Tintaryolu lowiti chtěl. Les ten, kde low býti měl, přináležel totiž do polou králi Marchowi a do polou králi Artussi a co Marcha ulowil, mohl do města Tintaryol zawesti. Ale každý z nich honil po lese kde chtěl, w prawo i w lewo, aniž měl který z nich od druhého překážku w tom. Král Artuš nechtěl pana Tristana naděje a potěssení zbawiti, ano, spísse jemu nápomoci, tak aby honba a naděje obojí w radost úplnou

se obrátily, a proto ustanowil polonawržený low. A když počali lowit, požádal pan Balbon honce, aby jelena hnali k městu Tintaryol. A tak učinili, a jelen byl u samého města doražen. Balbon ale a Tristan zúmyslně hon takto wywedli, že jelen teprw k wečeru byl dostižen a doražen, až noc honce překwapila. A tu král Artuš obrátiw se k Balbonowi, prawil: „Příteli, tato dnessní nehoda zastihla nás twou winnou, poněwadž jsi nedal časněji doraziti. Kde nyní přes noc zůstati? K mysliwárně dobře tři míle cesty a wíce. A zde newím, kambychom ulehli!“ Řekl Balbon: „Pane noclehujte w Tintaryolu u krále Marcha, wždyť wás často dosti zwal k sobě.“ „Dobře prawíš,“ dí král, „wssak také dobře wíš, že Tristan u krále není w mitosti, aniž jsi mně také powěděl, jaká toho příčina?“ I dí Balbon: „O tom wám jiným časem zprámu dám; jen odessletе pana Kaje ku králi Marchowi a wzkažte, že dnes mínite u něj noclehowat, aby wám, a wssem wassím honcům míru a swobodného průwodu popřál.“ Pan Kaj odjel do města a wyřídil poselstwí, jemuž dal za odpowěd král Marcha: „Prawte pánu a králi, kdokoli přichází s ním a nech mne jakkoliw ublížil, bezpečen bude u mně a má míti mír a swobodný průwod, nebo welíké potěssení z toho mám, že král Artuš u mne přenocuje

a nemám nad něj ſobě milejſſího hoſta.“ — Pan Kaj děkowal welice za takowou přátelſkou odpowěd a zaſe jel ku králi, kterému oznámil, že mají nocleh, mír a ſwobodný průwod. To když uſlechli oſtatní, byli z toho welmi potěſſeni, obzwlášſt pan Balbon a Triſtan, prawíce mezi ſebou: „Co nám nyní překáží, majíce ſwobodný průwod.“ Také řekl Triſtan k Balbanowi, až přijde ku královně, aby ji nelíbal. Byl tam při dwoře způſob ten, že královna milé hoſti a wzácné lidi políbením uwítala. Balbon ſlíbil, co Triſtan žádal, a také ſlib ſwůj ſplnil. A když ſe blížili k městu Tintaryol, ſſel jim wſtíc král Marcha s přemnoha rozžatými ſwícemi; nebo noc byla již pouhá. Přiwítal krále Artuſſe welkou uctiwoſtí a oſtatní wſſecky, krom jediného; s tím ſe nemohl ſmířit. Potom odeſſel král Artuš ku královně, kde též tak uctiwě byl witán. Podobnou zwornoſtí wítala pana Balbona; chtějíc ho ale líbati, nepřipuſtil tomu Balbon, a chtěl w ſlibu ſtáti, jak ſe s Triſtanem mluwil. Ale Triſtan neſměl ſe ku královně přiblížiti, a byl to předce ze wſſech ten jediný, jemužby byla královna políbení nejraději byla dopřála. A poněwadž neſměl pan Triſtan líbání dojíti, nechtěl také Balbon polibení míti. Po uwítání uſedli wſſickni k wečeři a hoſté byli nejlepſſími krměmi a nápoji wy-

častowáni. Když se dosyta najedli a napili, prawil hospodář k hostu swému, králi Artussi, aby na to měl zřetel, by se dwořané jeho slnssně a počestně chowali; nebo kdoby jemu hanbu nějakou a nečest působil, že umříti musí tam, kde polapen bude. „Slíbil jsem wssem mír a swobodný průwod, nechť mně kdo ublížil, a také této noci mají dobře opatřeni býti; ač se wssak chrání, aby mně hanbu nepůsobili, sice je odsoudím i proto, co mně před tím oblížili.“ Na to odpowěděl Artuš: „K tomu sám budu wám nápomocen! Kdo wám nečest způsobí, ač trestán jest, jak wám bude libo.“ — A takto měl Tristan wýstrahy dosti; nicméně ani pohrůžkou, ani strachem nedal se odraditi aby se královny stranil, a proto tak často snássel zármutku dosti.

Král Marcha ale neměl při dwoře swém takowý palác, a takowé leháry, jako za našich časů; nýbrž páni a čeleď leželi w jedné síni, a jeden podle druhého. Král Marcha a paní jeho leželi na druhém konci síně; ale každý byl na jiném lůžku. To znamenal Tristan a zradowal se w mysli swé, nebo umínil, že potom předce, až wssickni usnou, s královnou bude moci porozprávět. Král Marcha ale tajně dal přinésti do leháry weliké pařezy, na nichž byla upewněna železa, jako bywají w jamách wlčích, a w síni přes

příč je naličiti kázal. Nebo myslil si, půjdeli Tristan tajně k Izaldě, takto se do želez chytí a pak že ho právem může usmrtiti. Panu Tristanowi wšak tato lest nenapadla, žeby na něj bylo naličeno. A když wšecko již spalo twrdě, nemohl se zdržeti, wstal z ticha a chtěl se k loži Izaldině přiblížiti. Uraziw se ale o železo naličené a pořezal se do nohy, až náramně krwáceti počal; wzal tedy šat z těla a ránu sobě obwázal. Předce se ale newrátil, nýbrž přistoupil k paní, a nemohli sobě oba toužení swých srdcí slowy wyjádřiti a jenom laskawým objímáním a srdečným želem dal na srozumění, co se jemu stalo, a že nyní života bude sprost a nic že ho wíce zachrániti nemůže. I zarmoutila se také paní a newěděla litosti, co sobě počíti. Plakala usedawě. Před tím naříkala jen pro swé rozloučení s pokladem srdce swého, nyní ale bědowala nad ztrátou jeho života. A proto loučili se mnohem trpčeji a bolestněji, než před tím; nebo prwé jim aspoň naděje zhýwala, ale nyní i tato zmizela z ohledu wýstrahy, kterou král Marcha před ulehnutím wyřekl. Oba byli w takowé úzkosti a strachu, až jim srdce želem usedalo. — Konečně se Tristan zase nawrátil na swé lůžko. Krwácel náramně a takto sám k sobě prawil: „Již není pochybnosti, že po životě mém jest weta;

nyní král jistě w hněwu swém pomstu wezme. Běda mně, že jsem přissel sem. Ach, přesladká, spanilá Izaldo! což tebe nikdy wice nemám uzříti? Pro tebe běduji wice, než sám o sebe! O kýžbychom raději jesstě oba byli na pousti, předcebych mohl nalézti cestu a příležitost, abychom se dostali do jiné země. Ach dnes jest poslední den mého žití!" — Takowé naříkání zaslechl pan Balbon a tázal se, co mu schází? Když se mu Tristan swěřil, lekl se Balbon a zarmoutil nemálo a tak i ostatní wssickni, jenž wedlé nich leželi a wěc tu zaslechli. I král Artuš sám se proto rmoutil. Prawili mezi sebou: „Není pochybnosti, muss. umříti! Král Marcha tak se řečí swou pojistil že mu z nás nikdo nesmí ani přispěti, ani pomoci, a proto musí umříti. I prawil pan Balbon, Dalekor a ostatní: „Aj tedy mi wssickni umřeme s ním, aneb jemu odtud pomůžeme." Tak welice byli wssickni ustrasseni. Ale pan Kaj prawil jim: „Wy wssickni domníwáte se býti tak moudří a chytří, wssak nic předce nedokážete a jste jako tupí blbowé, tohobych nazwal moudrým a schytralým, kdoby dal radu nejlepssí, aby jemu pomoženo bylo. A potom dal jim radu lstiwou, kterakby Tristanowi pomohli, řka: „Powím tedy co učiníme: Počněte se pojednou wadit a hassteřit, jakoby jste se rwát chtěli a jeden druhého

swrhněte s lůžka až do želez, aby jich několik bylo poraněno. Jenom to spomůže, a jiného nic.“ Řekl pan Balbon: „Zasluhuješ poděkowání, dobřes nám poradil!“ I ostatní počali se hassteřiti a rwáti, a jeden druhého do želez strkal, a tak že skorem každý byl zraněn a krwácel; jenom pan Kaj nehnul se z lože a chytře zůstal ležet. Wssak nebylo mu nic na plat; aby měl poděkowání za swou radu, strhl ho pan Balbon z lože a mrsstil nim tak do želez, že hnedle měl nejwětssí rány mezi wssemi. I křičel pan Kaj, co hrdla měl: „O běda, běda! což zde bywají wlci w lehárně, že jsou tu železa nalíčena? Co to má znamenat? Zahlaď je Bůh! Ach, jak zle jsem poraněn! Kýho dasa zde tropíme? Pomoz nám Bůh z této lotrowské peleste! Na mou wěru, jak živ neslyssel jsem o králi, jenžby takto hosti swé uctil; jaký to zlý způsob má tento, že na lidi nalíčí jako na wlky.“ Pan Kaj křičel tak náramně, že probudil král Marcha a hněwivě wolal: „Co tropíte, páni? domníwal jsem se, že jste způsobní rytíři; wy wssak w noci se rwete a bouříte jako nerozumná zwířata? Řekl král Artuš: „Nemohu je upokojiti, powždy mně takto činí a neustanou ani mé chvoti ani jinému k wůli.“ To když slyssel král Marcha, umírnil hněw swůj a usnul zase, i wssickni ostatní. Jenom pan

Tristan nespal a ssel opět ku králowně a panownici swého srdce, a těssil se s ní nad zachráněním swého žiwota. Laskawě a blaženě objímali se, nebo bylo jim w mysli, jakoby z mrtwých wstali a poznowu obživili. Zapoměli na wssecku strast a litost předesslou a rozmlouwali až do switání. Tu wssak musili se rozloučiti, ani také wěděli, kdy a kde se zase uhlídají.

Na uswitě potom, když wstali rytíři, bědowali wssickni, a rány sobě přewazowali, tak že i králi Marchowi líto bylo a sám se styděl nad swou rozssafností, newěda sám, kterak se má wymlouwati, nebo rytíři skorem wssickni kulhali. Ale jakkoli král byl lstiwě tu wěc nastrojil, předce byl zaslepen a neznamenal nic, co se wssecko té noci dálo. A když potom wssemu byl konec učiněn, rozžehnal se král Artuš s králem kurnewalským a nawrátil se s rytíři do Britanie; pan Balbon ale příteli swému posloužil, jako byl slíbil.

Třidcátá sestá kapitola.

Jak pan Tristan ode dwora krále Artusse odessel, a do země Karessé se dostal.

Nedlouho potom, co se to stalo, nechtěl již pan Tristan u dwora krále Artusse déle pobýti a proto rozžehnal se a táhl dále. Ale

králi a wſſem rytířům líto bylo a nerádi ho propuſtili. Obzwlášſt pan Balbon ulehal na reka a připomínal jemu ſwé přátelſtwí a wſſecko, co mu kdy milého a dobrého prokázal; ale wſſecko nadarmo. I ſám král ponabídl jemu léna a ſtatky; ani to nepohnulo Triſtana; nechtěl déle w Britanii dlíti a odjel. A když odjížděl, bědowali muži a ženy, obzwlášſt pan Balbon. Rozžehnal ſe rek s ſlzícím okem, nebo líto jemu bylo, wíc jako kdy jindy, že ho přítel jeho Triſtan opuſtil. Král a královna a wſſickni rytíři wyprowázeli Triſtana, až ſe rozžehnal a tu wſſem kanuly ſlzy po lících.

Pan Triſtan ale a jeho wěrný Kurwenal jeli ſpolu dále, co za ſedm dní ujeti mohli a dojeli do krásné země. Byla wſſak země tato welmi popleněna, a města a místa wypálena, že nebylo nikde widěti ani chaloupky, ani živého tworu. Mnoho pěkných a pewných hradů bylo k uzření pobořených, i také města a weſnice, po různu rozlehlé, byly puſté a takto dwa dni jeli tou krajinou a neuzřeli ani celou chaloupku, ni člowěka, nebo jiný živý twor. Ale třetího dne před ſoumrakem zočil pan Triſtan kapličku na wyſokém wrchu a wedlé ni ſtaweníčko, z nějž kouř wyſtupowal. I klusal wzhůru a přijedouce tam, wyſſel jim wſtříc kněz, jménem Míchal. Pan Triſtan ſſtoupil s koně a proſil o nocleh, nebo již tři dni nepojedli a nepili.

Kněz pak řekl: „Pane, dám, co mám: měl-
bych co lepſſího, rádbych ſe s wámi zdělil. Pan
Triſtan děkowal wděčně a zůſtal u něj na noc.
A když wečeřeli, a při ohni ſe hřáli, tázal ſe
pan Triſtan, číby byla tato země? Odpowěděl
kněz: „Byla to krajina nejlepſſí a nejurodnèj-
ſſí, jak jen ſi kdo přáti může, před tím, než byla
wyhubena a wypálena; pánem pak byl nad ní
král Hubalín z Kareſſé. A poſlyšte, kterak wy-
hubena byla: takowou ſſkodu učinili králi jeho
wlaſtní poddaní a ſice z této příčiny. Pán můj
má w zemi ſwé hrabě, jenž mu jeſt poddaný
a nazwán Riolín z Montiſu. Riolín pak jeſt
tak mocný a bohatý a při tom i rek udatný, že
jeſt wzáctnějſſí, než kterýkoliw jiný z pánů
země a tento opowážil ſe pomyſliti, že jemu
král dá dceru ſwou za manželku. Pánu nému
ſe wſſak nezdálo za dobré, aby dceru ſwou dal
poddanému a myſlil ji lépe zaopatřiti. A hrabě
wida, že jemu panna orepřína byla, i chtěl ſi
ji mocně přioſobiti, a tak lſtí a ouſkokem a we-
likými ſliby zbouřil lid proti králi, aby odpadl
a s ním táhl. Takowouto zlomyſlnoſtí a ne-
prawoſtí byla tato ſpanilá země zhubena a po-
pleněna až na hrad Kareſſé, který zbojníci
ſlézti nemohou. Předce ale oblehli zbojníci pe-
wnoſt a pán můj jeſt tam zawřín a nemůže
žádný ani tam, ani wen; na hradě nouze jeſt
weliká, nebo nikudy nelze tam ſſpíži nějakou

dostat. A takowou bídu snáſſí pán můj bez winny a nemůže déle odporowati; nebo nemá než jediného syna, jménem Kainis, jenž ostatně také mnohé rekowstwí prowádí; ale což ten jediný rek proti takowému množstwí nepřátel? Nebo tito každého dne postawí se ke branám mostu a wolají aby někdo wyssel, a s nimi se potýkal. Wssak z hradu žádný newyjde a brány se neotewrou!" — Tázal se pan Tristan: „Dalekoli až do hradu?" — Rekl kněz: „nebude dále dwou malých mílí." A potom ssli na odpočinutí. Na ráno ale kněz jim udělil swého požehnání a dobrou snídání je častowal. Pan Tristan srdečně děkowal, a rozžehnaje se s dobroečinným tím mužem, odjeli oba.

Třidcatá sedmá kapitola.

Jak přijel pan Tristan ku králi Hubalínowi a bojowal proti hrabínu Riolínowi.

Doraziw Tristan ke hradu Karesſé uzřel krále Hubalína na hradbách státi, a tázal se, jeli tam král? Král odpowěděl: „Zde jsem, co mně přinássíte a co chcete?" A hned zawolal král na syna swého, aby on také reka uwiděl. Prawil pan Tristan: „Pane, zaslechl jsem, že wám nepřátelé welice sskodí, a proto přicházím, abych wám byl k službám. Budeli nám sstěstí příznivé, pomstím wás na nepřiteli!" Král se

zamlčel na chwíly, a řekl potom: Bohu žel! newede se mně tak, abych wás mohl uwítat, jako sluſſí! — „Pane, powěz jenom proč?“ Prawil král: Mám-li wám příčinu říci, příſluſſí, abych prwé zwěděl, kdo jſte, a wás abych znal.“ „Triſtan jméno mé a jſem ſyn ſeſtry krále Marcha.“ „Prawil král: „Jſili Triſtan, ſlýchal jſem někdy o waſſem welkém rekowſtwí. Běda wſſak, běda! že wás oči mé ſpatřili, nebok Bohu žel! nemohu wás u ſebe podržeti!“ Tázal ſe Triſtan: „A proč?“ — „Neſmím říci, obáwám ſe, že mně to bude na ſſkodu.“ — „Pane, ſlibuji wám na čeſt rytířſkou, že wás nezradím, ani také cos ke ſſkodě waſſi podniknu!“ — „Nuže tedy, zjewím wám žel můj, nebo ſlyſſel jſte, do jaké bídy mne wlaſtní lid můj uwrhl a kam mne ouhlawní nepřátelé přiwedli. Wálka trwá již tak dlouho, že z nedoſtatku ſſpíže žádného přijmouti nemohu. Nemáme ani chleba, ani cos jiného, a nelze nám také nic do hradu zawéſti, krom bobů, nímiž ſe živíme, abychom docela nezhynuli. Wy ale jſte tak wzneſſený, a wyſokorozený, a nouze neznáte, žeby jſte naſſi bídu snáſſeti nechtěl. Aniž také chci wás přemlouwat, a proto wás přijmouti nemohu.“ Prawil Triſtan: „Pane, mohu wás ujiſtiti, že není muže na hradě tom, jenžby byl snáſſel tolik bídy, co já ſneſl. Nebo jiſtě dwě léta ſtrávil jſem

bez chléba a wařeniny. A proto, co wy ſnesete, ſnesu také a jak wy se žiwíte, budu s wámi žiw.“ — Na to prawil syn králůw, Kainis: „Pane a otče! chceli s námi držet, dopřejtež mu to mně k wůli. Ať dobré i zlé snáſſí s námi, dokud to pán Bůh nezmění.“ A wida král tak dobrou wůli jeho, welel bránu otewříti a pana Triſtana do hradu puſtiti.

Král a Kainis, i wſſickni rytíři wítali Triſtana wedle hodnoſti jeho. Pan Kainis polibil reka, a tou chwíli ſlíbil jemu wěrnoſt ſwou a ſwé přátelſtwí, podaw jemu ruku ſwou. A potom řekl Kainis: „Půjdeme k ženám, aby tebe také wítaly. Spatříš ſeſtru mou a jiſtě uznáš, žes newidal ſpanilejſſí panny; jiſtě hodna jeſt nejwzneſſenějſſího mocnáře.“ — „Jak ſe nazýwá ſeſtra twá?“ Tázal ſe Triſtan; „Izalda,“ odpowěděl Kainis. — Triſtan připomenul ſobě ſwou Izaldu a myſlel ſi, že také na něj zapomíná a proto prawil sám k ſobě: „Izalda ztracena, Izalda nalezena!“ Zatím přiſſli do ſíně mezi paní a Triſtan widěl Izaldu; ale nechwálil ji, jako ſe Kainis domníwal, nebo jeho Izalda byla mnohem krásnějſſí. A když potom odeſſel, prowáděl ho pan Kainis po celém hradě a powěděl mu wſſecko rozležení nepřátel. Pan Triſtan ale byl válek powědom, ſchytralý a tázal ſe: kterak král válčí? zdálo ſe, že bojuje před hradem, nebo brání-li ſe na

hradbách? Kainis řekl: že má nepřítel takowé množství rytířů, kterých je počet nesčíslný, a ti že každého dne přichází k hradu a chtí se potýkat. Hrabě Riolín ale, pán jejich, že nejprwnějssí přijíždí, a zwe nás k souboji. Wssak žádného zde není, jenžby se s ním pokusil. A když žádný z hradu newyjede, zase odejdou. Pan Tristan žádal Kainise, aby ho na zejtří na uswitě z hradu propustil. Kainis ale odepřel jemu žádost, řka: že se wssickni zapřisáhli, prwé bránu otewříti dokud nepřítel nezmizí. Pan Tristan ale zapřísahal se tak welmi na wěru swou, že mu to Kainis nemohl déle odepříti. A jak se rozednilo, pustil Kainis pana Tristana z brány wen. Tristan wyjel do pole; čekaje na hrabí Riolína. Nedlouho potom spatřil ho klusati a daleko za ním ostatní rytíře jeho; a takto připrawil se, s ním se setkati. Také pan Riolín Tristana již zočil, a tomu se diwil, nebo dlouho již, co mu žádný rytíř wstříc newyjel. I obáwal se, že rytíř před ním uprchne a proto hnal koně swého tím prudčeji. Ale také pan Tristan nedlel, obratně se uhnul a srazil Riolína s koně. Sám také skočil dolů a udolal hrabě docela, rozpoltiw jemu přilbici a sstít mečem swým, tak že Riolín myslil, že již života má na mále. Wida tedy Riolín, že přemožen jest, prosil o milost a zapřisáhl se Tristanowi na swou wěru rytíř-

ſkou, že wſſecko ſplní, co Triſtan požádá, i také, že wojſko odeſſle, a ſám ſe doſtawí na hrad jako wězeň, aby ſe potom wyplatil podlé wůle jeho, jen aby byl při žiwotu zachowán. To když hrabě wſſecko ſlíbil, přiklusali jeho rytíři a ſluhowé, chtíce pánu ſwému nápomocni býti; měli ſi ale přiſpíſſiti, chtěli-li jemu pomoci. Jeli také až k hradu ſamému, a chtěli ſe potýkat. Riolín ale ſplnil ſlowo ſwé a ſſel s panem Triſtanem na hrad, rozkázaw jeſſtě, aby wojſko hned ſe od hradu wzdálilo.

Triſtan prawil k zajatému, aby dal i hned hojnoſt ſſpiže přináſſet, jinak že muſí toho dne jeſſtě do hlubiny hradní wěže. Hrabě Riolín byl ale muž welmi hrdý a myſlel ſobě, žeby mu to bylo k hanbě, aby pro drobet ſſpíže we wěži byl zawřín a také raději oželel potrawu, nežby byl tělo ſwé týznil: a proto rozkázal hned tolik ſſpíže ſwážeti, že měli na hradě do ſſeſti měſiců zásoby.

Takowou hanbu chtěli ale druhowé hraběte Riolína pomſtíti a wzkázali králi, aby zajatého i hned propuſtil, jinak že hrad ſlezou a město rozboří a co kde žiwého, že mečem zahubí. Řekl pan Triſtan: „Buď nám Bůh miloſtiw! Ale před nimi budeme bezpečni; nebo jejich wyhrůžky ho neoſwobodí, ak jim to milé, nebo nemilé.“ — Co toto jeſſtě prawil, již přiſſel poſel ku králi, že jemu dwa ſyni

ſeſtry jeho na pomoc táhnou a dwa tiſice praporců wedou a ſpolu i tolik ſſpíže přináſſí, jakoby ſe zde chtèli celý rok uſaditi. Zaſlechnuw Triſtan takowé poſelſtwí, proſil krále, aby páný co nejſſlawněji přijal a w uctiwoſti přiwítal. A tak ſe i ſtalo: Král jim ſſel wſtříc ſe wſſím ſwým rytířſtwem, a uwítal ſynowé ſwé, jakž náleželo. A potom powěděl, jak ſe mu wede a co pan Triſtan dobrého jemu prokázal, a že jedině jeho přičiněním ſſtěſtí wálečné jemu ſe okazuje nakloněnějſſí. A potom uſneſli ſe wſſickni, aby král ſwěřil panu Triſtanowi wſſecko wedení wálky a král wſſem ſwým přátelům a manům, by poſluſſni byli příkazů Triſtanowých a wſſecko konali wolně, co jim rozkáže.

Třidcátá oſmá kapitola.

Jak táhl pan Triſtan s královſkým wojſkem do pole, a kterak nepřítele porazil a přemohl.

Prwé powědíno, kterak chtěl lid Riolínům pána ſwého pomſtíti a jaké poſelſtwí dali králi wzkázati. Král tedy neſměl také zaháleti, nýbrž muſil býti pohotowě, aby ſe nepřátelům opřel. Triſtan, wůdce wojſka, welel každému w brnění a při zbrani býti, řka; „Pomocí Boží, naleznou wás připrawené, nechť jich mocnoſt jakákoliw.“ A pak uſpořádal lid ſwůj takto; krále poſlal za

město s dwěmá sty oděnci: pak přiſſli ty s palicemi, helepartami, píkami, ſekyrami a hwězdami ozbrojení, a těch byla řada dlouhá; na třetím místě ſtáli rytíři a panoſſi jejich s meči a ſſtítami. Také zástup ſouſedůw měſtſkých, majice kyje, tyče a rozličnou zbraň ſtřelnou, byl pohotowě a k zápaſu připrawen. Na jiné opět místo wyſlal jednoho ſynowce králowa s lidem přiwedeným a také druhého ſynowce opodál města. Wſſak ale přísně přikázal, a snažně je žádal, aby každý, kde ſtojí, pokojně ſe měl, a nehnul ſe prwé, až pro ně Kurwenala wyſſle; pak aby ſe k němu přirazili. A toto když wſſecko dobře zařídil a zawedl, wyjel w průwodu pana Kainiſe s 200 muži nepřítelí wſtříc. A když ſe obě ſtrany již tak přiblížily, že ſe widěti mohly, wſſickni ſe ſebrali a připrawili. Riolínowo rytíři ale domnímwali ſe tak ſtatečnými býti a ſilnými, že z wětſſího dílu wyjeli bez pancířů a brnění a tak mnohý byl žiwota proſt, jejž ſobě déle jeſſtě zachowati mohl. Hněwem naplněni, hnali ſe do nepřátel, chtíce ſobě takto weliké pocty dobýti. Pan Triſtan ale s praporci ſwými tiſſe ſtál, aby Riolínſſtí na něj wrazyli; ſe mezi ně takowými ranami, že na prwni útok mnohý ſe do piſku ſwalil.

Znamenawſſi to Riolínowo wojſko, obrá-

tilo paty a Triſtan ſe puſtil za nim, wſſady je ſekaje a poráżeje. Nyní teprw strhl Triſtan a Kainis boj urputný, zajmouce wíc jak třidcet rytjřů. A tu počalo bědowáni a kwílení u wojſſtě hrabího. Raněných a mrtwých leželo neſčíſlné množſtwí, nebo koho pan Triſtan mečem zaſtihl, jiſtě wíce newſtal. Ale nepřátel bylo weliké množſtwí, a ſotwa byl jeden záſtup poražen nebo rozptýlen, již tu byl zaſe jiný čerſtwý a odpočinulý. — A tak muſil pan Triſtan konečně předce uſtupowati; zřídil ale uſtoupení ctné a rytířſky. Znamenaje totiž, že mocnoſt nepřátelſká přílis ſe množí, měl za to, žeby byl čas, aby mu král na pomoc přiſſel; a proto poſlal Kurwenala s poſelſtwím, aby král na pomoc táhl. Zatím přiletěl král Nampecenis, jenž byl pomocník nepřátel, na koni ſwém a ujaw koně pana Kainiſc za uzdu, s welikým křikem ho do zajetí táhl. Triſtan ale, jenž dáwal rozkazy Kurwenalowi, ozčil takowéto zajimání a rychle obrátiw oře ſwého, pádil za Nampeceniſem a náramnými ranami ho z moci nepřátelſké wyſekal. A tak aba zaſe nawrátili ſe k záſtupům ſwým, poráżeli hejna nepřátel a náramnou jim ſſkodu učinili. Wſſak ſynowcowé krále Haubalina neméně ſtatečně počínali ſobě, a roztřiſſtili ſſtíty a přilbice, tak že mrtwí w prawo a w lewo leželi. Když

ale seč již dlouho trwala, klesali ubodaní koňowé pod mnohými a sám také pan Tristan ranami nepřátelskými o swého koně přissel a musil s ostatními pěssky se potýkat. — I prawili mezi sebou: „Nyní jim wice neutečeme, a jestli že se jim zdaří po wůli. jest weta po nás. Chraniž Bůh, aby se jim zdařilo!“ A těmi slowy uwrhli se w nejwětssím hněwu na nepřítele, bodali a sekali wssí sílou a zástup jeho mocně tiskli nazpět. Nepřátel mrtwých leželo na bojissti nesmírné množstwí, jenž při útěku wojska hrabího Riolína poraženi byli. A když potom pan Tristan a ostatni zase koní dossli, a zle mezi zástupy nepřátelskými meči swými máchati počali, přissel jim král Haubalín s dwěma sty oděnci na pomoc. Předce wssak nepřátel bylo jesstě takowé množstwí, jakoby ze země rostli. A tu usmrtili oba rekowé, pan Tristan a pan Kainis tolik lidu, že nelze powěditi. A tak učinili i oba synowci králowy a zawěsiwsse swé sstíty za sebe, máchali meči swými oběma rukama. Padali mrtwí bez počtu a seč byla tak náramná, že na mnohých místech krew stála po kotníky. Widěwsse ale nepřátelé, že padají, co mdlé mouchy, zdwihli se konečně na útěk; wssak i na útěku bylo jich welmi mnoho pobito a jesstě wice zjimáno. A takto sebral

král takowé množství zajatých, že mohl sškodu swou uahraditi, nebo hrabě Riolín musil sebe i lid swůj welkými penězy wyplatiti. — Král takto krwawě a přísně potrestal zlost nepřátelskou; a to wssecko jen panu Tristanowi měli co dělowati. Uspořádal také Tristan stálý mir a hrabě Riolín musil králi úplnou náhradu dáti, zemi zase zdělávati a wssecky útraty válečné hojně a dobře zaplatiti. Riolín wssemu přiwolil a sám jesstě rád byl, že tak z lehka životem swým wywázl.

Třidcátá dewátá kapitola.

Král, obávaje se, že ho pan Tristan opustí, dal jemu dceru swou za manželku.

Po skončené válce, když se král zase zmohl, a jmění znameuitého nabyl, jesstě pan Tristan nějaký čas při dworě jeho se pozdržel. Pan Kainis ale, přítel jeho, obával se, že Tristan někdy nenadále odejde, a proto přemejsslel, jakby tomu zabránil a welmi lichotně a bratransky s ním zacházel. Jednim dnem prawil: „Přiteli, tys prokázal otci nému a nám wssem welikou službu a lásku, začež se tobě nikdy wedlé zaslouženi odměniti uemůžeme. Také jsi otci tak milý jako já, z toho již to můžeš seznati, že dal po wssí říssi prohlásit, aby tebe jedenkaždý tak ctil

a sobě wážil, jakobys dědič byl wšíi mocnosti jeho; proč tedy nežádáš, aby tobě dal sestru mou za manželku?" Pan Tristau prawil: „Učinilbych tak, kdybych věděl, že mne ji neodepřete? odepřeli ale, trpce mne to zaboli a pak bylo wssecko mé posloužení marné." — Řekl Rainis: „Wssak medle, budeli, mu to milé, a dáli ti dceru?" — Prawil pan Tristan: „Kdybych věděl, že učiní tak, kdožby byl potěssenějssí? — Nad odpowědí touto zradoval se pan Kainis a donesl ji ku králi, jemuž také byla milá. A takto swedl manželstwo a dal panu Tristanowi sestru swou.

Pan Tristan živ byl s manželkou swou za celý rok, aniž se k ní manželky přiblížiw, nebo wssecko srdce jeho a mysl bylo jediné u nejmilejssi panownice Izaldy w kurnewalské zemi: od ní se nemohl nikdy odloučiti, ani w bouři, ani w boji ani w jiných nesnázích. Manželka jeho snássela tedy takowé podiwné chowání bez hněwu a závisti, nebo newěděla, kterak sobě pomoci. Jednům dnem wyjeli král a královna, pan Tristan a jeho manželka z města Karessé do pole na procházku. Pan Kainis je zprowázal. Jeli přes potůček, jenž přes cestu tekl. Izaldin kůň wstoupil do wody tak kwapně, že woda wysoko na horu wstříkala a pannino nohy zmáčela. — I prawila Izalda sama k sobě: „Wodo,

wodo, neznám tebe, jak se tedy odwážíš, na mé nohy sahat, k čemuž se ani smělý Tristan neodwážil?" To sama u sebe prawila, nepomyslíwssi při tom na nic zlého. Pan Kainis ale zaslechl a porozuměl slowům jejím, a tázal se, co sseptá? Paní líto bylo, že zaslechl bratr slowa její, musila to ale říci. Na to prawil pan Kainis: „Tys nyní již za celý rok manželka Tristanowa, kterakby to bylo možná? Nemluwilas prawdu." „Prawda jest, bratře, pan Tristan je tak počestný, že se mne dosawad nedotekl." Prawil pan Kainis: „A tak jsi se také nestala jeho manželkou." I hned obrátil se k otci a žalowal: že pan Tristan dosawad nepoznal swou manželku, řka: „to nás wssecky tupí a zahanbuje, a z jiné příčiny to neučinil, nýbrž že nás chce opustiti." Řekl král: „I toby nás Bůh sám opustil, nechtěby nám pomoci. Wssak hned budeme soudit, nebo zde se to nejlépe hodí. A hned sebrali několik mužů a přátel, a co jich s sebou jelo a jednosworně se usnesli, že musí Tristan umříti. Pan Kainis ale připomenul sobě přátelstwí wěrnost, kterou se obadwa zaslíbili, a prawil: „Jest přítel můj, a neslussí, abych ho usmrtil bez wýstrahy, a proto prwé jemu wypowím přátelstwí, abych čest swou zachowal." A proto obrátil se k panu Tristanowi, prawiw: „Odříkám se wasseho

přátelstwa a spolku, který jsme spolu měli a nechci déle míti wás za přítele, ani we společnosti wassí trwati.“ Pan Tristan tázal se proč? „Proto, že jste mne a sestru mou a nás wssecky potupil.“ Pan Tristan zapíral a chtěl wědět, kterakby je byl potupil? — Kainis ale dí jemu: „Co o tom mluwiti sám nejlépe wíte.“ „Newím, prawil Tristan w skutku, newim, jakbych wás a sestru wassi tupil? — „Powim tedy,“ řekl Kainis; — „dosawad jste nepojal Izaldu za manželku, nám wssem k potupě a k hanbě, a wíme předce, že z tak wysokého jest rodu, jako wy sám. Wy ale nám wssem učinil jste tak k potupě a zahanbení, proto že nás opustiti chcete!“ Na to odwece pan Tristan: „Pane Kainisi, wěřte slowům mým, že mně nikdy nenapadlo, abych ji odpustil; tomu wšak jiná jest příčina, že jsem dosawad Izaldu nepojal za manželku.“ — „Rcete, co jest za překážku?“ Prawil pan Tristan: „Nepowím, nebo by jste to nemile přijal, kdybych powěděl.“ — Na to Kainis: „Tristane, powězte, jinak to newezmu, než jak prawém bude.“ I prawil Tristan: „Pane Kainis, sestra wasse, nikdy jesstě mne newelela, abych ji milowal jako manželku; nebo wězte, nachází se paní, králowna, a ta mně k wůli psa sobě wice waží, než wasse sestra mne. A protož

jinak ſi to newykládejte, než jak právem uznáte; co činím a zanechávám, nic bez příčiny nečiním. Odložte hněw a promrzení a chceteli mne upoſlechnouti, zawedu wás tam, kde ſe na wlaſtní oči a uſſi přeſwědčíte, že prawdu mluwim. Shledáteli to ale jinak, než jak prawím, dáwáu wám právo a moc, aby jſte ode mně náhradu žádal, jakýmkoli způſobem chcete." A potom muſil pan Triſtan Kainiſowi ſlíbit, že ſe zaſe k manželce nawrátí, a že ſe jim wydá ſám a ſám, neſhledajíli, jeli tomu tak, jak prawí, aby mohly na něm pomſtu wzíti, jak jim libo bude.

Čtyřidcátá kapitola.

Jak pan Triſtan jel s panem Kainiſem přes moře na hrad wéwody Thynáſſe, a co wice s ním ſe dálo.

To když mezi ſebou umluwili, odjel Triſtan s Kainiſem. A když přijeli na břeh mořſký, wſtoupli na lodi, aby je přewezla do země kurnewalſké. Doſtawſſe ſe k hradu Litany, jenž náležel wéwodowi Thináſſi, přirazili ku břehu a odebrali ſe z korábu na hrad. I přihodilo ſe, že právě byl doma wéwoda Thináš. Šel jim wſtříc a s welikým potěſſením oba přiwítal; nebo nebylo mu milejſſího hoſta, jako pan Triſtan, jenž byl nejlepſſí jeho přítel.

Tristan obrátil se k wévodowi a swěřil jemu jak se s ním děje, a žiwot jeho že w rukou je nejmilowanějssí panownice jeho, ten aby jemu zachowala, nebo wzala, jak jí k libosti za dobré se zdá. Nic wssak že nežádá, než aby jemu byla nápomocna a těch trapliwých starostí ho zbawila. Řekl také wévodowi, kterak a jakým způsobem státi se to může, a prosil, aby jemu k wůli krále požádala, by s hojným rytířstwem na Blankow wyjel na honbu. Sama aby také přijela se wssemi panami w nejwětssí kráse a stkwostnosti, co jen možná a chrta, kterého jí darem dal, aby též, co nějakou stkwostnost s sebou pojala. „Příteli milý a wěrný," prawil, „zjew panownici mé prawdu mé ouzkosti a snážně pros, aby mne neopustila, nýbrž aby mně byla nápomocna k zachowání žiwota mého nebo nade wssecky ženy jest mně nejmilejssí, co žiw budu. Nepochybuji také, když uslyssí, že jsem zde, neodřekne se cesty, nýbrž pilně se přičiní, aby cestu sem se wssí slávou wykonala, tak, jakož žádám, zwlásstk, když uslyssí, že na tom žiwot můj záleží a w ruce jeji se nachází. A proto příteli Thinásssi, wyřiď poselstwí se wssí pilností, nebo žiwot můj jest w rukou twých tak dobře, jako w rukou mé panownice. Cheešli pomoci, bude mně pomoženo; opustišli mne ale, tedy umříti musím.

Wím wſſak o tobě, kde mně jde na hrdlo, že mně nepomůžeš; to iſi mně již před tím jiſtě dokázal.“ Thináš odpowěděl: „Mohuli ſe ſpoléhati, že ti paní a královna má jeſt nejmilejſſí, jak ſám prawiš, jiſtě toto poſelſtwí na ſebe uwalím.“ Řekl pan Triſtan: „Ano přiteli, jinak není. Spoléhni ſe na ſlowa má, že ſrdce mé a myſl nikdy od ní neodwrátím; mám w ni také pewnou důwěru, že mne ſkrze mou ſtálou láſku a wěrnoſt od ſmrti wyſwobodí.“ — „I wěř, prawil Thináš, že paní má jiſtě učiní, jak tobě libo; nebo wím, jak uſlyſſí, že tobě na tom záleženo, nebude jí útrat líto a wſſecko zřídí podlé žádoſti twé. A bykby i tobě tak mnoho na tom nezáleželo, předceby tebe nepropuſtila dříwe, až tě zas uzří. I nepochybuji, wyřídím wſſecko dle libosti a proto můžeš žiwotem jiſt býti.“ Prawil pan Triſtan: „O milý Thináſſi, wěrný příteli! chceſli mně tedy po wůli býti, i rci paní mé, že na ſilnici, kudy pojede, chatrč ſtojí hájného a na blízku huſtá křowina, tam aby dobře pozorowala. To míſto jſem zwolil, kde ſe s přítelem mým ſkrýji. Jak brzy ale ku křowí přijede, a blízko nás ſe pozaſtawí, wſtřelím koni jejímu ratoleſt do hřiwy; tak ať zaſtawí koně a ſama wede chrta, by ſe přeſwědčil přítel můj, že prawdu mluwím.“ — To wſſecko a jeſſtě mnohé jiné dal wzká-

zati paní swé. Na znamení poslal jí také prsten, wlastní dar její, aby uwěřila že w zemi se nachází.

Pan Thináš jel a doraziw ke dworu krále Marcha, nalezl krále a královnu při hře; jak ale do swětnice wstoupil, i hned přestali hráti. I přistoupil pan Thináš ku královně řka: „Paní, budu s wámi hráti.“ Hraje, a kameny sem tam táhna, wice jak bylo za potřeby, položil ruku, na které měl prsten, pokaždé na kostkowaný podkladek. Zoumyslně to činil, aby si jen královna prstenu powssimla, A jak ho zočila, hned odložila hru. Odessla do swé komnaty a kázala wévodu k sobě powolati. Zde se ho ptala, wíli, kde Tristan trwá? I řekl: „Paní, wím, jest na mém hradě.“ „O, powěz, milý Thinássi, wěrný příteli, powěz, jak se má? Chce mne uzříti?“ Odpowěděl: „zdráw jest, a dychtí jediné, aby wás mohl uzříti, co se také brzy státi může.“ Na to odpowěděla královna: „přemilý příteli! kdy to bude, a kterak se to státi může?“ Thináš dal prsten královně pilně napomínal, aby mu prosbu jeho nnodepřela, nýbrž splnila, co žádá, aby se cesta jeho sstastně a jemu ke cti skončila. Wěděwssi nyní paní, že miláček její tak blizko se nachází, byla z toho nad míru potěssena, nebo co byl nepřítomen, nikdy potěssení neměla. Neodkládajíc wěc tu,

hned žádala krále, aby s rytířstwem k Blankowu na honbu jel, a to když jí král slíbil, připrawila se s pannami swými tak stkwostně a nádherně, že kroniky o tom diwy wyprawují.

Druhého dne při switání wyjel také pan Tristan s Kainisem a skryl se w podotknutém křowí, jakož byl paní swé wzkázal. Nedlouho potom přijeli královsští kuchaři s kotly a pánwemi a po nich lid jiný, nesoucí krmě; wssech těch zdálo se Kainisowi dosti weliké množstwi, dále následowali trukšasowé a čissníci a mysliwci a honci s psema u welikém množstwí. Na to jeli královské komorní wozy a komorníci a hned za nimi sám král se wssemi rytíři w průwodu počestných drabantů, že se pan Kainis tomu množstwí welice diwil. Nyní teprw následowaly paní a komonstwo ženské. Královna ale tažení jejich takto zřídila, že jej wždy rytíř podlé panny, a druzí dwa za nimi opodál, aby dwa a dwa několik kroků od sebe byli wzdáleni a jeden druhého neslyssel, co rozprávi. A byly také paní i panny zlatem a stříbrem a mnohými drahými kameny přestkwostně ozdobené, a jedna stkwostnějssí než druhá, a čím wice jich jelo okolo křowí, tím krásnějssí byly. Nyní následowala překrásná, milowání hodná panna, a tu domníwal se pan Kainis, že nikdy jesště neuzřel

něco ſpanilejſſího, řka: „Hle hle! zde jede králowna!“ Triſtan ale odpowěděl: „Není to králowna; tato podobá ſe jí jako tmawý mrak jaſnému ſlunci.“ Pan Kainis mlčel, ale neweřil mu, nebo zdálo ſe jemu, když pohlédl ſpanilé té panně do twáře, jakoby do jaſného zrcadla byl hleděl. A tato panna jmenowala ſe krásná Gymela z Šitajeli; podlé ní jel pan Kailach, hrabě z Miliachu, a byl to mládenec nejozdobcnějſſí, jemuž rowno nebylo; tito dwa z úplna twářemi k panu Kainiſi obráceni, tak že welmi přiwětiwě a weſele wyhlíželi. To když zuamenal Kainis, ſám k ſobě prawil, že na celém ſwětě nic není ſpanilejſſího, a líbeznějſſího, jako tito dwa. A když přijeli, jela wěrná Branžela ſamojediná, bez průwodčího, co oſtatní wſſickni dwa a dwa poſpolu jeli. Když ji zočil pan Kainis, myſlel ſi, že w podobě a poſtawě jeſſtě jeſt ſpanilejſſí, než předeſſlá. Za ní táhli dwa nádherní běloušſi, neſouce welikon, krásně ozdobenou truhlu s nádobami zlatými a ſtříbrnymi a s welikým množſtwím klénotů. Na wrchu ležela ſtkwoſtná poduſſka. I ptal ſe Kainis: „co je to?“ Na poduſce ſpočíwá chrt, jejž jſem darem dal panownici a mně k wůli tak ho má we cti. To když zaſlechl Kainis, prawil: „Wěru, prawdu jſi mluwil, w takowé uctiwoſti ſeſtra má tebe nikdy neměla.“ A to když

promluwil, takowá záře spanilosti do oči mu padla, že se mu zdálo, jakoby mu byla dwě slunce oči zaslepila, a hned tázal se, kdo jest? Tristan radostí naplněn, odpowěděl: Zde přichází královna, nejmilejssí mého srdce panowníce! Pan Kainis ale newěřil, žeby takowá krása z ní zářila, až ji sám zočil. Královna jela sama, nebo poslala swého průwodčího Auktráta zpět do města, aby hledal, čehož nikdy nalezti nemohl; rádaby byla widěla, aby se nikdy nenawrátil. A tak sama až ku křowí přijela, přinesouc s sebou záři swětla a krásy, která již pozdálečí pana Kainise zaslepila; i musil se sám přiznati, že jakživ podobnou krásu postawy ženské neuzřel. Stál jako zkamenělý, a nemohl ustáti w obdiwowání záře její krásy, jenž z ní swítila, a prawil k panu Tristanowi: „Příteli, nebylbych uwěřil, že kdo ze tworů lidských takowou jasností a krásou obdařen býti, může, kdybych se o tom nebyl wlastníma očima přeswědčil."

Pan Tristan chtěl nyní zjewiti a paní dát na srozuměnou, že na blízku se nachází. Utrhl tedy ratolest a střelil ji z luku koni do hřiwy, na němž panowníce jela. Paní Izalda i hned znamenala, kdo zde jest, a zastawila oře swého. A potom powolawssi k sobě Branželu, kázala, aby jí mladého hrabí Kailacha přiwedla. A když přijel, welela jemu, aby

jel ku králi a oznámil, že se na cestě rozne-
mohla, aby ji tedy té noci ostawil samou, že
sobě dá za wodou stan postawiti; sám ale
aby zůstal na druhé straně řeky, by takto
měla odpočinutí a pokoj před powykem ho-
necké společnosti; i dala také prositi, aby o
to pečowal, by potom až přijede do Blankowa
hospodou, nebylo slyssseti ani psů, ani troubení
loweckého, poněwadž na hlawu stůně, a toho
powyku snésti nemůže. Kailach hned odjel,
aby králi poselstwí přinesl, a král rád splnil
žádost její, nebo paní byla jemu tak milá, že
rád wssecko wykonal o čež ho prosila. Potom
skočila s koně, aniž jí kdo byl ku pomoci, co
se nikdy jindy nestalo, a sama ssla k zlaté
truhle, kde chrt na poduscce ležel. Wzala psa
do swého, co sníh bílého náručí, lichotiwě na
něj promluwila, plásskem přikryla, a tak s
nim laskawě zahrávala, jakoby to byl sám
pan Tristan. Za chwíly tak s ním zahrávajíc,
a psu lichotíc, zase ho odnessla na lůžko. Když
se potom wracela od truhly, spadl jí plásssk,
a tu ji mohl pan Kainis w úplné krásse zrůstu
jejího zříti. I nemohl se déle zdržowati, nýbrž
srdcem i ústy wyznal, že není na swětě spa-
nilejssího tworu, jak tato paní a prawil:
„Příteli, propousstim tebe ze wssí wěrnosti k
sestře mé nebo nahlížím, že tato jest mnohem
jesstě spanilejssí, nežli jsi mně ji wypodobnil.

A také wyznáwám, že ſeſtra má takto s tebou nenakládala.

Čtyřidcátá prwní kapitola.

Jak přiſſla králowna k houſſti, a jakým způſobem dala panu Triſtanowi na ſrozuměnou, kde ſe s ní ſejíti má.

A potom přiſtoupila Izalda ku keři, a

poſlouchala zpěwu leſního ptactwa; i zwolala hlaſitě: „O překráſní ptáčkowé, líbezným

hlásky swými a přijemným zpěwem jaké rájské potěssení mně působíte? A proto chci wás uplatit drahými dary, abyste dnes w noci přiletěli do hospody na Blankow a tam mně zpíwali a pěli.“ Těmito slowy a chytrou lsti dala Tristanowi na srozuměnou, kde bude té noci a kde ji nalezne. Poněwadž na něj mluwiti nesměla, zwěstowala tedy ptákům wůli a mínění swé a wěděla dobře, že moudrý přítel její tomu porozumí. A když toto powěděla, zase plásť na sebe wzala.

Brzy na to přijel nemilý Auktrát, pomohl královně na koně a prowázel ji na Blankow, nebo již bylo wssecko připraweno, jak byla krále prosila. Než se ale král na odpočinutí odebral, chtěl wědět, jak se králowně wede, a wyjel na Blankow. Branžela ale wyssla mu wstříc mezi dweřmi, řkoucí: paní že welmi stůně, aby s ní až na druhý den rozpráwěl. Dobrý král musil tedy zase odejíti, slitowaw se nad roznemožením paní swé. A jak wečer nastal, přissel i Tristan se swým spoludruhem. Obá hned byli ku králowně uwedeni, jenž se okamžitě uzdrawila, nebo přissel ten prawý lékař. Jak příznivě a laskawě královna miláčka swého uwítala, není třeba popsati, nebo nikdy nelze wyslowiti, a také jedenkaždý wí, že milá k milému laskawě se má, jak nejlépe může. Paní po-

ſadila reka Triſtana wedle ſebe, přítele jeho ale ku kráſné Gymele z Šitagely. A nebylo žádného wíce we ſwětnici, jediné královna s Triſtanem, pan Kainis s Gymelou a Branžela a Peronis, jenž wſſickni wěděli o Izaldině tajné láſce. Tato rozmlouwala s Triſtanem o láſce ſwé a ſtěžowali ſobě weſpolek, jakého touženi za čas ſwé wzdálenoſti ſnáſſeli a prawili, že jim ſrdce radoſtí tluče, když ſe opět, třebas jen na krátký čas uzříti mohou. Pan Kainis ale ſnažil ſe, láſky a přízně kráſné Gymely dojíti a ſnažně proſil aby jemu ſwé přízně neodepřela. Ona wſſak ſmála ſe jemu a poſměch ſobě z něj ſtrhla. Když ale nepřeſtal proſiti, a že oprawdowě obmýſſlí, prawila: „Pane, co obmýſſlíte? a co wám napadá? Snad mne nemáte za dívku ſproſtou, žebych láſku a přízeň waſſi jako miloſt nějakou powažowati měla? Aj, zdá ſe mně, že málo jeſſtě znáte způſobu a počeſtnoſti rytířſké, nebo kdyby jſte již byl pět let w mé ſlužbě, a wždy jſte ſe byl wěrně a rytířſky zachowal, jeſſtě bylo by přílíš záhy, abych wám přízně mé dopřála, jako žádáte.“ Brzy wſſak rozmyſlila ſe a doložila: „Nicméně zdáte ſe mně předce býti ctihodný a mně rowen a kdyby jſte byl krajan můj a přátelům mým ſe zalíbil, ſnadbych wás néoſlyſſela.“ Pan Kainis byl welmi zarmoucený a bylo jemu

lito, že kdy na to pomyslil, neweděl také, co na to odpowědíte.

Nyní byl čas, aby se sslo na odpočinutí; tu přistoupila králowna před pana Kainise, a prawila jemu, aby bezewssí starosti ulehl, že panna jistě jemu příznivá jest, a že časem swým i laskawost jemu neodepře. A prawil tedy Kainis: Panownice, za to odmění se wám Bůh sám, že mně naději dáváte, přičiním se wssemožně, abych sobě přízně panny Gymely získal. A pak wssickni ssli na odpočinutí. — Na uswítě ale musili se milující opět rozloučiti, a plakali a kwíleli při loučení náramně. Poslal tedy pan Tristan Peronise ke Kurwenalowi, daje jemu wědět, kde s koňmi na něj má čekat: nebo na té cestě, kudy chtěl Tristan jeti, nacházelo se welké bahnisstě; tuto kaluž chtěl obejíti, ažby se dostal na dobrou cestu ke swým koním. Poronis pospíssil, přinesl poselstwí Kurwenalowi a tento hned se dal na cestu s koňmi a za jezerem očekáwal pána. Snim byl také pan Kainis a jeho sluha, čekajíce wssickni u brodu. Takto když zde byli, přijel muž jakýsi, jmenem Plebery, z králowa dwořanstwa, maje u sebe sedm služebníků. A wida pana Kainise s Kurwenalem, uháněl k nim, když ale ti se dali na útěk, rychle za nimi pádil. Plebery ale byl toho mínění, že je to pan Tristan, a proto

wolal: „Obrať se reku, obrať se pro ſtateč-noſt ſwou!“ Ti tří ale nedbali na jeho wo-lání, nýbrž kluſali ſwou ceſtou. I wolal jeſſtě jednou: „Obrať ſe, wzáctný pane Triſtane, obrať ſe we jménu králowny, bylali tobě kdy milá a wzáctná!„ Tito wſſak nechtěli ſe obrá-tit. I hnal tedy hněwiwě za nimi, co kůň ſtačil, chtěje je donutit, aby powěděli, kdo jſou. Předce wſſak jemu uklouzli, aniž je mohl k wýkazu nutit, jen že jim na outěku koně uzmul. Toho dne jeſſtě muſil Kurwenal dlouho ſem tam bloudit, než pána ſwého nalezl.

Čtyřidcátá druhá kapitola.

Jak byl pan Triſtan u králowny křiwě obwiněn, a kterak ſe králowna welmi rozhorlila.

Nedlouho potom přiſſel Plebery ke dworu a prawil králowně: že Triſtan w zemi ſe na-chází a že ſe hnal za ním, a koně jemu uho-nil; že ale tak rychle ujížděl, aniž ho mohl dohoniti. Dále prawil, jak ho we jménu krá-lowny nabízel, aby ſe obrátil. Triſtan wſſak že ho nechtěl ſlyſſet, nýbrž w nejwètſſim kwapení zmizel. Králowna ale odpowěděla jemu w nejwětſſím hněwu: „Co prawíš o Triſtanowi? Přálabych, abys ho byl wzal na záda a hodil ho do moře, bych jména jeho

wíckrát nezaſlechla. Wſſak mám za to, žebys ſobě ſpíſſe ſám oči z hlawy wyloupal, než abys ſe opowážil tak odwážliwého reka honiti.“ Plebery byl muž zdworný a rozſſafný; znamenaje tedy hněw její, líto jemu bylo, že tato ſlowa mluwil a proto mlče odeſſel. Královna ale zarmoutila ſe a byla w duchu welmi hněwiwá, že ſe Triſtan jí k wůli neobrátil. I nechtěla w ſobě hněw tajiti, nýbrž wzkázala Triſtanowi po Peroniſowi, jak welmi jí to nemilé, že ſe neobrátil, když ho Plebery we jménu jejím wolal. Peronis poſpíſſil kwapně a přiſſel k onomu houſſtí, kde pana Triſtana také jeſſtě nalezl. Wyſlechna poſelſtwí, prawil, že zhola nic jemu powědomo není, řka: „W tom winnu nemám; aniž také pochybuju o tom, kdo mne we jménu králowny o něco požádá, tomu ſe do očí poſtawím, kdyby ho tiſíc rytířů hájilo. A proto uwěřiti mně můžeš.“ Co zatím takto rozmlouwali, přijel Kurwenal a pan Kainis ſe ſwým ſluhou, majíce jenom tři koně; prawili, že jim Plebery čtwrtého uhnal. Pan Kainis byl welmi rozhněwán a domníwal ſe, že ſe to z náwodu Triſtanowa ſtalo a tak chtěl na něm pomſtu wzíti. Pan Triſtan wſſak newěděl, o ničem, co ſe ſtalo, nebo nemyſlil na nic, než na ſwou královnu. I powadili ſe oba tak tůze, že Triſtan ſkočil po panu Kainiſu a chtěl ho jednou ranou

zkoliti. Ale jinak se rozmyslil, nebo jemu napadlo; semnou sem přijel a kdybych ho zabil, málo cti by mně z toho posslo, a proto hněw swůj utissím, ačkoliw mně zle posloužil. A zase se obrátiw k Peronisi prawil: „Wyjew královně, mé panownici, newinnu mou, ať jest ubezpečena, cokoliw kdo ode mně we jménu jejím požádal, jesstě nikdy jsem neodepřel, a powždy jsem byl wěren we službě její a jí k wůli wssecko jsem wykonal. A řekni také, chcešli jinak mluwiti prawdu, že jsem křiwě obwiněn. A běž tam a powěz mé nejmilejssí panownici, a chci tebe jesstě zde očekáwati. Ať je mně to k užitku, nebo na sskodu, nehnu se z místa, až mně od ní přineseš odpowěd, máli mne za winného, anebo chceli mne dle prawdy za newinného uznati?

Peronis hned zase odessel, a oznámil královně, jak pan Tristan powěděl; královna ale zwolala: „Ach běda, jak peníz a dary člowěkem wládnou! již slyssím, že tebe uplatil pan Tristan abys mne ossidil a přelhal; bude ti wssak líto! Peronis zapřísahal se, že nelže, ani že ji klamati nechce a wyprawowal, kterak pan Kainis byl na outěku bez Tristana, jenž celý den na koně čekal a kterak koně w jeho přítomnosti teprw přissli a konečně jak se Tristan a Kainis na sebe rozhněwali; ale králowna zhola nic newěřila, prawíc plna hněwu:

„Welmi nemilo jeſt mně, Peroniſi, že mne ouplatku k wůli obelháwáš.“ Nedala ſe také nijak přeſwědčiti, že Triſtan winnu nemá a zůſtala na tom, že ſe dal Peronis uplatit, co ale prawda nebylo. — Uzřew tedy Peronis, že hněwu nechce umírniti, odeſſel zaſe k Triſtanowi, powěděw jemu, že paní newinnu jeho uznati nechce. I prawil pan Triſtan: „Welmi líto je mně, a chci ſe proto mnohým neſnázím podrobiti, až mne ſama zaſe té hanby zbawí.“ Pak ſobě dal koně přiwedſti a dal Kainiſi na wůli, aby jel kam chce, řka: „Skrze něj ztratil jſem přízeň paní mé a proto nic wíce ſi ho neważím, ať jede kam chce.“ Wida ale pan Kainis hněw a mrzutoſt ſwého přítele, litowal toho nad míru co prwé mluwil a prawil ke Kurwenalowi: „Nikam nepojedu, ale ſečkám zde u tebe na pana Triſtana, přítele mého, až ſe opět ſem nawrátí!“

Čtyřidcátá třetí kapitola.

Kterak pan Triſtan w podobě malomocného ku královně přiſſel a jak ſe s ním dálo.

Pan Triſtan byl náramně zarmoucen, že byl zbawen náklonnoſti paní ſwé, zwolaje bolestí: „Umřu raději, než aby mne za winného držela.“ Odjel tedy a přiſſel k muži malomocnému, jejž požádal, aby jemu zapůjčil ſwůj

oděw a klepačku, jako to malomocní nosíwati musili, a tento učinil tak. Tristan oblékl se, wzál klepačku do ruky a postawil se u dwéří královniny světnice, jakoby byl nemocný. Ale paní poznala ho a kázala jej odehnati. Tristan nechtěl wšak odejíti, nýbrž zase se wrátil; i poručila královna hněwivě: „Hned odežente toho malomocného.“ Přiběhli dwa sluhowé a ubili pana Tristana a strkali ním sem tam welmi nemilosrdně. To widěwši královna, smála se tomu. A spíše měla plakati, ale bylo jí tehdáž jinak na mysli. Pana Tristana takowá hanba a potupa welmi bolela, nebo podobné hanebnosti nikdy se od ní nenadal, a tak w hněwu a wzteku odessel. Když přišel ke Kurwenalowi, a k swým kočím, sedl na sedlo a jel dále. Tajně se swěřil Kurwenalowi, jak se mu dálo. A tento když uslyšel, že se tomu paní smála, welmi se hněwem rozpálil a ji z celého srdce nenáwiděl, bylby ji snad docela zneuctil, a také i královské hodnosti zbawil, kdyby byl mohl. Zatím učinil, co mohl, a snažně prosil pána, aby celý rok se paní wystříhal, aniž se kde najíti dal, kde ona se nachází; to jestli neučiní, že ani jediného dne déle w službě jeho nezůstane. Pan Tristan slíbil jemu, že se zachowá wedlé žádosti jeho; pustil také wšecken hněw a nenáwist mimo sebe a zase s panem Kainisem udobřil: tak že byli w lepší jestě přízni, než prwé.

Jeli domů a byli welikou poctou uwitáni. Pan Kainis také Tristana před otcem swým wssí winny sprostil a dotwrdil, že wssecko tak shledal, jako byl prawil pan Tristan. A potom byl swazek přátelský jesstě wice upewněn a pan Tristan živ byl s chotí swou u wèrném a úplném manželstwu; ani sobě také nepřipomínal lítoli jest královně její huěwiwosti. Ji ale potupení které učinila Tristanowi, nad míru mrzelo a bolelo, a sama také počala sobě naříkati a kwíleti. Tehdáž, když se rozhněwala na pana Tristana, bylo to měsíce máje a o slawnosti sw. Michala lítost ji náramná napadla ta, neukojitelné toužení po něm na ni uléhalo přewelikou bolestí, že wice nepřicházel, aby ho uzřela. I bědowala hlasitě. Na to prawil Peronis: „Dobře se wám děje, nebo jste tomu ctnému rekowi welkou křiwdu učinila, že jste ho dala ubíti, kdežto předce docela byl newinný.“ Řekla králowna: „Lžeš a klameš.“ „Nelhu, ani neklamu, odpowěděl Peronis, wssecko prawda živá, co jsem mluwil.“ A když se paní dobře upamatowala, zarmoutila se welice, úzkost a bol pojal srdce její a uznala, že wlastní winnou Tristanowy přízně zbawena byla. Lítostí neweděla, co sobě počíti a trpce plakala. Brala si radu s Branželou a Peronisem, kterakby přestupek swůj, nad Tristanem spáchaný, oželeti a naprawiti měla, že ničeho litowati nebude. Ra-

dila ji tedy, aby jemu list psalá a w něm wssecku swou nesslussnost proti němu wyznala, také i litost swou nad tím zjewila a wsse učiniti přislíbila, cokoliwby od ní požádal. Na to dí králowna: „Toto lépe se stane bez listu; nebo kdyby list s prosbou mou byl uchopen, poznowu by zlí moji protiwníci nowé nesstěsti na mne uwalili a proto lépe bude, když wysslu k němu posla bez listu. Jen se ohlédni, komu bych takowé poselstwí swěřiti mohla, jenž dosti jest k tomu schopný a mlčeliwý.

Čtyřidcátá čtwrtá kapitola.

Jak dala králowna pana Tristana za odpusstění prositi.

Králowna měla sluhu při dwoře swém, jenž byl krásný a způsobných mrawů jménem Pilois. Tento wěděl owssem jakou známost má králowna s Tristanem. Tento byl powolán ku králowně a přijda k ní, prawila: „Rádabych sobě postěžowala, co mně schází, a takébych tebe požádala, abys mně w úzkosti mé nápomocen byl, kdybych jenom wěděla, že budeš mlčeliwý.“ Odpowěděl sluha: „Paní, učiním wssecko, co žádáte, jen mohu-li to wykonati.“ Na to řekla Izalda: „Můžeš to wykonati a službu tobě nahradím hojně.“ „Paní, milostí swou již dáwno jste služby mé zaslonžila a protož rcete,

co to jeſt?“ „Pamatuj ſi, co ti powím: Mně ſe přihodilo cos welmi nemilého, a tak žádalabych tebe, abys to pomocí ſwou zaſe porownal. Wlaſtní winnou a prchliwým hněwem připrawila jſem ſe o Triſtanowu miloſt a přízeň, nebo připuſtila jſem, že byl ubit a jeſſtě jſem ſe tomu ſmála. Nemuſila jſem býti při dobrém rozumu, ano, byla tu příčina, abych ſpíſſe plakala. Z té příčiny již před dáwným časem přízeň ſwou odemně odwrátil. A nyní proſím a žádám od tebe, abys byl poſlem mým a přijmeš-li to poſelſtwí na ſebe, odměním tobě penězy i dary jinými hojně. A tak odejdi, a rci jemu, že ſe mu pokořuji, chceli pokoření mé za winnu mou přijmouti, poſtěžuj jemu mou nárammou trapliwoſt a powěz, jak ſama ſebe trýznim wſſemi mukami a že neuſtanu, až hněwiwoſt ſwou odloží. Ano, řekni jemu, že dojiſta umříti muſím, jeſtli mne nepomůže. Chce-li mně milоſtiw býti, bude mně pomoženo; neſtaneli ſe tak, konec bude mého žiwota. Milý Piloiſi, nech ſobě na ſwém poſelſtwí záležeti a jeſt-li mně zaſe přízně jeho získáš, máš ode mně obdařen býti.“

Čtyřidcátá pátá kapitola.

Pilois přijede do Kareſſé k Triſtanowi, a opět doſáhne jeho přízně pro královnu.

Pilois potom odjel z kurnewalſké země a když ſe blížil k městu Kareſſé, právě jel pan Triſtan přes pole s ostřížem, maje w úmyſlu, ptáky chytat, jako i ostříž wýborně a mnoho ptáků frazil. I uzřel Piloiſo pozdálečí a hned jemu napadlo, žeby to byl poſel, a že ſe ho otáže, kam pílí? Jel mu wſtříc, a ſetkajice ſe, poznal jeden druhého. I wítal Triſtan Piloiſe a hned také tázal ſe, jak ſe kralowně wede? Pilois dal za odpowěd: „Jako každé neſſkaſtné ženě.“ Řekl Triſtan: „Pro Bůh, rci, proč?“ Prawil Pilois: „Ano, pane, ſkrze wěrnoſt k wám, nebo bojí ſe hněwu waſſeho, a wí že ji nenáwidíte.“ „Což wíš, proč ji nenáwidím? a wíš-li, powěz tedy.“ Pilois prawil: „Wím dobře, Pane, dala wás ubíti, a proto iſte ſe hněwal.“ Pan Triſtan dí zaſe: „prawdu mluwíš, a také jeſſtě ſe hněwám!“ „Ach pane můj, ulewte hněwu ſwému, chce pokání činit, jak jen ſám chcete.“ „Myſlíš, abych zapomĕl na křiwdu, kterou mně učinila?“ „Ano, pane!“ „To ſe neſtane, nebo mně to ſſlo přílíš k ſrdci.“ Řekl Pilois: „Pane, panownice má uznáwá to také a proto ſe tak náramně trápí,

wice jesstě, než wy sám!“ Prawil Tristan: „Ba prawě, příteli! bolest mám já, nikoli ona!“ Řekl zase Pilois: „Bolest, kterou jste měl, dawno wám zassla.“ „Aj, nikoli a nepochybně tak brzy nezajde.“ „Chcete tedy ránu odplácet?“ „S čímbych jí ubil?“ „Tím, že se jí docela odcizujete.“ „Snad jí to milejssí, než myslíš?“ „Nikoli, pane, není jí to milé, nýbrž její nejwětssí nářek.“ Nemyslím, žeby litowala, nebo milo jí bude, že mne ubili a strkali, a od ní odehnali, jako sama rozkázala. Kdyby jí to bywalo líto, nebylaby se smála.“ Odpowěděl Pilois: „O, milý pane! rozmyslete se, že chce proto pokání činit, jako sám welíte. Dobře také wíte, že milost lepssí jest, než prawo a proto žádá a hledá milost od wás, a prawem jí má dosíci. Wždyť my lidé wssickni jsme hřissní a pokáním zase docházíme milosti. A proto, poněwadž má milostiwá panownice před wámi chce pokání učiniti, wedle milosti a prawa, tedy možno není, aby byla opowržena a odmrsstěna. W prawdě, podwolí se každému pokání, jakékoli na ní uwalíte, jen aby zase přízniwosti wassi dossla. A sama také nemyslí jinak, nežli že toto její podwolení za příčinou jejího prohřesšení, kterým se prowinila proti wám, slussné a prawé jest, a také doufá, že ho dobročině přijmete. Smíli také wám uěco obětowati, tedy obětuje nej-

ochotnějſſí ſlužbu ſwou a cokoli wám bude milého, že to chce každou dobou co nejpilněji wykonati. Wſſak i to mohu dotwrditi, jeſtli ji déle opowrhnete, jiſtě wám umře. A proto tuto wám, pane, k nohoum padaje, proſím snažnè, odpuſkte panownici mé, kterou jſte miloſtí ſwou nadchl, a wzkažte odpowěd, aby wſſí ſtraſti zbawena byla.“ Na to odwece Triſtan: „Nechci ji wíce widěti, dáloby ſe mně opět tak, jako prwé, když jſem ji poſledníkrát widěl, kde mne zapudit dala.“ Řekl Pilois: „Pane, na mou wěru, prawdu mluwím o žaloſti její a lítoſti a ſtonásobně nahradí wám a zhojí boleſti waſſe ſwou přízní a ſſetrnoſtí.“ „Příteli, cokoliw ty dobrého o ní prawíš, nemá mne wíce před očima míti, neboby mně to půſobilo welkou potupu a k žádnému užitku by newedlo.“ Pilois prawil: „Nikoli pane, nikoli, jen přijďte a ſpatřte ji k wůli laſkawoſti panownice mé, učiňte tak za mou wěrnou ſlužbu a z wlaſtní ſwé dobrotiwoſti a ſkrze úzkoſt a žel její, což králowna za příčinou wás ſnáſſela. Wy jenom jſte wſſecka útěcha a wſſecko potěſſení její; rozpomeňtc ſe nad ní a potěſſte ji zaſe zarmoucenou a uſouženou.“ Na to odwece Triſtan: „Piloiſy, tys dobrý poſel, a pilně wyřizuješ, co ti uloženo. Prawíš, že králowna želí a lituje, abys takto myſl mou k ſlitowaní obrátil?“ „Ano, Pane, lituje ſrdečně a hořce, jak nikdo

jesſtě neželel.“ Pan Triſtan zamlčew ſe chwily, řekl: „Netajím toho, hněwal jſem ſe drobet na ni, odložím ale hněw swůj a přízniwoſt k ní obrátím; wſſak budu opatrnějſſí. Zaſe ji na miloſt a přízeň přijímám a ať ſe tobě za dobré wyřízení poſelſtwí twého odmění. Až pak zaſe ſkončím wěc jednu, kterou jſem ſobě předewzal, přijdu, abych ji widěl, nechť ſe mně wede zle, nebo dobře. Řekni také panowници mé, že jſem ſe zaſlíbil, rok býti od ní wzdálen, když ale bude po roce, měſíce máje, přijdu zaſe, dříwe wſſak nepřijdu.“ To když Pilois zaſlechl, byl z toho potěſſen i také zarmoucen z wyjádření, že pan Triſtan puſtil hněw swůj mimo ſebe a zarmoucen za tou příčinou, že tak dlouho jesſtě nechtěl paní widěti a jí ſe wyſtříhati.

A proto prawil: Pane, kažte mně nyní jakožto swému nejochotnějſſímu služebníku, odejdu zaſe, abych powěděl paní dobré i zlé, co jſem od wás zaſlechl. Pán Triſtan poſlal ho do měſta, do ſwého příbytku a prawil, aby ſe ſtawěl, jakoby ho neznal, aby také proſil o nějaký dar a peniz na dálſſí ceſtu. Prawil jemu: „Zde jeſt obyčejno, že každý cizinec, kdo přijde ke dworu naſſemu, a o dar nějaký proſí, také ho obdrží. A tak dám tobě oděw a ſto zlatých penízků; s těmi odejdi a wyřiď paní poſelſtwí ſwé.“ Pilois děkowal Bohu a panu Triſtanowi a učinil, jako jemu bylo rozkázáno.

A když dar obdržel, rozloučil se zase, tak že ho při dvoře žádný nepoznal, kromě pan Tristan. Peníze wšak, které darem dostal, utratil w nejbližším městě při wejročním trhu, kde mnoho wšelijakého zboží nakoupil, na němž potom welmi mnoho získal. A když se nawrátil do Thintariolu a před krále předstoupil, byl od něj a od královny welmi příznivě přijatý. Král tázal se, odkud přichází a kterak w tak krátkém čase zbohatnul? Nad takowou otázkou ulekla se královna nemálo, obávajic se, že bude na rozhodu, jakouby měl příslušnou odpověd dáti? a potila se strachem a úzkostí, až jí pot na čele stál. Pilois znamenal, že paní jest u veliké úzkosti, a proto prawil: „Kdo trpělivě doufá a sečká, jistě ho dojde den, kde srdce jeho potěšeno bude a jemu něco milého a prospěšného se přihodí. A tak se i mně dálo. Byl jsem na den swatého Michala na trhu wýročním, a tam jsem swého zisku dosšel, šťastně pochodiw při koupi i při prodaji. — Jistě, kdo pewně doufá, naděje ho neklame.“ Paní zpozorowala, co Pilois těmi slowy myslí, radostí počala slzeti, a odešla do swé komnaty. Pilois to zočil a přišel za ní, wyřídiw wšecko, co byl pan Tristan mluwil. Když wyslechla, zapoměla na wšecku lítost swou, a jenom to ještě ji rmoutilo, že nejmilejšího muže toho ještě tak dlouho

ſtřici ſe měla. Přicházelo ji to za těžko, ale naděje a důwěra posilnila ji, že zaſe útěchy doſſla.

Štyřidcátá ſſestá kapitola.

Jak poznowu pan Triſtan královnu nawſſtiwi a jak ſe mu wedlo.

Měſice máje oblékl pan Triſtan tmawý poutnický oděw, zawěſil tobolku na bok, wzal hůl do ruky a pod nohy sobě podeſſwe uwázal. Takto učinil také wěrný ſluha Kurwenal, a táhli oba do Kurnewalu. Přijdouce na hrad Litaneii, kde wéwoda Thynáš přebýwal, nenalezli jſme ho doma. Rozmyſlili ſe, umluwili, že wyjdou na ſilnici, kdyby někoho uzřeli kohoby mohli poſelſtwím wyſlati. Odebrali ſe do podotknutého houſſtí, kde před rokem čekal Triſtan s Kainiſem na královnu. Po ſilnici ſem tam lid chodil, nebylo wſſak žádného, komuby mohli poſelſtwí ſwěřiti, a tak muſili celou noc w houſſtí sečkati. Na uſwitě ale, hle, tu jel milý přítel jeho Thynáš a mdlobou ſkoro na koni ſpal. Z přiſkočil Triſtan ke koni, wzal ho za uzdu a chwíli ho tak wedl. Pojednou poplaſſilo ſe zwiře, a uſkočilo ſtranou, tak že Thynáš procítl a hned ho poznal. Oba byli ſrdečně potěſſeni a objimali ſe w nejlepſſí přízni. —

A potom prosil Tristan wéwodu a snažně žádal, aby zase od něj poselství na královnu přijal. Prawil pan Thynáš, že rád a se wší pilnosti učiní, jak možno jemu bude. „Přijmi prsten tento, a okaž královně na znamení mé přítomnosti, powěz také, žebych ji opět rád spatřil. Poněwadž se ale obáwám, že bude w tom překážka mnohá, tak ať zase krále požádá, by do Blankowa na honbu wyjel, a také mne nalezne w houští tom, kde jsem se předtím skrýwal.“

Pán Thynáš přijmul prsten a jel hned k Thintariolu. A přijda ke dworu, hned královna znamenala příčinu jeho nawrácení, a zočiwši prsten na ruce jeho, byla nad míru potěšena. Hned také prosila krále, aby u Blankowa honbu zawedl. A král welel myslíwcům a honcům, aby se k lowu připrawili, nebo powždy byl hotow, žádost paní své wyplniti.

Král a honci odjeli, královna ale ještě se pozdržela, řkoucí, že za nimi přijede s Auktrátem. Bylaby owšem ráda wěděla, aby raději byl na tisíc mil wzdálený; byla wšak moudrá a lstiwá a proto řeč swou tak zawedla, aby neměl důmění nejaké skrz tak kwapné zawedení honby.

Auktrát tedy sečkal, aby se paní zalí

bilo jeti; a když odjela, byl ji pilně k služ=
bám, jako obyčejně činíwal; proto předce
nebyla ji slnžba jeho milá. Nebo od té
doby, co byl posledně pan Tristan u ní, ztra=
tila wěrnou Branželn, nejmilejssí ze wsseho
komonstwa swého. Welice kwílela a truchlila
pro ni, a úřad její přenesla na pannu Ji=
melu. A tak žádný při dwoře nic newěděl
o milosti Tristanowě ku královně, jen Ji=
mela jesstě, Peronis a Pilais, a ti neustále
musili býti okolo královny.

Čtyřidcátá sedmá kapitola.

Jak přissla královna k housstí a kterak Trista=
nowi dala na srozuměnou, kam má přijíti.

Když pak přijeli na blízko housstí, kde
byl Tristan skrytý, kázala wssem lidem od=
stoupiti opodal; jenom Auktráta a Jimelu
u sebe podržela. Obě Paní usedly na trámu,
a buď jim to whod, a nebo nebuď, Auktrát usedl
podlé nich. Královna bylaby ráda poroz=
právěla s Tristanem, chtíc jemu dáti na sro=
zumitedlnou, kdeby se mohli sjíti, to wssak
před zrádcem Auktrátem nemohlo se státi. —
Ž wstala, a sbírala kwítka, která na blízku
křoví rostla. A w tom zaslechla z daleka
psy sstěkati a nedlouho potom uzřeli jelena,
přímo k ním běžícího do housstí. Královnin

kůň uleknuw se jelena, wypnul se wzhůru, utrhl uzdu, a běžel k lesu. Auktrát rychle wyssinul se na swého koně, a pustil se za prchajícím běloussem královniným, aby ho zase uchytil. Královna přikročila blíže k houssti nič wssak méně nesměla tam wejíti, tak dobře jako Tristan wen z křowí nemohl. — Ale hlasitě dost mohla jemu powěditi, kde ji nalezne, a kdy s ní rozprávěti může. Zatím přibližil se jelen k houssti, lapaje ale wítr, a zwětřiw lidi, hned se zase obrátil jinám. Ale myslíwci již jelenu w patách a král mezi nimi. Domníwali se, že jelen do houssti zaběhl, a chtěli za ním se pustit; ale královna křičela co hrdla měla, že jelen na prawo uběhl. Král jenž se zatím přiblížil a královnu křičeti slyssel, domníwal se, že se psů leká a hrnoncího se zboru lowců, hned k postawení zatroubil.

Zatím i psy zwětřili zase prawou stopu a tak lowci wssickni od houssti se odwrátiwsse, za jelenem pádili. A takto zabránila královna, že pan Tristan w houssti polapen nebyl. — Nedlouho potom wrátil se Auktrat s polapeným koněm a celý rozhněwaný prá-wil, že hnedle půl dne strávil, než zwíře nhoniti mohl. I řekla královna jako w žertu: „Dejž Bůh, aby jste se byl celý den po něm sháněl!“ Wssak bylo to prawda

a ſkutečně myſlela tak. A potom uſedli zaſe na koně a jeli na Blankow do hoſpody kde ſe poſledně pan Triſtan s královnou také ſeſſel. Nezapoměl, kde jemu místo určila, a jak byla noc, ihned ſe dal najíti. Jak přiwětiwě a laſkawě byl wítán od nejkrá=ſnějſſí a nejupřimnějſſí paní a jak mu děko=wala za jeho odpuſſtění, a kterak on zaſe la=ſkawoſt a dobrotiwoſt její wychwalowal, nelze popſati. Líbezností ſwou zhojila jemu rány, které ji k wůli obdržel a ſnáſſel, tak ſice, že ſi nikdy wíce na ně ſtížnoſt newedl, ani také ſe o nich zmínil. Rozbroj jejich byl poro=wnán bez ſoudce a proſtředníka, w takowé přízni a ſrdečné laſkawoſti, že ani dříwe, ani potom nemohli lepſſí přátelé býti. Také ſobě ſtěžowali, jaká touzebnoſt je ſwírá, když tak dlouho we ſpolek ani ſe milowati, ani uzříti nemohou. Z rána pak, když ſe rozloučiti muſeli, zaſe naſtalo bědowáni a kwíleni mezi ními a newěděl ani jeden, ani druhý rady, neb pomoci, kdy, a jakby ſe opět ſejíti mohli. Jenom nadèje poněkud je těſſila, že ſſtěſtí, které je častěji již ſwedlo, i budoucně jim bude nápomocné. A tak rozeſſli ſe milující ſlzícím okem a krwácejícím ſrdcem. Pan Tri=ſtan odeſſel ſmutně, a hledal miſtra Kurwc=nala na tom miſtě, kde ho zanechal, ale ne=nalezl ho. I hledal ho tak dlouho, až po=

obědwal, lid krále Marcha na koně sedal, a na jinou hospodu jel. A když bylo již po polednách, napadlo panu Tristanowi, že snad Kurwenal se odebral na to místo, kde zase na lodí ze země odplawou, a wydal se tam na cestu. Musil ale okolo hospody, kam se dwořané králowo dříwe zabrali. Zočiw ty lídi, bylby se raději hned nawrátil, myslel ale, jestli ho někdo uzřel, že jemu útěk nebude k platnosti, ano spíšše na škodu než k užítku.

Myslel také, nejsem k poznání, a tak mohu projiti, že si mne nikdo nepowšimne. Kráčel tedy cestou swou a spatřil jich mnoho, jenž hry wšelijaké prowáděli. Jedni házeli kamenem, druzí stříleli z luku a jiní skákali přes příkop. Tristan ale šel po swých, jakoby jich ani newiděl. Ale jeden z rytířů, dobrý přitel jeho, předce ho poznal, stawěl se ale, jakoby ho nezual a nechal přejíti. — Poodejda tedy pan Tristan, byl welmi potěšen a rád tomu, že ho nepoznali. Onen rytíř ale jel za nim a prosil, aby na něj čekal, že s ním má co mluwit. Pan Tristan neměl hrubě chuti, wšak rytíř přijel až k němu a prosil, aby jemu k wůli do hospody se wrátil. Řekl pan Tristan: „Co mně to na plat? co tam mám dělat?“ — Rytíř ale snažně prosil a doložil: „Nic se

ti nepřihodí a bezpečně tebe zase wywedu. — Jenom mne k wůli wystřel z luku, přeskoč příkop a mrsstí kamenem; jistě že tebe bez úrazu wywedu.“ I prawil pan Tristan: — „Příteli, žádáš ode mne něco u e s l u ss n é h o, chtěje, abych pro ničemnou a nepotrnou slávu života nasadil?“ Rytíř ale stál na swém a prawil; „Wím, že ze wssech není ani jediného, jenžby se tobě wyrownati mohl. — A nepochybuji také, že tě zase bezpečně odwedu.“ Ale pan Tristan nechtěl se tomu podwoliti, řka: „Třesstiwá, nerozumna žádost twá, a nezasloužilbych, aby mne kdo nazýwal mužem moudrým a rozssafným, abych pro tak nepatrnou slávu mezi lidi se pustil, kteříby mně lehce polapiti, a o život připrawiti mohli. Nesmím žádost twou splniti, nebot jest neslussná a prosím tě, ahys odpustil od žádosti swé.“ Rytíř ale nedbal na slowa Tristanowa a prawil: Prosím tedy, králowně k wůli učiň rak, jak žádá.“ Ta slowa když uslyssel Tristan, ssel s ním, a splnil, co rytíř žádal. Mlčel, přistoupil k dwořanům, wzal luk do ruky a střelil tak náramně daleko, že nižádný z přítomných takowou dálku nezastihl. I sběhli se wssickni, aby ho wyděli a hrnuli se okolo něj; zatím přeskočil pan Tristan tak ssiroký příkop, že za ním žádný nechtěl skočit. Ale při skoku roztrhla

ſe mu jedna nohawice jeho tmawých kalhot, tak že rozpáraninou bylo widět ſſarlatowé ſpodky, které měl pod ſwým poutnickým odě=wem. A potom wzal kámen a mrſſtil ním tak daleko a tak wyſoko, že nikdo jeſſtě podobně nehodil. Ale na neſſtèſtí roztrhl ſobě i hazuku ſwrchní a zlatem wytkáwaný oděw pod pažím ſe mu wyhrnul. Znamenaje tedy Triſtan, co ſe jemu přihodilo, rychle odeſſel; předce ale žádný ho nepoznal, krom rytíře, jenž ho při=wedl. Rytíři oſtatní ale tak ſe diwili jeho ſíle a obratnoſti, že jim ani nenapadlo, optati ſe, kdoby byl ten cizí poutník? Když ſe wſſak za hodnou chwili po něm ohlíželi, a tázati ſe chtěli, kdo jeſt a odkud přichází, byl pan Triſtan již ten tam; a tak jemu ſſtěſtí i tenkráte pomohlo. Na wečer, když král přijel z honu, wyprawo=wali jemu mnozí, co za diwy jakýſi cizí pout=ník prowáděl; král ſe tomu diwil, ale w duchu myſlil ſobě, že to nikdo jiný nebyl, nežli Triſtan. I požádal okoloſtojící, aby wyjeli a pilně pout=níka hledali. Sem tam ſlídili po leſe, nemohli wſſak nic wyſlídit, nebo pan Triſtan byl již w bezpečnoſti. Nalezl Kurwenala a ploul ſ ním domu, kde byl ſ radoſtí uwítán, jak od choti ſwé, tak od krále a královny, i také od pana Kainiſe a ode wſſeho rytířſtwa.

Čtyřidcátá osmá kapitola.

Kterak se pan Kainis s královnou Gardelope seznámil, a jak se mu dařilo.

Byl mocný král nedaleko Kareſſé, jménem Rampecenis, rek ſlawný a zmužilý, jenž častěji také znamenité a odwážliwé činy rytířské prowáděl, a weliké pochwaly sobě získal. Měl pak král Rampecenis přespanilou manželku, jménem Gardelopu; měl ji nesmirně rád a střežil ji jako zřetedlnici w oku swém, ba příliš, že sám w posměch upadl: wssak jestli se paní sama nestrážĺ, wssecka ostatní opatrnost jest marná. Rampecenis dnem i nocí obmejſſlel, jakby manželku swou dobře a bezpečně ostražnil a opatrowal a kolem hradu dal zeď wystawiti, hnedle z wejſſí wěže, a příkopy musili se rozſſířit, a jeſſtě jednou tak hluboko prokopat. Aniž také swěřil kliče od hradu nějakému hlídači, nýbrž sám je wssecky s sebou nosil. A je-li na honbu, nebo kamkoliw jinám, wzal také kliče k sobě; aniž neponechal na hradě muže, nebo pachole, jen pouze ženy a dívky. A byl to tentýž Rampecenis, který zajal pana Kainise před městem Kareſſé, nebo skrze paní swou welice se ho obával a proto také choti tak příliš ostražowal. Královna tedy trwala w samotě, a w přísném životě. Předce wssak již dáwno

měla známoſt s Panem Kainiſem, tajné a nezjewené lásky a ſlibila jemu, prwé jeſſtě, než ji král za manželku pojal, že mu dokáže, jak mu příznivá a laskawá jeſt, jen když s ním porozprávi. Tento slib její byl wyzrazen králi a proto ji tak pilně strážil před panem Kainiſem. Ačkoliw pak hrad swůj uzawíral, předce jí cestu lásky a milosti nemohl zabrániti, nebo tak rádi se měli, jakoby byli neustále pospolu bývali. Jednoho dne prawil pan Kainis, že chce zakusiti sstěstí swého a dohlídnouti, dostaneli se předce ku královně? Wsedl na kůň a sám jel tam, dobře věda, že král Nampecenis w lese honí. A přijda k hradu, zočila ho paní, právě se na dwoře procházejíc s družkami swými, nemohla wssak dále, než ke mříži u wrat, a tu ho mohla zočiti, a s ním rozprávět. Wítala ho welmi laskawě a srdečně a touzebným srdcem. Rek děkowal tímž ujisſkowáním swé wroucné lásky, a prawil, aby zhynul ten, kdo jemu hrad tak nepřístupný činí; ale jakkoliw rádby byl paní zjewil, proč přissel, předce se na tom místě nemohl opowážit příčinu wyříknouti, prawil ale: „Paní, powažowalbych to za welikou milost, kdyby paní, jenž wás prowází, drobet se ustranili, rádbych promluwil s wámi tajné slowíčko.“ I rozkázala panim, aby poodstouply. Potom mohli dle líbosti porozprávět. I připomenul ji Kai-

nis na slib swůj, který jemu učinila, než se prowdala a ujístowala, že, co živa bude, z mysli ho nepustí, prosil také snažně, aby slowo své splnila. Prawila královna: „Pane Kainisy, byl jsi mně wždy milý a jsi dosud, nezapírám toho, a věru, wsseckobych pro tebe učinila, co tobě milého, jenom kdybych věděla, kterak se to státi může? Sám ale nahlížíš, že se nemohu ani pohnout, zawřína jsouc jako u wězení, a ostražena na wsse strany, co nějaký zločinec; a předcebych ráda, abys ke mně mohl přístup míti. Nebo ač mne král welmi pozorně opatruje, předce dokáži, přijdeš-li na hrad, jak srdečnè tebe miluji.“ Pan Kainis rádby byl tomu, a děkowal paní; potom se srdečně rozloučil a odjel. — Od té chwíle přemejsslel pan Kainis o tom, jakby se dostal na hrad, a wynasnažil se wssemožně, ale nic jemu nepřipadlo na mysl, kterakby jim oběma bylo spomoženo. Swěřil se tedy swému příteli, panu Tristanowi a požádal od něj radu a pomoc. Pan Tristan rozmejsslel sem tam, a prawil konečně: „Newím nic lepsího, než abys požádal paní, by wytiskla klíč hradní do wosku a tento wýtisk ať tobě příležitě z hradu wyhodí přes zeď a příkop, abys mohl sobě dát zhotowit klíč nowý a příhodný, nímž se dají wrata otewříti, a tak dostaneš se k paní, kdykoliw tobě bude sstěstí příznivé.“ Pan

Kainis byl nad touto radou potěſſen a brzy zaſe jel ku hradu, a umluwil ſe s paní. Zradowala ſe králowna nad tímto dobrým nápadem a ſlíbila na třetí den wýtiſk woſkowý. A potom w ſrozumění tří ſlužek, jimž tajemſtwí ſwé ſwěřila, shledala doſtatek woſku, aby hradní klíč w něm wytiſkla. A když den přiſſel, ſebral pan Kainis woſkowý wýtiſk, ſterý již před hradem ležel, a odjel; nenalezna příležitoſti, aby mohl s královnou porozpráwěti. Odjel kwapně a kradmo, ani ſe neohlížeje. Jakbrzy ſe ale nawrátil, hledal wſſecky kováře w městě, a žádal, aby jemu klíč podlé wýtiſku zhotowili; ale žádný ſe této práci podrobiti nechtěl. Tu ho naděje opuſtila, a byl welmi zarmoucený, domníwaje ſe, že jemu nebude wíce pomožíno. Šel tedy a hledal pana Triſtana, a naleznuw ho, ſtěžowal ſobě, že nemůže nikde kováře nalézti, jenžby mu chtěl klíč wyhotowiti. Prawil pan Triſtan: „Přiwezl jſem poſledně s ſebou přes moře kováře, jenž umí zámky welmi uměle zhotowowati. Jiſtě, že klíč ten mně k wůli ukowá.“ Poſlali tedy pro kováře, jemuž pan Triſtan woſkowý wzor okázal a požádal ho, aby podlé toho klíč wyhotowil. Kowář uſmál ſe a prawil: „Pane, co chcete s klíčem? Chceteli kráſt, nezhotowím klíč!“ „Neptej ſe, příteli, co my s klíčem obmejſſlíme, ale wěř, co ſlíbím, zho-

towišli klíč dobře, zaplacen budeš přehojně.“ Kowář wzal hned klíč do díla a pan Kainis zase nabyl naděje a dobré myšle, začež také příteli swému, panu Tristanowi, welmi powděčen byl.

Čtyřidcáta dewátá kapitola.

Pan Tristan obdrží zprávu, že jemu otec umřel, aby se nawrátil do wlasti, a wládu na sebe přijal.

Když wšecko takto wyjednali, přišel posel z Leonoasu, panu Tristanowi zprávu nesa, že otec jeho umřel a pohřben jest. Wšak zle že se wede w králowství jeho, nebo někteří z knížat že chtí býti králem a wládařem, jiní ale a přízniwci jeho i wšecken lid že jim jest na odpor. A proto, že káže potřeba, aby se rychle nawrátil a sám přijal wládu země. To když zaslechl pan Tristan, prawil k Kurwenalowi: „Tys mně sloužil mnohá léta wěrně a pilně; a poněwadž sám nyní mám králowství, náhradu dám tobě a milo jest mně, že to učiniti mohu.“ Hleď, daruji tobě králowství Leonoas, abys tam byl králem a mocným panownikem.“ Prawil na to Kurwenal: „S dowolením, pane, a panowníče můj! Ať wám Bůh nadělí, že jste mně tak milostiwý a nakloněný, maje w úmyslu, takowé welké cti

mně dopřáti, ale mně nesluſſí, korunou přiozdobenu býti, a také ſobě takowé hodnosti nežádám.“ Prawil pan Triſtan: „Proč korunu nechceš přijmouti? když ji tobě dobrowolně podáwám?“ Řekl Kurwenal: „Wám ſpíſſe přináleží, nežli mně, nesluſſi mně králem býti, a neumím ho také předſtawowati.“ „Neměj péči o to,“ prawil Triſtan, „tomuto umění brzy ſe naučíš!“ — „Pane, nepřijmu hodnoſt takowou, anižby to také milé bylo zemi waſſi, abych rozdáwal léna a lid mně ſloužiti měl. Wám ale rád a wſſim prawem budou ſloužiti, jakožto pánu ſwému dědičnému a miloſtiwému. Chceteli mně ale prokázati něco milého, a ſlužbu mou wěrnou odměnit, tedy pojďte se mnou do Leonoaſu, mocnou rukou uchopte uzdu wlády, a ſuďte wedle práwa a ſprawedlnoſti nadewſſím, co ſe dotud dálo; ſám také udělte léna a dary. Chceteli mně potom nejakého úřadu, nebo léna popřáti, rád to přijmu, ale po koruně králowſké nebažím. A když potom wſſecko to dobře zřídíte, a wládu obſtaráwati budete, ať wám také líbo, pro manželku mne poſlati, aby s wámi korunu králowſkou w Leonoaſu zdělila. Chceteli ale ſám pro ni jeti, tedy powolný jſem, wedlé rozkazů waſſich wládu zatím obſtaráwati, až ſe nawrátíte; takowouto ſwou wůli když dáte lidu prohlášiti, jiſtě, že wſſecko mu bude milé,

cokoli naříditе. Toto zdá se mně, že bude celé zemi nejprospěssnějssí.“ Panu Tristanowi byla ta rada milá a hned chystal se do Leonoasu jeti. To jediné bylo jemu za těžké, že má odjeti bez uzření milowané swé panowníce Izaldy, a domníval se, že bez rozloučení se s ní, ani jediného dne nepřečká.

Tuto swou traplimost předložil Kurwenalowi a snažně ho prosil, aby s ním jesstě jednou jel do země krále Marcha, řka: „Když nápotom budu musit w Leonoasu zůstati, jistě že ji wice neuzřím; a protož prosím tebe, jesstě mne tam jednou doprowod, než se rozžehnáme, a prosbu mou neodepři.“ Kurwenal hned byl k službám, nebo jakožto wèrný sluha pána swého, wssecku žádost a wůli jeho wyplnil. Pan Tristan zjewil příteli swému Kainisi, když se zase nawrátiti míní, a žádal ho, aby byl o to pečliw, by se zatím jeho rytíři a Komonstwo na cestu připrawili. A potom odjel s Kurwenalem, přewlékouce se oba jako hudebníci a zpěwáci, w tmawých rubássích s čerwenými, žlutě obroubenými čepicemi. Takto pospíssili zemí tou, nikde se na silnicích dlouho nepozdržujice. A tak na spěch octli se brzy na hradě Litany, kde také pana Thinásse doma zastihli. Thinás byl z nápwsstěwy Tristanowi welmi potěssen a pan Tristan prosil, aby královně přinesl poselstwí

o jeho příchodu, že by opět s ní rád porozprávěl; a ji uwiděl; žeby se to nejlépe hodilo w sstěpnici u lípy, kde je někdy král pozorowal. Pan Thiuás odjel a wyřídil králownĕ poselstwí, což ji welmi potčssilo. U wečer w určitou hodinu přissel Tristan na umluwné místo. Královna také se dala najíti a přiwítala miláčka mnoha laskawými slowy a wroucným objetím. Takto jim noc minula welmi brzo, a zase rozloučení trapné a bolestné následowalo, a jakkoliw se jim to zdálo příliš záhy, předce to musilo býti. Královna poručila Tristana do ochrany Boží, a odebrala se srdcem zarmoucenym do swé komnaty.

Padesátá kapitola.

Jak se hnal Auktrát za Tristanem, který mu ale ujel.

Když se pak Tristan se swým služebníkem zase sessel, pospíssili sobě ze země, a byli již tak daleko, že se domníwali bezpečnými, nebo žádný se za nimi nehnal; tu wssak sám zlý duch Auktráta sem přiwedl. Tento zočiw pana Tristana, hned se pustil po něm, jak jenom mohl rychle. Tristan nebyl ozbrojený a musil prchnouti, ač jemu to dosti trpké přicházelo. Ale Auktrát hnal se se swým strej-

cem a mečem a kopím tak obratně, že mu Tristan sotwa ujíti mohl. I doběhl k řece prudké a hluboké, kde u břehu stála loďka. Kwapně se Tristan i Kurwenal do ní uwrhli, a odraziwsse od břehu, bez tyče a wesla pomáhali sobě jak mohli na druhý břeh. Auktrat hnal se za nimi, a neměl nic jiného w umyslu, než jakby Tristana lapil a usmrtil: doraziw ale k řece, nemohl dále. I chopil kopí swé a chtěje nim pana Tristana probodnouti, mrsstil násilně po řekowi. Kopí ale pro tíž letělo z níska a zabodlo se do loďky tak prudce, že se násada i hned na dwí přelomila. Wytáhli oba kusy, jeden z lodě, druhý z wody a tak sloužilo jim kopí na místo wesla, a bylo jim totéž k sstěsstí nápomocné, co je usmrtiti mělo. Takto plouli dále beze wssí překážky, až tam, kde byli w bezpečnosti.

Když ale zlý Auktrát znamenal, že nic wíce nepořídí, nesmírně se rozhněwal, a hned posla wyslal ku králi, aby powěděl, že Tristan w zemi se wynachází, s královnou že rozpráwěl a krále oklamal. Také mu dal wědět, že Tristana zastihl, ale že jemu ussel a uprchl. To když král slyssel, zůstal se wssím lidem, co ho měl okolo sebe, na silnici, a pospíssil, kdeby pana Tristana dostihnouti mohl. Rozkázal wssem, aby hledali pilně po silnicích, po lesích a polích, a prwé aby se nenawraceli,

až ho lapnou, nebo uſmrtí. Sám také hledal a welel wéwodowi Thináſſi aby ſe měl na ſwém hradě též na pozoru. Ten ale rozkaz byl panu Thináſſi welmi milý, nebo domníwal ſe, že ho tam Triſtan jiſtě hledati bude. Sám jediný tedy wydal ſe na ſilnici k hradu ſwému, a hle, nalezl, koho hledal. Pan Triſtan běžel přes hory a doly, až ſe doſtal ke hradu. Thináš wěrnoſt ſwou na něm zjewil, pojal ho a přiwedl na hrad. Zde ho odporučil manželce ſwé a životem ji zawázal, aby ho ſkryla, by ho nižádný nezočil; ſama také aby ho obſtarámala i ſluženebníka jeho. Tomu ſe paní welmi ráda podwolila a byla potěſſena, že tak ſkrownou ſlužbou a prácí takowého ſlawného reka život zachowá. Takto bylo panu Triſtanowi welmi dobře poſlouženo, a wěrnoſt přítele byla jemu užitečnějſſí, než wſſecka králowſtwí weſſkerého ſwěta. Podržel ſe také na hradě Litany tak dlouho, až lid přeſtal hledat a po něm ſlídit.

Co zalím pan Triſtan takto byl w bezpečnoſti, nacházela ſe králowna u welké ſtaroſti a ſtrachu, nebo wſſecko dozwěděla, kterak Triſtana ſtíhají. A poněwadž takto mnoho lidu za ním ſe hnalo, a s takowými wýhrůſſkami poſláno bylo, neměla naděje, žeby jim uſſel, nýbrž bála ſe, že bude polapen a ſkrze ni že muſí umříti. A proto tak kwílela a na-

řikala, žeby ji bylo milé u srdce, kdyby s ním umřela, než aby bez něj měla déle žíti. Co zatím takto zamyssleně seděla, přissli dwa neznámí poběhlíci, jenž wssecko, co měli, prohráli u prosili paní o nějaký dárek. Uzřewssi paní nouzy a chudobu jejich, hned jí napadla lest, jakby panu Tristanowi život zachránitì a těmto dwoum ochudlým pomoci mohla. Než se jim ale swěřila, tázala se, kdo jsou, a odkud přicházejí? Řekli, že jsou pocestní, a že na hospodě wssecko swé jmění w kostkách prohrali; jméno jednoho bylo Hlawa, druhého Brada. Právě že w tu hodinu dorazili do města. Nyní se mohla prohlásiti a proto prawila: „milí hossi, mohlabych se wám swěřiti, aby jste mně po wůli mé učinili, o což wás požádám? nebo chci se wám odměniti, že brzy na chudobu swou zapomenete! Oba slíbili splniti wůli její, a přísahali, že welmi rádi wssech rozkazů uposlechnou. A tu jim paní wyprawowala a nařídila, co wsso se událo, a jak pan Tristan w zemi se zdržuje, král ale že ho pronásleduje, a kde ho zastihne, že ho dá usmrtit. A protož, milí brachowé, učiňte, jak káži wám. Jděte na silnici a pocpěssste, jakoby jste byli na útěku, a přijdouli wás někteří stíhat, nechte se polapiti. Wěru, ničehož nemáte k obáwáui, nebo nic se wám nestane, pro mne ale wyswobodíte pana Tri-

ſtana od ſmrti a čeſt mou zachránite; za to udělím wám jmění hojného, jako jſem ſlíbila.“ Hlawa a Brada ujiſtili, že takto, a ne jinak učiní, a jen o to měl péči, aby nepřiſſel již pozdě. Královna ale prawila jim: „Přijdete záhy dosti a tuto dáwám wám oděw a kápi na hlawu, abyſte ſe oblekli a w nich se dalí na cestu, jakobyſte chtěli ze země prchnout. Tento oděw právě takowý jeſt, jako má Triſtan na těle. A budeteli chyceni a wyſlejcháni, ſtůjte jednoſworně na tom, že pan Triſtan jeſt pán wáš, a že wás wyſlal do králowſtwí Leonoaſu, poněwadž otec jeho ſmrtí ſeſſel a rozbroj w zemi powſtal. On ſám že je doſawad w Kareſſé, brzy ale že za nimi potáhne s třemi tiſíci bojowníky. Pak wyprawte, žeby jſte byli w zemi této málem již o žiwot přiſſli, a wyprawujte to tak, jak jſem již powěděla o Auktrátowi a Triſtanowi.“ Toto a mnohé jiné jeſſtě powěděla jim, a napomínala, aby nezapomínali na nic. I místo a hodinu jim podotkla, kde ſe ta wěc s Auktrátem ſtala, doložiwſſi: „Také wyprawujte, že od té doby po zemi ſe potulujete, až do té chwíle, co wás lapili. A kdyby jſte byli každý zwláſſť wyſlejchán, ſtůjte na ſwém a nenechte ſe žádnými wyhrůžkami zmejliti, aby jſte jinak mluwili než, jak wám prawím. Nebo, jak ſe w řeči neſrownáte, weta

jeſt po wás, muſíte umříti: proto ſtejně mluwte, a pomozte mně i ſobě.“ Odewzdala jim potom oděw a kápi a propuſtila oba. Ale daleko jeſſtě neodběhli, a již byli polapeni; ſám Auktrát wedl je ke dworu, a zawedl wyſlejcháni.

I powídali, jak královně ſlíbili. Ale ſchytralý Auktrat každého zwlášſt wyſlejchal, a prawil k prwnímu; „Leſt twá tobě nezpomůže, wím, kdo jſi, a žes lhal. Mohu tě ale ubezpečiti, král jeſt tak welmi rozhněwán na tebe, že muſíš buď umříti, nebo prawdu powěditi.“ Řekl zajatý: „Nechť ſe mně zlé wede, nebo dobře, nemohu než prawdu řici: chceli ale král, abych ſelhal, nalžu toho dle ſliboſti.“ Když ledy Auktrát nic wíce od něj zwědèti nemohl, upuſtil od něj a zaſe druhého powolal, řka k němu: „Jak je ti, přelhals pána mého, a ſebe ſám jſi oklamal; nepochybně umřeš, čehožs ſobě poſawad uſpořiti mohl. Kdybys byl prawdu mluwil, jako ſpoludruh twůj, mohls také žiwota zachowati. — Ptal ſe chytrák: „Což mluwí jinak než já?“ Na to Auktrat: „Dwſſem že jinak mluwí!“ „A proč medle mělby ſe ſtydět?“ „Proto, že ſelhal.“ — I wolal Auktrat: „Jak zatwrzelý lhář jſi ty!“ Prowil Brada: „Chcete prawdu ſlyſſet?“ „Chci!“ „Nuže, tu jſem wám powěděl.“ „Není prawdu, lhal

jſt.“ „Na mou wěru, nelhal jſem; chceteli ale, abych lhal předewſſím lidem weřejně, také učiním, jak wám líbo bude.“ Auktrát ſtál ale na ſwém, že chce prawdu ſlyſſeti, a Brada řekl, že prawda wſſecko jak poweděl. A když Auktrát z Brady nic newylákal, propuſtil oba, a ſſel ku králi, řka: Oba zajatí druhowé mluwili prawdu: nebo ti, za kterými jſem ſe hnal, měli též takowý oděw, a proto že tak rychle prchali, měli jſme za to, že jeden z nich Triſtan. To když král wyſlechl, rozkázal, aby lid přeſtal od hledání, a poběhlíci byli propuſſtěni, aby ſſli, kam chtí. Pan Thiuáš pak jel domů a pomohl Triſtanowi ze země. Oba ti druhowé ale, Hlawa a Brada tajně ſſli ku králowně, wyprawowali, jak ſe jim dálo, a byli tak hojně obdarowani, že měli wſſeho doſt a ztratili ſe ze země.

Padeſátá prwní kapitola.

Jak tahl pan Triſtan do Leonoaſu, aby králowſtwí přijal, a kterak zatim hrabě Riolin zaſe zemi Kareſſké tak přehojně plenil.

Jak brzy Triſtan do Kareſſé přiſſel, ſebral tři tiſíce mužů a jel s nimi do ſwé říſſe, kde ho lid welkou úctou a radowánkami uwital. A tu hned ſkončil wſſecken

nepokoj a rozepře, zahubiw a wykořeniw wſſe, co ſe dálo neſluſſného w zemi jeho. Zůſtal tam přes dwě leta. Po čaſe pak umínil ſobě, že nawſſtiwí přítele a příbuzného ſwého Kainiſe w Kareſſé, a že wlaží wládu země do rukou ſwého wěrného Kurwenala, rozkázaw, aby jedenkaždý příkazů jeho poſluſſen byl, jakožto prawému pánu a králi přináleži. A takto odměnil ſe Triſtan Kurnewalowi za wěrnou ſlužbu jeho. Ač doſti nerad, předce konečně Kurwenal wděčně w wládu země ſe uwázal. Pak rozloučil ſe Triſtan a jel do země Kareſſé. Tou dobou umřel také pan Kainiſe otec a poznowu válka a půtka w zemi naſtala: nebo hrabě Riolín, zaſe wojſko ſebraw branně táhl na pana Kainiſe, a welkou ſſkodu jemu způſobil. A proto také byl pan Kainis nad míru potěſſen, když opět Triſtan přiſſel, jako paní Izalda, manželka tohoto reka. Dozwěděw Triſtan, jaká ſſkoda a jaké nátiſky panu Kainiſi ſe dějí na lidu i na ſtatcích, hned rozeſlal prowolání po celé zemi, aby wſſickni branní muži w Kareſſé ſe ſeſſli. I ſeſſlo ſe mnoho hrdých mužů a ſtatných reků. S těmito připawil ſe k boji, a opět byl Riolin přemožen. Hrabě a jeho dobří přátelé a pomocníci muſili wſſecku ſſkodu nesti a wynahraditi, jako i těžce za to trpěti, co ſwy panu Kainiſi zlého učinil, nebo pan Tri-

w krajině toho hrabí ohněm a mečem welkou sskodu působil.

Padesátá druhá kapitola.

Kterak pan Tristan, basstu dobýwaje, kamenem mohl usmrcen býti.

Když byl hrabě Riolín přemožen, a země zase dobyta, jenom jediné jesstě město se Tristanowi protiwowalo. A tam se wojsko i hned obrátilo a welikou mocí dobylo město, krom jediné jediné bassty, které se zmocniti nemohli. Pan Tristan rozhněwal se proto a násilím dotíral na basstu. Wssak příliš se spolehal na swou sílu a odwážliwost a sejmuw přilbici s hlawy, doráżel s nekrytou hlawou na basstu; ale w tom byl s hora swržen kámen, a tak ho do hlawy uderil, že pana Tristana jako mrtwého z bojisstě odnesli. Nad tím se pan Kainis hněwem a želem tak byl rozpálil, že hned kázal řebříky snásset, slezl basstu mocí a wssecko, co tam bylo živého, dal na kusy rozsekat a pobit, tak, že to jediné swržení kamene wssickni životem zaplatiti museli. Pan Tristan ale ležel zde co mrtwý, nemluwil, ani nesslyssel. Pak ho s welikým nářkem domu nesli, a každý pochybowal že se uzdraví. Nejwíce kwílel pan Kainis, slzeje s očí i w srdci, a prawil: Umřeli pro tu ránu, tedy den tento nepřečkám. A tak kwíleli wssickni ostatní jeho manowé,

rytíři a zbrojnoſſi, a kdo jen o tom neſſtěſtí zaſlechl. Pan Kainis hned poſlal pro lazebníky a ti jemu rány pilně oſſetřujíce, na brzce ho zaſe uzdrawil; wſſak ſtrámil wíc jak rok, než ſe docela uzdrawil. Ale jak brzy mohl zaſe na koni ſedět, jel na low ptačí, a pojal s ſebou pachole, které ſi z Leonoaſu s ſebou přiwedl. Nemocný pan Triſtan tak welmi ſchurawěl, že zmužilé kráſy ſwé mnoho ztratil, a kdo znal prwe w úplné ſíle jeho, nyní w něm wíce Triſtana nehledal. Jeda tak na koni, dostal ſe až ku břehu mořſkému, odkud ſe k zemi Kurnewalſké ploulo. I hleděl přes moře, a takto ſám k ſobě prawil: „Ach, běda, ſpanilá královno, takéli tebe nikdy wíce uzříti nemám? ach, nikdy, nikdy! kterakby ſe to také ſtáti mohlo?“ jakoby chtěl říci: „Nemám žádného, kdoby mně pomohl a radil. — Prawilo k němu pachole, zaſlechſſí řeč jeho: „Pročbys ji wíce neměl uzříti?“ „Nemůže, ſe to wíce ſtáti, jen o tom nepochybuj!“ „Nemůž, nemůž to býti!“ — „Powèz pak, pročby to nemohlo býti?“ Prawil pan Triſtan: „Powím tobě, kdykoliw jſem tam přiſſel, jakkoliw přewlečen, hned jſem byl wyzrazen a wyſkoumán, a poſledně bylíby mně málem uſmrtili, kdyby mně nebylo ſſtěſtí přitele dobrého nahodilo. A proto nemuž ſe to ſtáti, nebo tak jeſt ſtrážena, že jí oko mé wíce uzříti nemůže. Ano, kdyby zde

byl wěrný můj mistr Kurwenal, předcebych z moudrosti swé poraditi mohl.“ I řekl schytralý pacholík: „Milý strejče, widěllis ji dosti často, opět ji uhlédneš, a lépe, než kdy jindy.“ „A kterakby se to státi mohlo?“ „Máš nyní docela jinou podobu, než jindy, a také hlawu oholenou. Kdo tebe před lety znal, nepozná tě wíce, lečby byl pojmenován a tak radím tobě, nawleč na hlawu kápi ssassku a počínej sobě jako blázen, a touto lstí a schytralostí jistě se brzy ku královně dostaneš. Strážníci její budou tebe za prawého ssassku držet a tebe si hrubě ani nepowssímnou. Nad touto řečí pan Tristan hlasitě se smál, polibil radostí pacholíka a prawil: „Zaplať tobě samo nebe tu dobrou radu, wždy se ti milostí k tobě odměním. Nepochybuji také, že se staneš moudrým a rozssafným mužem, když tak záhy již rozum máš.“ — Na to jel pan Tristan domu, dal sobě tajně zhotowit oděw ssasskowý a kápi s zwonečkami a sám jediný wydal se na cestu, nesa s sebou místo společníka těžkou palici.

Padesátá třetí kapitola.

Jak se pan Tristan bláznem stawí a takto se ku královně dostane.

Nápotom oblekl Tristan oděw ssassku, a ssel ku břehu mořskému, běhaje sem tam jako blázen, a tak sobě počínaje. Dlouho tropil

mnohé ſſaſſky a bláznowſtwí, až ho wzal kupec z města Tintaryol na lodi ſwou. I ſlíbil jemu, že ho přiwede ku králowně. Toto rád uſlyſſel pan Triſtan a byl z toho potěſſen a odebral ſe na koráb, kde takowé blaznowſtwí prowáděl, že ſe tomu muſili wſſickni ſmáti, a zůſtali na tom, že nikdy jeſſtě tak wýborného ſſaſſka mezi ſebou newídali. Dali jemu chléba a ſýr a co dobrého při ſobě měli. Ale ſſaſſek nezapoměl na ſwou nejmilejſſí a na místě, co ſám měl ſýr ſníſti, ſkryl ho w kápi ſwé a prawil, že ho milence přineſe. Připlawiwſſe k městu Tintaryolu, právě ſe král na břehu procházel. Kupec ſſel ku králi, obětowal jemu darem ſſaſſka a král jemu za odměnu prominul daň ze zboží. A ſſaſſek prowáděl takowé bláznowſtwí, a takowé poſuňky dělal, že ho každý za dokonalého blázna držeti muſil. Páni, jenž krále wyprowázeli i jiní přítomní z ſſaſſka ſobě dělali poſměch a na wſſelijaký způſob ho týrali, což ale wſſecko tento trpělivě ſnáſſel. I chtěl ſi z něj také Auktrát ſmích ſtrhnouti; ale ſſaſſek ohyzdně ſe na něj ſſklebil, nebo připomenul dobře mnohé winny a co wſſecko ſkrze tohoto zrádce ſnáſſeti muſil. A proto mlátil ſſaſſek notně paliciſ ſwou, žeby ho byl málem do ſmrti utloukl, kdyby mu byl Auktrát paty neukázal. Nyní jel král zaſe domu a wzal ſſaſſka ſebou. Wedl ho ku krá-

lowně, a tato přijala ho nejinak, než jako každého blázna. Sassek postawil se před ní, řka: aby jemu dala polibení. Ale paní nechtěla tomu, nebo w něm Tristana nepoznala. Jakkoliw se před ní přetwařowal, jakoby byl blázen, předce laskawě a přiwětiwě na ni hleděl. Znamenaje to král, prawil: „Co to, bláźne, nech toho, co tak zamilowaně na paní mou pohlížiš?“ — „Musím na ni hledět.“ — „Chci tedy wědět, proč na ni tak hledíš?“ „Powim tobě; proto, že je mně wssím prá=wem milostiwá, a wim také, že mne miluje z celého srdce.“ „Bláźne, takowých žertů za=nech pro jiné.“ „Na moutě wěru, nežertuji.“ — „Tedy lžeš.“ „Ani nelhu.“ „Lžes předce.“ „Nelhu, a jistě nebude dlouho trwati, tak mne laskawě bude objímat.“ „Kdo tě bude objímat?“ „Twá žena, paní twá, nechť tobě to potom milé, nebo nemilé.“ Pomlč bláźne, a zanech takowého tlachání.“ „Nemohu pomlčeti, ani selhati.“ „Právě nyní lžeš.“ „Nelžu, co mluwím, živá jest prawda.“ „Má míti pokoj před tebou a lásky twé může lehce oželiti.“ „Newím, máli pokoj ode mně, nebo nemá, wím ale, že mne miluje jako sama sebe.“ „I pomlč bláźne, kterakby se to mohlo státi, aby tak překrásná paní bláznu laskawá byla?“ „Nejsem blázen, ale počestný rytíř, a mnoho jsem pro ni wykonal?“ Snášsel jsem pro

ni welikė nátiſky a přihodilo ſe mně doſt milého i nemilého; nebo námli prawdu říci, ſama winu neſe, že blázen jſem.“ Ten mne tahá za ucho, ten za kápi, a to wſſecko mileráď ſnáſſím pro ni. Jeſt mně také milá přede wſſím ſwětem; to powím tiſſe i hlaſitě, jak ſe tobě líbiti bude. A nechť wěří, nebo newěří, předce žádnému tak mnoho dobrého

nepřeji, jako jí.„ A tu wyſkočil, klekl před ní na koberci a prawil: „Nyní dokáži, že jſem prawdu mluwil, a že jſem na ni wždycky wzpomínal. Ai, nejſemli já wěrný rytíř, přineſa tak daleko přes moře ſkwoſtný dárek?“ W tom wytáhl ukrytý ſýr, a pra-

wil: „Přijměte nezwzácnějſſí paní dar tento jenž wám rytiř wáš přineſl a prawim wám na wěru rytířſkou, kdyby jſte mně tak milá nebyla, nebylbych tento dar přineſl.“ A tu král i wſſickni přítomní hlaſitě ſe ſmáli a prawili, že nikdy tak jeſſtě wýborného ſſaſſka newiděli. A tak wſſecku ſwou u počátku o= prawdowě znějící řeč welmi ſměſſně ſkončil, a wſſickni mohli přeſwědčeni býti, že to ſku= tečný blázen jeſt.

Padeſátá čtwrtá kapitola.

Kterak ſe zjewil pan Triſtan královně.

Král potom odeſſel od paní a zanechal jim ſſaſſka pro wyražení: a ten natropil tolik weſelých kouſků, že ho paní u ſebe po= držely a ſám také rád u nich poſhowěl, nebo právě jen proto ſem přiſſel. Wzal ſýr a rozdrobil ho na kjíně a zwal paní Izaldu, aby s ním pojedla. Wſſak zwal ji na darmo. I wzal kus ſýra do ruky, a držel ji ho před ústa, až mu paní dala políček. — I řekl: „paní“ tepete mně; kdyby jſte ale wěděla, kdo jſem, nebilaby jſte mne.“ Jeli wám poněkud jeſſtě Triſtan milý, tedy mne wíce nepolič= kujte.“ Uſlyſſawſſi králowna jméno Tríſtan ihned ſe tázala, co wí o Triſtanawi? Sa= ſſek odpowěděl wſſelijakou žertownou řečí a

wſſelicos ji tajně wyprawowal, co ſe mezi nimi dwěma dálo. Konečně okázal ji prſten který jemu darowala, i tázal ſe ſſeptaje: — „Izaldo, neznáš mne?“ Radoſtí bylaby hlaſitě wykřikla, nebo na okamžení poznala Triſtana. A když potom ſami dwa byli, líbala a objímala ſrdečně miláčka ſwého. Hned také rozkázal, aby ſſaſſek měl lůžko ſwé pod ſtupněma její komnaty a ſama ſi ho wzala na obſtarání a zaopatření. A z toho byl pan Triſtan welmi potěſſen. We dne bláznil, a w noci nabyl zaſe rozumu, a těſſil ſe z opětného shledání s krásnou Izaldou. Wſſecko tak ſe dálo, jak ſſaſſek králi byl předpověděl, wſſak za dobré neuznal, aby ſe s tím pochlubil. To trwalo mnoho týdnů, aniž kdo znamenal zdrawý rozum bláznůw; wſſak přihodilo ſe, že dwa komoří uzřeli ſſaſſka w noci, že ſedí u královny. Sli tedy, a oznámili to třem jiným, žádajíce, aby jim byli nápomocni, ſſaſſka polapiti. Král tehdáž nebyl doma. A když zaſe noc naſtala ſkryli wſſech pět w komnatě královnino. Jeden poſtawil ſe za lůžkem jejím, dwa ſkryli ſe za dwěřmi, a takto doufali, odwážliwého reka zajmouti, a na ſmrt wydati, nebo wěděli jiſtě, že to jiný není, než Triſtan ſám. Tento wſſak zpozorowal je, nechtěl ale ze ſtrachu a bázně paní opuſtiti. Předce wſſak wzal s

ſebou palici, a ſſel k paní. Rozmlouwal s ní welmi přiwětiwě a laſkawě. Zwědači ſlyſſeli a widěli wſſecko, wědouce ale že to pan Triſtan, a že palici má napřaženou, nedůwěřowali ſobě, po něm ſáhnouti. A tu prawil pan Triſtan, že to mohli wſſickni ſlyſſeti: „Paní, muſíme ſe rozloučiti; bude to nejlepſſí rada, nebo wím, že jſme wyzrazeni. To jediné mne bolí a trápí, že newím místa, kdebych wás zaſe uzříti mohl. Kdybych ale wěděl, co wám k wůli mám wykonati, nic mně nebude za těžko a nemožno, a wykonám wſſecko; a tak proſím wás, nejlaſkawějſſí přítelkyně, ſetrwejte ke mně w láſce wěrné, jako i já od wás nikdy neopuſtím. – Přijdouli k wám poſlowé moji, a okážíť wám tento wáš prſten, wyplňte, čehož wás budu žádati. Ať zhynou, kdo nás prozradí a nenáwidí!“ Králowna ſlíbila, že wſſecko ſplní, co pan Triſtan žádá. A tak ſe rozloučil trpkými ſlzami a hroznýmž želem. Triſtan ale wyzdwihl palici a odeſſel hrdě a odwážliwě, jako prawý rek. Zwědači ale ſlezli ſe a báli náramně, mlčeli, ani nedýchali. Teprw když odeſſel pan Triſtan, pokuſili ſe onyno dwa předc dweřmi wyſkočiti, řkouce k druhým: „Jak to, že uſſel, a nebyl lapen? Wěru, co žiwi budeme, jeſt uám to k potupě.“ Wſſickni byli neſpokojení, a jeden druhého winil. —

„Čekal jsem na tebe," prawil jeden, „proč jsi nepřiskočil, byl jsi nejblíže u něj." „Na tobě byl řád," řekl druhý; „tys jemu měl zbraňowat, aby neodessel." Konečně ale wssickni předce se shodli, a běželi za ním. Zastíhli ho owssem jesstě, ale zdál se jim tak strassliwý, že se obrátili a dále ho nechali kráčet. Potom ale umluwili se, že wssecko zamlčí, co slysseli a widěli, aby sami hanbě a trestu ussli. — Tristan ale, jako ssassek sskastně se nawrátil do Karessé.

Padesátá pátá kapitola.

Kterak se dostal pan Kainis ku královně Gardelopě.

Již jsem zmínil, kterak pan Kainis a královna Gardelope, manželka Nampecenise sobě láskou a milostí nakloněni byli. W nepřítomnosti ale pana Tristana nezdařilo se panu Kainisi k rozmilé panownici srdce swého se dostati, poněwadž ho z prwu wálka, a potom krále Nampeccninise ustawičné doma sezení zdržowalo. Ale jednoho dne, když bylo jasno a příjemno, předce se král Nampecenis na honbu wydal. Jhned dostal o tom zprámu pan Kainis a pojaw s sebou přitele Tristana, jel tam k spanilé Gardelope. A doraziwsse k hradu, otewřel wrata pan Kainis sám klíčem tím, které sobě podlé woskowého otisku zhotowiti dal. Wssak na nesstěstí witr jemu strhl klo-

bouk s hlawy a ſneſl ho do hlubokého příkopu. Přiſſedſſe pak do hradu, paní je přiwítaly welmi přiwětiwě a laſkawě; wědouce ale, že ſe dlouho pozdržetí neſmí, zawedla paní Gardelope Kainiſe do zahrady, aby ſe s ním ſrdečně potěſſiti mohla. Zatím poſedčl pan Triſtan u oſtatních paní a k ukrácení chwíle ſtřílel ratoleſtmi do ſtěny, a ſice tak, že jedna w druhé uwázla. Toto ſtřílení nepochopila žádná z přítomnych paní. — Ale toho dne přiwedlo ho toto jeho umění k welikému neſſtěſtí; nebok Bohu žel, zapoměli wſſickni na ratoleſti we ſtěně, a z nedbaloſti je newytáhl žádný. Ač nerad, muſil ſe pan Kainis s rozmilou ſwou panownicí brzy rožehnati a učinil tak s hořem welikým; jenom ho naděje těſſila, že brzy opět bude moci milenku ſwou uzříti. Wſſak častěji přihodí ſe, že naděje klame a zwláſſť onano, jenž základ má w nezřízené wáſſni. A naděje těchto dwou také ſe brzy obrátila a w nic přiſſla. — Kainis a Triſtan rozloučili ſe a odjeli, opatrně wrata uzawřewſſe. Cesta je zawedla leſíkem, ne přílíš rozlehlým, a laň uháněla před nimi po ſilnici. Puſtili ſe za zwířetem, aby ho ulowili; ale co nechtělo neſſtěſtí? nemohli laň uhoniti. Nechtěli wſſak upuſtiti od pronáſledowání a hnali ſe tak dlouho za laňkou, až jim koně umdleli,

a nemohli z místa dále. Zdá se, jakoby je byl jlý duch w podobě laňky byl lákal, nebo při lowu tom oba života zbaweni byli.

Král Nampecenis přijel domů a otewřel hrad, kde manželka jeho zawřena byla. Jda přes most, uzřel klobouk dole w příkopě; diwil se tomu, a myslil si: „Co to znamená?“ I wessel do hradu, aby nahlídl, co paní dělaji? A wstoupiw do wečeřadla, zočil do sebe wstřelené ratoleti we zdi. Jhned rozkwasil se w hněwu swém, nebo znamenal, že zde byl pan Tristan. Wěděl také, že manželka jeho tajně pana Kainise miluje, a co před časy wyřkla. A z toho soudil, že zde nebyl pan Tristan sám, nýbrž s přítelem swým, Kainisem. Hned tedy odebral se k manželce své, a prawil: „Gardelope, pan Tristan a Kainis byli zde!“ a přitom wytasiw meč swůj, a zwolal: „Na mou wěru, usmrtím tebe, jestli prawdu newyznáš. A proto powěz hned, byl-li zde Kainis, nebo že tu byl Tristan, již wim.“ Takowého hněwu zalekla se paní Gardelope, uwrhla se manželowi k nohám a přiznala se ke wssemu co se přihodilo, ujisstujíc, že se to protiwolně wssecko stalo.

Padesátá šestá kapitola.

Král Rampecenis usmrtí Kainise, a Tristana smrtedlně poraní.

Toto když uslyssel král od manželky své, nesmírně se rozhněval, hned zase na kůň sedl a sto zbrojnossů sebou pojal. Tito spěchali za reky, aby na nich potupu králi učiněnou pomstil. Pan Tristan hned znamenal, že je někdo pronásleduje, a prawil: „Slyssím, že se někdo s námi potýkati chce; co počneme, abychom života obhájili? Nebo podlé te-

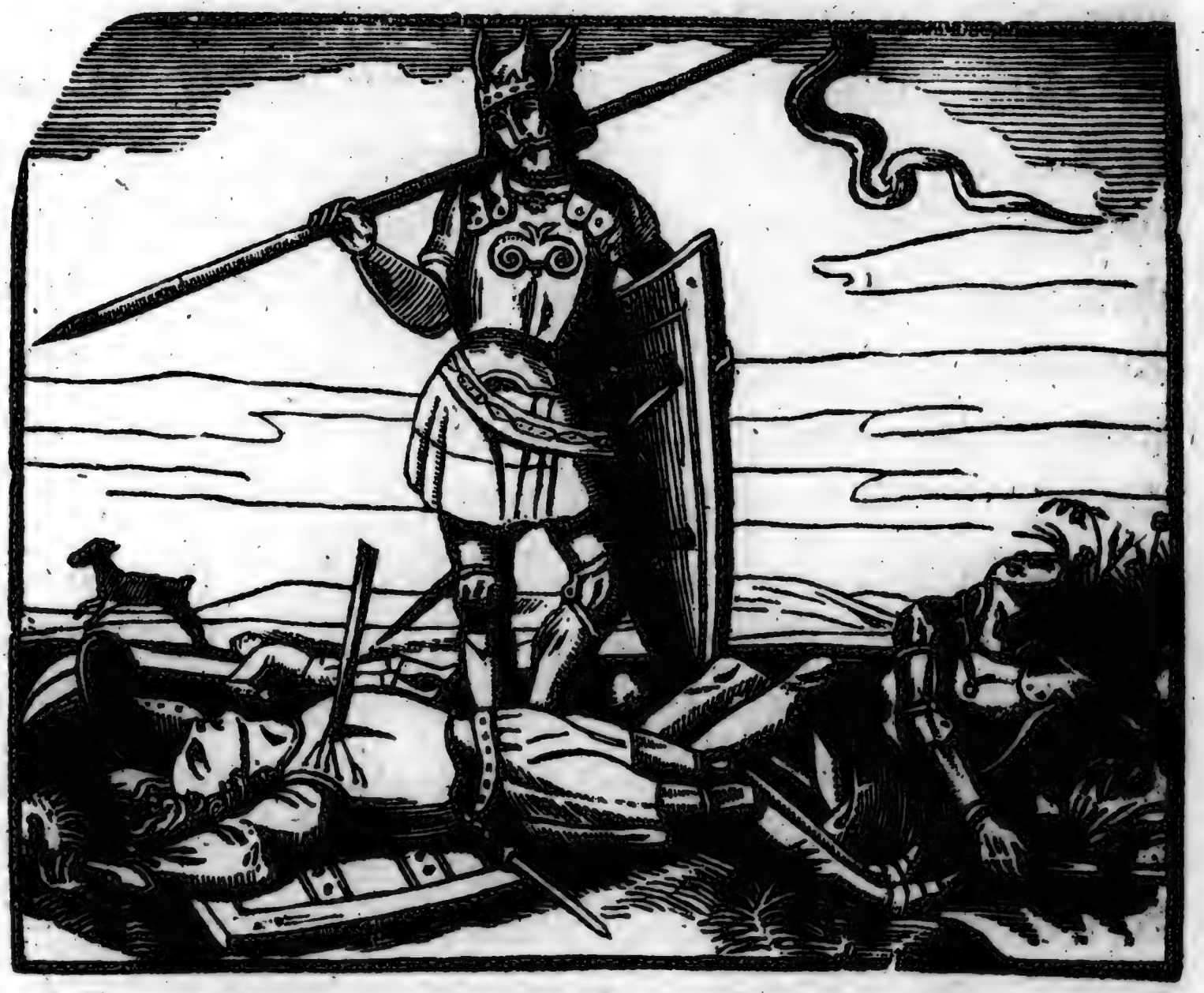

pání podkow znamenám, že se jich mnoho žene. Uprchnouti nám nelze, poněwadž koně

naſſe jſou zemdleni a wſſem ſe také nemůžeme ubrániti. Nuže, budeme ſe brániti, tak dlouho jak dlouho možná. Zatím dohonil Nampecenis se ſwými ſto muži tyto dwa reky a tak dlouho na oba doráželi, a w krwawém boji tak pana Kainiſe ubili, že mrtew s koně ſe ſwalil. Ale také jich Kainis třidcet mužů wlaſtní rukou uſmrtil, než padl. Též i pan Triſtan bránil ſe udatně co ſtatný rek a jiſtě jich ſedmdeſáte ubil a zranil. Nampecenis w tom ale hnal ſe proti němu a wrazil jemu jedem napuſſtěné kopí do prſou, tak že Triſtan jako mrtwý ležeti zůſtal. A když král tím způſobem hněw ſwůj ukrotil a uzřel, jak wýtečné reky uſmrtil, počal litowati ſwé prchlivoſti. Z ſwých wlaſtních oděnců litowal. Ruce ſpínal řka: „Pomſtil jſem hněw ſwůj, na tento čin alc nikdy nezapomenu. Přátelé těch dwou pomſtí je a kterak já ſe jim poſtawím na odpor? ſám ſebe o nejlepſſí obrance připrawiw. A tak odjel pln želu z bojiſſtě krwawého.

Nedlouho potom rozneſla ſe ſmutná powěſt o tom, cò ſe dálo a přiſſla až do Kawčſt o tom, cò ſe dálo a přiſſla až do Karesſé, kde wſſickni obywatele náramný nářek strhli. A když Izalda, manželka Triſtanowa, dozwěděla, jakou nenahražitedlnou ztrátu zakuſila, ſlzela neſmírně, ach, wždyť ztratila ſwého nejbližſſího přítele!

Hned powolala wſſecky páný země, a kázala Pana Kainiſe s welkou ſlávou pohřbíti. K panu Triſtanowi ale byli powoláni znamenití lékaři, aby jemu ráný obwázali; ale jakkoliw jich ſe mnoho ſeſſlo, nebylo nic na plat, a umění jejich nedoſtačowalo k uzdraweni jeho. A nebylo také nikde koho, kdoby byl ráný jedem naplněné wyhojiti mohl, jako ſpanilá Izalda, manželka krále Marcha, která jednou již Triſtana ſſkaſtně zhojila. Pan Triſtan byl wděčně pamětliw, a poſlal hned pro jakéhos muže, který s ním s Thintariolu do Kareſſé přiſſel. Požádalho, aby na ſebe wzal nějaké poſelſtwí ke králownĕ.

Tento byl hotow, poſelſtwí wyříditi a pan Triſtan wzkázal královně mnoho milého a dobrého; a proſil, aby pamětliwa byla wſſeho, co kdy pro ní činil a ſnáſſel, jako i toho, o čež ji při ſwém poſlednim loučení požádal: aby ſe nebála ſtrachu a wyhrůžek, jen toho aby hleděla, co prawá a wěrná láſka jeſt, a z láſky k němu aby ho před ſmrtí zachránila, proto aby ſe na ceſtu do Kareſſe wydala. „Ach, nepřijdeli, muſím bídnou ſmrtí zajíti.“ Odewzdal také poſlowi prſten, aby uznala mou welikou a dŭtklinou nouzy. Ach milý příteli, jiſtě a pilně wyřiď poſelſtwí, a buď ubezpečen, že ſe tobě hojně

odměním. Stane-li se, že panownice má hned s tebou na cestu se wydá, tedy roztáhni na lodi bílou plachtu, nepůjde-li ale, tedy powěs černou. Toto znamení také oznam dceři své a rozkaž jí, aby den jak den na břehu mořském pozor měla a nawrácení twé očekáwala. Wšak ať se neswěří žádnému, proč každodenně na břehu mořském bývá." Posel dobře si wzal wšecko do paměti. Rozžehnal se s panem Tristanem a když potom wšecko s dcerou swou objednal, pospíšil na moře, aby se brzy zase nawrátiti mohl. A blížiw se k Thintariolu, neměl pokoje, až se ku královně dostal, jíž také poselstwi tajně wyřídil, a prsten na znamení prawdy proukázal.

Padesátá sedmá kapitola.

Jak pospichala královna do Karesse.

Uzřewši královna prsten a uslyšawši, jak se Tristanowi wede, nerozmejšlela se dlouho, ani newáhala, a hned manžela, lid a zemi swou opustila. A také nic jiného newzala s sebou, jediné léky, jichž měl zapotřebí pan Tristan a hned tajně s poslem ze země ujela. Tristan byl jí tak milý, že sobě ani bohatstwí, ani královstwí nic newážila, a wšecko odložila od sebe, jen aby pomohla tomu, jenž měl srdce a mysl její za wlastní.

Dcera onoho muže, jenž se pro královnu na cestu wydal, každodenně čekala a obcházela na břehu mořském, přicházi-li otec? Wšak Izalda, prawá manželka Tristanowa, zpozorowala to a poslala k dívce, wyptati se, co očekáwá? a také wyhrůžkami tak dalece to přiwedla, že děwče zjewilo, kam otec se odebral. Welela jí tedy, aby pod ztrátou hrdla nikomu nezjewila, až otcowu lodí uzří; nýbrž aby i hned k ní přišla, a zprámu jí dala; panu Tristanowi ale aby zamlčela, jakou uzřela plachtu. A když dívka zase na břeh se nawrátila, již z daleka uzřela lodí otcowu s bílou plachtou.

Páděsátá osmá kapitola.

Jak byl pan Tristan lživou zprávou usmrcen.

A hned odběhla dívka k manželce pana Tristana, zwěstujíc, že otec se blíží s bílou plachtou. To když uslechla Izalda manželka, hned se ubrala k Tristanowi, řkoucí: že lodí jeho se blíží. I zradowal se nad touto zprámou pan Tristan, pozdwihl se, ač na smrt slabý na lůžku swém a tázal se, wíli, jakou má plachtu na lodi? „Ach, běda nad wražbou, kterou paní ta spáchala, že prawdu zamlčela; mnoho slzí wylila proto! I prawila manželi: „Plachta jest černá.“ Sotwa ale wyřkla tato

slowa, wrhl sebou pan Tristan nazpět, nepromluwil ani slowa wice, rozpial rámě swé a — ducha wypustil! Zočiwssi paní tak náhlé a neočekáwané skonání Tristanowo, sama také bylaby leknutím umřela, nebok nahlížela, že jenom winnou její ta slowa, která tak nerozssafně ač beze wsseho zlého úmyslu wyřkla, srdce jemu strhla. A nyní i jí pukalo srdce a wolala z plné bolesti dusse swé: „Běda, běda mně, ženě ubohé, že se to stalo a že manžel winnou mou životа jest zbawen. Běda nad ouzkostí mou a želem mým! Co lepssího mohloby se mně státi, než abych s tebou zárownně pohřbena byla?“ Kwílení a nářek její rozléhal se po celém městě, nebo wssickni rytíři a poddaní spojili nářek swůj s kwílením paniným. I položili mrtwého na máry w plné kráse a ozdobě králowské. Zatím ale přirazila lodí s Izaldou ku břehu, a paní kwapně pospíssila do města. Zaslechnuwssi kwílení a pláč, hned ji srdce prawilo, co to znamená. I zděsila se náramně, zbledla a zarděla se a sama newěděla, jak jí w mysli její. Konečně zwolala: „Nyní běda! a běda bez konce! jest mrtew!“ Nepocítila wice tlučení srdce, nebo krew stydla jí w žílách; ani také slzeti mohla, nebo pojednou u ní utuhl každý pramen života. Co se ale w srdci jejím dělo, to žádný nemůž wyslowiti.

Padesátá dewátá kapitola.

Jak skonala krásná Izalda u mrtwého těla pana Tristana a jak s ním do jednoho hrobu wložena byla.

Paní, příchozí z Kurnewalu, mlče, přikročila k rakwi, w níž ležel pan Tristan. Prostěradlem byl přikryt a podlé něj stála manželka jeho, usedawě plačící a kwílící jakž jí také příslussělo. Izalda smrtedlnou ránu majíc w srdci, a již od těla se odlučujícím duchem pra-

wila k manželce: „Paní, ustupte drobet, a dowolte, abych blíže přikročiti mohla, nebo wíce mám příčin k bědowání, než wy, anaž

wroucněji jsem ho milowala.“ Ale wiceji nemohla promluwiti, jen mlče pozdwihla prostěradlo, jenž wssecku radost a naději její krylo, kterou kdy měla za živobytí swého, nyní ale zohawenou a mrtwou pro ni. Polibila mrtwá a studená ústa, sehnula se přes něj a dusse její tělo ostawila mrtwé! Když ale Tristanowa prawá manželka zočila zmrtwění královské paní a poznajíc její horkou nedosažitedlnou lásku, uznawssi také, že i tuto w květu života jediným nepředloženým slowem usmrtila, nímž i srdce jejího milého manžela do smrti poraněno bylo: tu kwílela především lidem a w největším bolu tak náramně, že srdce wssech přítomných úzkostí pojata byla, a bědowání a nářek nekonečný se strhl. A lid, domnímaje se, že královna také jesstě w zármutku swém smrtí zajde, obstoupil kwílící, wyzdwihl na bedra swá a odnesl ji z diwadla zármutku, aby nářek a kwílení déle neslyssela. Nepřestala ale předce kwileti a naříkati, že se zdálo nemožné, aby mysl ženská tak dlouho to mohla snésti. Když pak se drobet utissila, rozkázala Izalda, aby oba w jedné rakwi a s welkým slkwostným nákladem pohřbeni byli, k čemuž weliké a znamenité poklady na zlatě a na stříbře obětowala.

Sedesátá kapitola.

Závěrek.

Nedlouho potom dossel o tom wědomosti král Marcha w zemi Kurnewalské. I zalekl se nemálo, seznaje nyní teprw lásku nezměnitedlnou a setrwalou obou těch milujících. Také nebědowal méně, než královna z Karessé. A tou dobou také dozwěděl od Gymeli, jenž byla nejlepssí přitelkyně Izaldina, ono tajemstwí o nápoji milosti a tu uznal, že bez wůle tak a nejinak jednati museli; a proto také kwílel jesstě wice, řka: „Bohu žel, že jsem prwé nic newěděl o tomto tajemstwí, jistěbych byl synowci mému i královně nepřemožitedlnou náklonnost k sobě prominul.“ A pak wyžádal sobě rakew s mrtwými nyní po smrti spojenými těli a zawezl je do Kurnewalu, kde s welkou slá-wou pod jedním kamenem pohřbeni byli.

1 1 f 1 c 1